CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

ह.ले. १६८८२

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

द. नं. १६८८२

सौंदर्यलहरीटीका १३००

मू. २२।—

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

जनकराज १९७३१

अं·ध· १ श्रीगुरुचरणेभ्यो नमः॥ ॥श्रीत्रिपुरसुन्दर्यै नमः॥ ॥शिवनमः॥ ॥बालं वा रस्तु दासस्ति
नमुरवः शिष्योपस्थापितं हारं हारस्तु दूरवलोपनितो हे वनवीनं हठात ॥ आपानीपुर
तो विलोकयज्ञाननो मा दापवर्धिं करे· धावन्धावमिहच्छकाशितभपङ्कार्थेत्समापार्थ
कः॥१॥ कल्हारोत्पलकैरवां बुजदलामाकन्दसन्मञ्जरीः कोदण्डं करवैकजेनदध
तीं पुण्ड्रेक्षुदण्डोद्भवं सौवर्णोद्भूतपाशपाशि महताम् आरक्तवस्त्रावृतामानामान्तुज
संस्थितां विनयनां चन्द्रार्द्धचूडां भजे ॥२॥ प्रणम्य शंकराचार्यचरणाम्बुरुहद्वयम्॥ ॥
आनन्दलहरीं स्तोत्रम्· विलपद्योऽपि लक्ष्यते॥ ३॥ तत्र भवानीपक्षे॥ ॥ननु हरिहरविरं
च्यादिदेववृन्दमपास्य किमिति का मामपनीस्तु तेरा चरणामिति शिष्याशंकमपनिनीषुरा शि·ध· १

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

ह शिवशास्त्राप्तजोऽपि स्मयति शालः प्रभावितुं न वेदेवं दोषो न खलु कुशालः स्पर्द्धितुमपि अनन्तः
स्तामाराध्यं हरिहरविरिञ्चादिभिरपि प्रणतं तुल्यो न तु वा कथमन्यत प्रत्युपः प्रभाति शिवः कल्याण
रूपः सदाशिवः आविद्या तत्कार्ये वार्जित जन्ममरणादिनेक क्लेशरूपामङ्गलरहितत्वात् शि
वत्वात्कर्तुम कर्तुं अन्यथा कर्तुं न समर्थ्यम् एक प्रकृत्या विघ्नवान्नाम येषां पदे दृष्टः प
रिपन्थिनो भवति तदा प्रभवितु प्रभुतां वितुं शक्तः लमर्थ्यो भवति स्वच्छादि कार्ये न तु न्यग्रहलक्षणे
पक्षे नत्र शक्तो भवति अविद्या वाञ्छितस्यैव पुनर्लोकानां क्रिमोक्षो शक्त्यादिति भावः न
तु स्वतः प्रयोजनाभावात्कथं तस्य स्वच्छादौ प्रवृत्तिरिति तत्राह देवसृष्टि द्वैच्छिकी इत्यादि
लीलेव तथा च क्रीडार्थमेव प्रवर्तते भगवान् स्वच्छादौ न पुनः प्रयोजनमुद्दिश्येति भावः न चेद
वत्था वेनापि कलादस्पर्द्धितुं चालितुमपि न कुशालः न क्षमः तस्मिन्सूतो निर्द्वैतकत्वादिति तदु

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

२ तंशरीरत्वाविनाशित्वेऽस्मदादेर्नामधामनविघातइति एतेननिर्गुणस्यसूक्ष्मा घकर्तृत्वाद्भूणाद्रयात्मक
मामानुग्रहापेक्षोनाऽस्यंचयेदेतिमितं अन्यमतेपिवुद्धत्वस्यशिवस्यसवानिर्हूवेश्वरकिंचपो
गादेवजगत्कर्तृत्वंनात्मपेपत्तेक पपतेचे स्यपादिर्धर्माधर्माःसूत्रवद्धरीकृतावत् पाविनापर
निर्णोपिशरीरत्वंनिधीयते स्पष्टितुनेवशक्नोतिविनातापरमेश्वरः स्तोष्यिनीरतांपातिर
प्रदृष्टत्वाल्लोककर्तृत्वंविना २ तेनचक्षित्वादिकं त्वोपुद्गलोमेधगात्मकाप्यत्वात् ननुतपक्षपक्षिल
शिलपादिमनुमानेनसूचितं ननु कार्यत्वस्यकर्तृजन्यत्वमात्रव्याप्यत्वेनदृष्टान्तमात्रगतधर्म
स्यलाघवेनोकर्तृसमेतिवाच्यं । चापिकार्यत्वस्यकारणजन्यत्वमात्रव्याप्यत्वस्यांकुरादेः
दृष्टत्वेनघटादिदृष्टान्तमात्रगतास्मकर्तृकत्वस्यलाघवत्वेनापेक्षोत्कर्षसमापतेः तथांकुरादेःपक्षि
कृतिनिक्षेपसमाधिघटादेस्तपावत्वात् नचास्मकर्तृकत्वानुमानेप्रमाणमात्रसहकारिलाघ २

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

वादेकत्वसिद्धिपराहतमिदमितिवाच्यं द्वयोरपि प्रत्येकमेकत्वेसं आन्तरप्रयत्नात् अन्याद्व
द्वैकत्वस्य चानुहत्वात् अनुमितानुपनीतमानस्वीकारेति प्रसंगाच्च प्रत्येकानुमानेन प्र
त्येकसाधनाच्चतावविरुद्धतस्वव्युत्पत्तिरिति श्रुतेर्विपक्षबाधकत्वाभावाज्जामेकामित्या
कोषा ऊमा शब्दस्य रहाव्ययं हि स्त्रीलिङ्गमादिकाण्डे नत्वस्य कार्यं करणोपयुज्यते गतत्वसमर्था
पपि कल्पन्तरुपते परापरालिङ्गविधिशेषपतेस्याभाविकी त्वानवलंकिपापेतिश्रुते
र्विपक्षबाधकत्वात् अपच शिवः शिवशब्दः शाक्ताए कारेण अकारइकारावलम्बकेनप
दिगुणोभवति तदाप्रसंगोहिंस्वकार्यमानाद्वस्थितिकर्तुंशक्नोभवति नचेदेवंतदा
स्यादितुमत्सोवपुनर्विभागप्रभिकर्तुंनशक्तः शकारवकारयोर्मिःस्वयोरुच्चारणेवत्वम
शक्यत्वात् अत एव शक्त्याविनाशिवस्वरूपेनानमधामनविद्यते इत्यत्रनामधामपदं अ

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

३ न्त्यार्थमात्रो वार्थकल्पसम्पदं बोधयतं अथवा शिवः ककारादिक्षकारान्तः चतुस्त्रिंशद्वर्णो
त्मकः शक्त्या अकारादिविसर्गान्तया षोडशस्वरस्वरूपया युक्तो भवति तदेव प्रभावितुं वै
न्दादिरूपतया व्याप्तिं भावितुं शक्नोति न चेदेवं तदा स्वयं हि तन्मपि तास्योद्भवदम
पि कर्तुं न कुशलो नो क्षमः तदुक्तं स्वच्छन्दे विना ह्येतेन नाथेन शक्तिः पतेच्छिरंतमा
शिवशक्तिमयं प्रोक्तं तस्माद्वर्णात्मिनीमिदा इति मातृकाहृदयेऽपि ककारादिक्षकारान्ता व
र्गास्ते शिवरूपिणः समस्तव्यस्तरूपेण पाठ्या एते व्यापिनो ह्यन्ताः अकारादिविसर्गान्ताः स्व
राः ओजशरीरिणः शिवः शक्तिरेवं स्वरूपा उक्ताः शिवशक्तिमया वर्णाः
शब्दार्थप्रतिपादकाः शिवस्वरूपवर्णेनाविष्टाः कदाचनः स्वयं स्वात्मानं प्रकाशयते न हि
शक्तुं कदाचनेति अथवा शिवोहकारः शक्त्या पालोत्सर्गिपदीनरूपपातेन पदप्रपादं २

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

ओंकारः प्रभवितुं मे प्रकृत्यतां गंतुं स्वादितुं क्रोधपुरुषविभागं कर्तुमित्यर्थः यद्वा शिवो
विन्दुः शक्त्या विसर्गेण तेनानुत्तरमन्त्रउक्तः तदुक्तं शिवदृष्टौ अहं विन्दुर्विसर्गस्य मायया
योगतः परः प्रकाशितानुत्तराख्यो वर्गो व्यनुत्तरस्ति योगिनीहृदयेपि स्मृत्वा
कारादिक्षकारांता विन्दुप्रत्ययदत्त विन्दुः प्रकाशापरमार्थत्वात् स्फुरत्ता इत्यहं प्रतीतौ
प्रत्याविमर्शलहरीसारात्मना प्रकाशमेकमिति एतेन शक्तः प्रभवितुमित्यपि
व्याख्यातं अथवा शिवो हकारः शक्त्या आकारेणेति व्यक्षरयाम्यादिनीमन्त्रउ
क्तः अनयोरेवर्क लीनो ह्येष विद्याचाम्यादिनीमन्त्रेति विद्याप्रकाशिनीवचना
त् अथवा शिवः विद्याधारेण यथा शिवः शिवशक्त्या शक्त्यापकारेण नमः पदेन च
युक्तः शक्तिः तत्त्वपर्यायं वक्ष्यति नमः पदस्य पर्यायपदार्थत्वप्रतिपादनात् एक

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

रत्नावचनात्पैकवचने ऽ॰ पूत्यस्यौक्तिः उ॰ कारलोपात् प्राप्तमित्यं मे वकुशेणामीष्टादिफलं
दातुं न चेदेवाभिलाषादिः प्रातिपदिकमात्रस्य मत्रस्य तात्पर्येनापि किंचित् फलं नैव समर्थ
इत्यर्थो ज्ञेयः यतः शिवस्याभिलाषमर्थे द्रदाधयति सतो हे गौरि त्वां भजतां तु सौ तुवा॰ अष्ट
मलक्ष्य॰ अनुकार्ष्टिताः अनुष्ठिताः कथं ब्रह्मवर्तितमर्थो भवति॰ न केवलं पंचब्रह्मान्तर्गतसदाशि
वस्यैवं त्वत्स्वरूपेष्टता॥ तु शक्तो न स्त्यापि स्याह हरिहरविरंच्यादिभिरपि विष्णुशिवब्र
ह्मादिभिरप्यावश्यं समर्चनीयामित्यर्थः वेदादि अक्षरनिष्ठापेणा वाजोग नीपमिदं पदं
यथा द्वितीयादेः अत स्त्रीआमा आप ध्यमिति पदच्छेदः ते न शिवः श्री त्यति न्तः पर मोक्षा
आकारे लोपाद्योज्ञेनात्मा त्याभुवनेश्वरीबीजेन हरिहरविरंच्यादिभिः कोकारेण पदिषु

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

ऽऽत्यन्त्यय: ह्रीरेपदेनईकारस्य हरेपदेनरेफविरचितपदेनककारस्योक्षे वैपरीत्येन योजने
त हीत्रलांमायिति ययंतु वे चदर्शी विद्यां तर्गत मध्ययीता मेक मधुमतीवीज मुद्धरति ॥ शिव
वह्नि शिवो हकारः शक्त्या सकारे लहीहरविं च्याद्विनिः लकार हकार ककारैवैपरीत्येन
पद्मिषु लः शक्तिः शक्तिपुलोमजुयनेभ्य ईशी श्रीतद्वयर्थः पद्मासकलश्रीविद्यामंत्रमूलभूतं
नेपालो मेरुमंत्रो ब्रह्मत्रयात्मकः यथा शिवो हकारः शक्त्यासकारे लाष्टकारे वाईकारे लाचे
ह्रीं हराविरिंच्यादिभिः पिपद्मिषु लः ह्रीं लकारः हरो बिंदुः अर्धविंदु पिंसर्गहल्वमिलकोः
विरंचिः ककारः अद्विपदेनरेफ नादौ तदाप्रभवितुं नानाश्रीविद्यामंत्रतामुपगंतु शालि
ल यत्वः नवेदेवंतरात्वं दितुमविषकमंत्रतामनुपगंतुं कृशालः तदुक्तं ज्ञानार्णवे मूल

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

५ वियांमृत्युप्रोक्तसकलागमसंविदितां सर्वदर्शनवंद्यां यश्चिकेन अपेक्षिते मन्त्रसिद्धं इः श्रीशो
मायाशक्तिः कुण्डलीत्यभिधीयते अष्टचतुर्दशविंशतिनकालं [illegible] तत्र माता त्रिपु
रसुंदर्याः मंत्रामेतत्समुद्धृताः इति संकेतपदार्थस्य वाच्यर्थमाज्ञानानांधर्मीभूतकं नेतानो ल
क्षितिरेव पदं क्षितिरूपदेवनकफाकारलकाररेफाः शक्तिः पदेन ईकारसकार मायाबी
जानि त्रयमपिलं पंचदशीमंत्रस्तांगतु अत एवोक्तो मायाभिः कृतमपई [illegible] इतिवृ
त्तिरत्यनुमेयापर्याह पदशक्तिबीजानि पञ्चदशाक्षरः शक्तिः पंचदशपाअक्षरा
राक्षरस्वरूपदादेवी पंचदशीमंत्रस्य क्रमेणैकैकं कूटं देवतेनांग्रे सुदर्शनो बाले
मंत्रोद्धारादिति प्रकृतः अथ वाक्षितिपदानि वध्वेनेत्यादि श्रीफलालपतु [illegible] ५
एवं शक्तिश

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

येनाधोमुखत्रिकोणात्मकमुच्यते उभयं मिलित्वा श्रीचक्रं पट्कं चतुर्भिः शि
वचक्रैश्च शक्तिचक्रैश्च पंचभिः शिवशक्त्यात्मकं ज्ञेयं श्रीचक्रं शिवयोर्वपु
रिति ॥ प्रभावितं लक्ष्मणादिकर्तुं श्रीचक्रादेर्बहिर्लक्षितं स्थितिसह तयोर्भवंत्याग
मिनः तदुक्तं कामिके त्वगसृङ्मांसमेदोस्थि धातवः शक्तिमूलकाः मज्जाशु
क्रप्राणजीवधातवः शिवमूलकाः नवधातुरयं देहो नवयोनिसमुद्भव इति नव
योनिः श्रीचक्रं अथवा शिवः शिरस्थ सहस्रदलकमलकर्णिकायां स्थितः
शक्तिस्तु मूलाधारे त्रिकोणे कुण्डलिन्या प्रभावितं अणिमादिसिद्धास्सकलजीवादु
ष्कंमुत्पादयितुं स्वाधिष्ठाने इव शक्तिचक्रमयि भूमिसर्वैः ॥ अथ कदाचिदापालेदि

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

तापुरूपावसन्नोधितृहा वेदानादलमारंभादकायो हि वस्तं ज्ञानादितितं व्याजवचना
दे स्त्री तां त्रैलोक्यजातानां कामोन्मादैकहेतवे वंशीधरं कृष्णदेहं चकार हृपरे पुराण
ति माहाकलसंहितावचनाच्च हलस्यापि कामधिनीस्वरूपत्वात् तत्परतयापि व्याकुर्मः
नेनु· मीमांसकादिमतेऽज्ञानात्कर्तृत्वस्याभावान्निर्विघ्नपरिसमाप्तिरित्याशंकाय
नयनार्थं तात्पर्यहरति श्रीवदति स्वप्रमधिशोवातिगच्छतिरुक्तिधावः श्रीकृष्णपदे· यान
तिगंधनवेतोऽतितिधातुमंतानिष्पन्नाशिवशब्दवाच्यः मायोपहितचेतनस्येश्वरत्वा
त् शिवईश्वरः शान्तात्माशरीरेण पदिवृत्तः स्यात्तदा सम्भावितु मृत्काद्विकारं शिवत्वः स्या
त् तथा चाशिवादिकं स्वकर्तृकं कार्यत्वात् घटवदित्याद्यनुमानेनादावेदकमापल

6

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

शरीरं जन्मतो पाखिरनेनोक्तः नचेदेवं शरीरस्योत्पत्तौ नचेत्तदा सर्वं दृष्टमपि व्यर्थंत्याधाम्न
यो भवतीति पितृकमलः शास्त्रत्वप्रतिदैकेण प्रवृत्ता दरस्याप्यनुसरेत्: निम्न प्रयत्नादे
नानाभावात् अतोपि केस्याप्रवतेस्ते तुवा अनन्तप्रयत्नो मो नास्ति कादि: कथं प्रयमभातीस
मर्थ्यो भवति विष्णुपक्षे अविस्मरेण संयोधने वा हरिहरविरिञ्चादिभिर्विष्णुरिवि प्रसो
दिभिः ख्यातधर्मत्मनचेनीषहिभिर्भावतः संबोधने हरिवेदनशेषहरो विष्णुरेव योज्यते १ न
नुविरञ्चादेवेनप्याद्दिकवेत्येनेप्राप्तं तमतः कथं तारतम्यं सम्भवेदत आह तनीयांसमि
ति· तनीयांसं यांस्नु तनवचरणा पंकेरुहहनो निरंहरोहर: अथ विरिंचिसंपि नाथति स्वयं पतिलो
कान विकल्पे बहुमेनं सोर्यि: कथ माविमहत्ते निरहरोहर: संस्तुत्येनेमज्जति मात्सितोकन
न विधिम् सहस्रं तव चरणौ पंकेरुहमंबरस्य दोवुजोद्भूतम् यांसं पंचमन्नतदेः कर्ता वि

७

संचिर्भूत्वा संचिंत्य त्रैलोक्यं कुर्वन् लोकान् चतुर्दशभुवनानि अविकलं समागतो वैकुल
हितं यथा स्यात् तथा विरचयतीत्यर्थ इति एवंपापं चतुर्दशभुवनतापापहारिणं श्रीहरिः शोभ
रूपः शिरसा सहस्रेण कम्पमानेन फेनेन वहति बिभर्ति हरः संहर्ता एतेन पापं चतुर्दशभुव
नेतवापापहारणं संक्षुभ्य प्रतिपल्य आभासितोज्ज्वलेन विधिं भस्मलेपनं भजतीति करोति
अत एव अग्निरिति भस्म वायुरिति भस्म जलमिति [illegible] भस्म व्योमेति भस्म सर्वं ह वा इदम्
भस्म न मस्तानि चक्षूंषि भस्मानीति भस्म त्योतमेव प्रभृतादीनां भस्मन्यो लिप्तिरिति वि
भूपक्षाआरध्या भवानी वस्तु पुरातनमंत्रेण परत्वप्रत्याहारः ओंकारकं बिन्दुनिर्वा
णात्मकः स प्रधान वानः ओंकारः रजः प्रधानो रजः तमः प्रधानो बिन्दुः सत्त्वप्रधानो नि
र्वाणः ओंकारकलापातालीचक्रं शिरस्थं हृत्कमलं निर्वाणास्य सहस्रदलं ध्यानं प्रत्येवि ७

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

स्तुः स्तोकेभ्यो नाभिपङ्केरुहः निर्यो तो सदाशिवः तथा पश्येत् चरणौ पंकेरुहमध्ये पांशुस्मे
गुणौ संचिन्त्य नित्यं चिद्घनोऽकालस्मृतिः स्वकर्मे चरणौ पंकेरुहमध्ये पांशु सत्यैर्गुणौ संचि
न्त्ये निःस्पृहः २ पाति मिप्र चरणौ पंकेरुहमध्ये पांशुतामौ गुणौ संचिन्त्ये निःस्पृहः संहरति त
ड्जगद् तावेता - स्तु अमी विधि हरि तौ पश्येत् ब्रह्मादौ [ओम लङ्गुणौ वेलले अम
नौ सच्चित्स्थितौ पितनुतौ हृदये ।। तौ पश्येत् स्त्रीमं संहरति पिण्डमुदानमुगः तुर्ये वा
वचरणौ निरुपाधिबोधं सा ज्ञान ताष्टि यप देवता तं नमामीति २ अञ्जनं ज्येष्ठ दरिद्र्य
काल जीवितालयाकर्षमन्त्र स्तुतिः कार्यो तस्याः अतिडहः तथा कालेसा धूतया
श्री नष्टबुद्धि धनिष्ठिर जीविताय अर्यातदेआह अविद्यानाम नातिस्तमिरस्मिहिरोद्दीप
नकलिङ्गदाचेतत्तपसा धकमकरंदश्रुतिसिन्धुः दरिद्राणां चिन्तामणि गुणोनिक

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

जन्मजलधौ निमग्नानां कृपया मुरारिपुवयहस्यमवति २ तथा चलवड्ड न्त्यातत्सर्वममनोड्
र्लेममितिभावः अथिघानां विघाधर्मवृत्तिपादकेरणारचेत दृहितानां अनागिस्तिमिरस्य
अज्ञानहूपान्धकारस्य मिहिरोज्ञानं तदुहिपनकरी तत्प्रकाशिका मि दहरहिपवनागीति
कथितोऽतः तत्र शब्दस्यादित्योपत्रवृगवदमी शास्त्रंवंति ॥ हस्तंति पवनागीमयतीस
त्वः ऽतोनांकामादिस्त्रत्वोपज्ञानरहितानां अर्चयतुरात्मां चेतस्यज्ञानं तस्यप्रकारः
समूहस्तकृत्वोऽमकर्दतिघाटस्लेघकः ७ व्यस्तः तस्यस्तुतिः क्षरत्तं तस्यशिरशरांतिः
कृतितिपाटेनिर्भरः स्तवव्रमकर्ददे तिपाटस्लेवकः उतरेनारस्फुरितिलपर्कः तेनमकर
दस्तुतिः विदुऽगानं चमत्कारस्थानतस्याः शिरसरणाः दरि दृष्टानि हुनाना विंतान
गिणात्तुना निर्धाविता मथिता मपीमाला जन्मजलधौ लसारतागरेनिमग्नानां मुरारि ८

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

पुवग्रहस्य विष्णुरूपादिग्रहस्येदं षष्ठ्यां तु ग्रहः करोति भवतीत्यर्थः अत्र विशेषमाह चतुष्टयेन ब
मे कामार्थमोक्षज्ञानफलं भगवताः प्रतिपादितं धर्मस्यार्थ कामोक्षज्ञानसाध्यत्वात्तस्य दाने
प्रथमेनोक्तं कामस्य चार्थस्य भ्रातृणां प्रदानं द्वितीयेनोक्तं तृतीयचतुर्थयोस्तु मोक्ष
दानार्थफलस्य च स्वरूपत्वमेवोक्तमित्युक्तं अथ चपफलदानदाराणामवधीशात्मकं भगवतः
स्मृतिः तदुक्तं श्रीभागवते हरत्यज्ञानमज्ञानाज्ज्ञानमतः पुरः स्तः कामान्वितनुते
केवलस्य फलमाविशो वाञ्छितप्रथमं भीयं वेदनां पुरतो भवतः श्रीभुवनेशमवाभेदेत्यूपा
यिष्यविग्रहा वाञ्छावाचकरहपेणाश्रुतो प्रामितं तवेभवतीति विष्णुपदे भवति विशिष्टवि
षमापानलस्मात्दकस्था अस्य विष्णोः स्त्रीवृषोगादाद्योपामिति द्वि॰ ९ इत्युक्तेः रवियहा
नाशिवानाम्नि त्सादूकरूपेत्यर्थः तथा चाह त्यविग्रहत्वेन विग्रादिरहितो भावव्यानी

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

५ ति किमस्य विशेषमिमायः ॥ यदन्या देवता कुतो नक्षत्र पतत्यत आह यदन्यः काशिकायां समय
वरदो देवता ततस्तैनेकानैवास्ति प्रकटितं यत्रामी तस्मिन्नपा भयात्रातुं दातुं च पटि वेधा ज्ञानम
धिकं शास्त्रोपलोकनीतं गृहितवत्तावे यति पु यदन्यो देवतागणः काशिकामेवामय वरदः
अभय वरस्तु नान्यथा रत्नानास्ती अपितु अतनभय दानत्यजपि तत्र हेतुमाह भयादिति
दृष्यात् भयात्रातुं वा ज्ञानमधिकं फलं दातुं तयच रत्ना वेयनिपुणा विश्वेश्वरः यदा यस्मिं
वैकाप्रकटितं यत्रामी तस्मिन्नपानास्ति अपितु यदन्योपि देवतागणः काशिकायामभयवर ९
दः स्थानवतास्ताम्नोपिवेलक्षाण्यतां गामगावत्माइत्याह भयादित्यादि अथवा काशि
कायामभयवरदस्तव तदन्यत्वेनापृथीपनो देवतागणः स्वमेवैकानास्ति अपितु यस्मिं
वचीदृशी यत्प्रकटितं यत्रामी तस्मिन्नपा तथापि भयात्रातुं वा ज्ञानमधिकं फलं दातुं ८

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

तवचरणायेयत्वश्चरणेत्येनोपक्षिप्तायेयनिपुणोमनर्थोयिमन्त्ययः विस्तुपक्षे त्यदम्भोदे
ये नागणः गणेशादिः पाणिभ्यामेवामयपदः प्रकृतिनेवशाभित्मभिनपाहकागोपीत्यंना
भि सुपितु त्वमेव भावाज्ञातुंवाचामनधिकं फलंदातुं लोकानांशरणेपगतानांपाप्रस्तुतेन
व यत्नावेयनिपुणोगणानाहेतु लोकानां कामेदृशियथूलतांशरणपहेतु इति संबोधनं वाए
काश्चारकोबद्धकारलेकारफकारलांकामादिवाचकत्वेनोक्तत्वादिति ४ ममप्रभावकु
त्रदक्ष इत्यत आह हरिरत्र माराध्य प्रणत जन सौभाग्य जनतो गुरुणा रोमन्तस्मरादिपुमे
विक्षोभमनवत् स्मरोपित्योनत्यालतिनपतलेहनयपुगामुनीनामप्यतः प्रमथतिहिमो
हायमहता पुरुअमृतमथनानंतरं हरिर्विह्वलत्या प्रणतजनसौभाग्यजनितो माराध्य ना
रामन्तामोहितोहत्रवाविधायपस्मरहरमपिक्षोभमदनाधीनत्वं अनयतिमेनस्मरेपिमस्मोहि

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

१० तोत्तस्य मदनाधीनत्वं तत्प्रसादेनैव ज्ञस्यथाऽसंमाचिंतमेवेति भावः यद्वा हे प्राणान्त
सौभाग्यजननी ईंकारस्त्वं पात्वा मा याचे त्वन्वयः स्वते व्यनेनैव प्रकारेण त्वां नत्वा धनुर्बा
णादिरूपमहतानुनीनामतं नमो नमस्कुर्मिति त्वन्वयः धनुर्बाणौ हस्तेन रतिनयनलेह्यः
नहि: [illegible] श्री· तत्र नवनाम्नायमाहात्म्यादनीपेन अतिशद्दलोत्पन्नः तदुक्तं चामके ग्रन्थे
तंत्रे ए·नमेव पूजयन्त्वा विष्णुस्त्रैलोक्यमोहिनी त्रैलोक्यमोहयामास कामाङ्गिमाशी
न्हदि: कामदेवो पि देवेशि मायात्रिपुरसुन्दरी समाराध्य माभवेहृन्नो के सर्वलोका मायदरे
त्ति तेनित्ति वक्ष्यति तत्पञ्चनकोहवेदहः अहोराग्रे: समासगामोति जनक एवं तनादू द्या
भूधरात्मकः विदेह एव देहः कामः अहोरात्रैः अहोरात्रात्मकैः पंचदशाक्षरीमंत्रैर्वर्णा ईं १०
ओदिव्यक्षिमान्तकलाः मकेः अन्धकारैः समासगामत्तं मेव्यामाहुतथा नीति · तदर्थः विलुप

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

छ हरिरिह ॥ गीतमत्राप्यनान्तरं । तोमारा राधा-अनादीन्सताष्वनतऋतसौमरायऋतनीमेरीनाथ
स्मरहत्मेविधि तो मं विस्मपे अनयत् प्राप्यपामामस्मर्षः रोषसमाने ५ ननुषुहतवस्मना तेहूव
युहलनामार्थाषुहत्वहवगहलमाम्पर्ध्वउनक मितिभवत्नन्नम त्रुसादे नवोगः कद्र्पेस्मनु
गुनिमोहकं त्वं हेमामस्मिसंप मे भाविष्यतीसते आह धनुः मे ष्य मो धीम पुकरमपी पं वर्ष
शिमावसंतः सामं तो मलयपमहदायाधनरथः पथा मेर्कः सर्वहिमगिरि रुतेकाम विश्वपा
मपांमातेल्व्याज्ञगाद्दि दमनेगोविन्दपते तस्या पतदियात्सामगेवने दृश्नी तिभावः धनुः
ष्यपुष्पमपसुकुमार नयथाहुपममि त्वर्षः मोधीऽपाम पुकरमपी भ्रमरमयी मधुकरां
आत्मर्षरणादिकाले स्येपे मतेनष्ठोत्पते शिशिरखाधाराः पे चैवनत्वधिका ॥ वसंत ऋतुः

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

११ कलाधिकः सामन्तः सहायः मलयमरुत दक्षिणानिलः मदगोवनः आयोधनरथः पुष्प
धनो रथः त्वयमस्येकः द्वितीयचेतनतनसहायरहितः अनंगः शरीरेणापि शून्यः तथापि हे
हिमगिरिसुते नव अपांगालोके ते त्वाकामप्य निर्जवनीयासु पालेभ्या सर्वजगत्पत्निचे
ह योगसंसारवर्तिब्राह्मिनम्रहं विजयतेऽस्य वैः विलुण्ठ कृपाकीदृशी हिमगिरिसुते कीं
हिमगिरिसुतापाङ्कः कामो वा रूपवत्रः इः कामः कः स्वार्थे पादृशी भागवत्सेवामासाद्य कामो
ऽनग दृशी कति नादृशी अपाविधयोवयहं स्वेलवहमपि कान्तः थङ्गी कृपया जितमाशयेन
ला दृशा स्वपामिलाभो भागवत्यारायणः पहिमगिरिसुतापाश्रितः कामाभवन्नहे शी [illegible]
ः गो महेशानिबपार्वतीविषयकामिलाषजननशक्तिः कामस्य भागवत्प्रेरणात ११

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

येतिभावः ॥ इमां पत्रीं स्विदुपमाह । अगण्यां वीदमाकरिकलभन्यासेन मुत्तापरि स्त्रीणां मध्ये
बहिर्गणतया उच्यते अदना धनुर्धराणां अङ्गुलित्रं बिभ्रति दधानौ करतलैः पुरस्ताद्धस्ताग्रैः
पुरस्ताद्धितु राहोपनृत्यविका अगण्या याचमाने । धार्वीदाद्भुद्गंदिकालकृपस्याः
स्तोतया करिकलभः करिशावकस्तनकुम्भयस्तनभरोपस्याः स्तोतया करिशावस्य
अनङ्गाकः करिकुम्भप्रकाशतनभारा इति करिकलभः करिषोढस एवं इति केचित् म
ध्ये उदरे स्त्रीणां स्तनाबहिर्गतः बहिर्भूतः सारल्येनालिनोपश्चदुत्तदहदनं मुखं यस्याः
सा । तथा करतलैः धनुः कोदण्डं बाणान् शरान् धिरोपन्तीं स्त्रीणां कुशं दधाना धार
येति नौस्त्राकं पुरस्तादने आस्तां तिष्ठतु कीदृशी पुरस्मापितुः शिवस्य आलोपुत्नविका

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

१२ आहे पुरुजोह इत्यभिमानहत्वा अहो पुरुषश्रिका दर्प्पा घास्यात्से भावनात्मनि प्रेमरका पार अ
त्र परशुधनुषो हृष्यो धोवा मकरपो: अपंकुशी वा न पो हृष्यो धोद लङ्करको ध्यानं केवितुद
श्चो ध्यै करे पाशां वामो ध्यै करे कुशो मालि: नमिदति अन्यधनुरेषन वा णा रक्तकमलनील
कमलकहार के रष सहकार मन्त्रसिद्ध पाशं त्रपञ्ज्ञो लि अंकुशो नाना रत्न खचित स्वबलो मध
पाशोर द्रपद्म निर्मित: विल्वपत्रे नोस्नाकं पुष्यपित: शांकरत्वे पञ्चपुष्पा धस्यतारां धक स्व
अस्य न्यो वारुण दस्य विलो रच: अपरे पुरस्थित्वा च पार्वती तत्वा आलालि दूर्तु अन्य पोजक ध्या
नं मोहिनी मतै: श्रीवक्षो मन पातो तो व्यतिसु द्रर त्वादित्वा गत: उच्चे मां मस्तिवं शावादनव
स्मृत्वा लेसत्वकलं पाशां वोकुशा मेषा वं धनुरिक्षु पोप्प द्ध्यानं करे: गोपी गोपवनि भक्तं लरतो १२

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF
Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

मेलेस्थितं हारिणो स्थितेयं मणिम्मधरोतुल्यमंनुस्तुल्यं मञ्जे सुंदरमिति सुंदरीणो पालक्ष्मा
नामिवापेणावेदुसेणमनीयं ७ सुधाशिधोर्मध्ये सुरविटपिवाटी परिवृते मणिद्वीपेनी
पोपवनवतिचिंतामणिगृहे शिवकारे मंचे परमशिवपर्यंकनिलयां मजेतिलो धन्या
कतिचिच्चिदानंदलहरीं सुधासिंधोर्मध्ये तावुधे मध्ये सुरविटपिनां कल्पवृक्षाणां वा
वाटीतयापरिवृते वेष्ठिते मणिद्वीपे नवप्रचित द्वीपे नीपोपवनवल्लीकदंबाकाय
मरमनस्सोये चिंतामणिगृहे चिंतामणिरत्नरचितकलसस्तंभादिषु तन्मंदिरे शिवाकारे
मंचे शिवानां ब्रह्मविष्णुरुद्रेश्वराकारे मूर्ति पादत्वेनाश्रितं येसदाशिवरूपे परमशिवः
सदाशिवरूपपर्यंकं तस्मिन्नु रूपाच्छ्रिते: तस्मिन्निलयो वस्याः तां धन्यां त्वां ब्रह्मा पि

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

१३ रुद्रश्चेश्वरश्च सदाशिवः एते पंच महाप्रेताः पादमूले व्यवस्थिता इति वचनात् तदुक्तं स
द्भामले पश्चिमे पश्चिमम्नायमन्त्रपचो महेश्वरः सनत्कुमाराय परमाद्याम्नायचोदितम्
म्नायमिति एतान् हृत्वा कलिबोधनध्याः पश्चिममन्त्रम्नानः स्मरंति शिवरूपकारकेन त्रिको
णपरमेशिबो बिन्दुः श्रीचक्रान्तर्गतत्रिकोणमध्ये बिन्दुपालितये ः इत्यपि वदंति कोरकैः
चिदानन्दलहरी विज्ञानसुखतरंगात्मिकामितर्पे ः हृषिचक्रे सुधासिंधुः सोमानन्दे लहरचालि
का दशारचक्रालंकारम् शिवबीजपत्तनं तथा । चिंतामणिगृहं रम्यं मरुद्वारं पटनैत्र्यकि त्रिको
णमेव च पंचविंशतितत्वं सदाशिवः इति वचनात्यौधा अथवा सुधासिंधुः एतस्थलस्य हृः
हृदयस्थितो कुलेन्दुः सुधाहृत्वा भवति तत्र बिंदुपरि नीवापयनंः कामबिंदु तेषम्निर्वेत्या 13 रामः १३

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

ताहृशोगहे अथलाहृपेशिवाकारेवरांगहृपेपरमेशिवोविंदुः चिदानंदलहरी सर्वेषामानंद
नामित्याहिंतुनुलहृपा इत्थंपर्यो लो वेनपावेवेमपागोव्य त्रहृचितः विलुपक्षे नी
योपथनेति वृत्तवनेपितहित्वाल सौर्यातिशापेनशिनव्याकारपतीतिशिधाकारेकल्मा
ताहृपेवामेवेरलाविलुपाहिमपरमेकल्पस्वहृप पक्षे फनिलपाचिदानंदलहरीहृपात्वांक
तिवनपुहृषाभजतिमिथ्यं ८ कंमलंको वीत्यादिनास्थूलध्यानं चिदानंदलहरीमित्यने
नपरंध्यानमुक्तातहृत्ध्यानमाह महिमूलाधारे कमपिमणिपूरेहुतवहं स्थितं स्वा
धिष्ठानेहृदिमरुतमाकाशमुपरि मनोपिभ्रूमध्येसकलमपिभित्वाकुलपथं सहस्रला
रपदोसहरहसिपत्याविरहसि मूलाधारेचतुर्दलेमहीं पृथ्वी स्वाधिष्ठानेकमले मणिपू
रेनाभिस्थितेहृतवहं स्वाधिष्ठानमपरपोः तंहृाव्यस्वपः शानेयमतेनेसिवा हृदिअनाहृ

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

तेमल्लेमल्लेवाप्तु उपरिकेठविष्णुद्यके आकाशांम्रूमज्ञानाक्रेमनः अतष्कर
लो हवसकलेमपिकुलपथंपडुंकं जिलोलहस्तारे द्वादशांतेकैसहाकेपमाकोते
नेशिवेनसहरहंसिहकातेविहरातीसमर्थं सिद्धलावाने कुंडलीन्यामाहभेदवे
मोलिजातिमेदिनों सलिलख्यानयोगेनजलेवरतियोगाविल वहुभेदंजलमिधस्वशा
तानस्वलदिरवे मतद्वदेशोघुणतिवोतिकोशाशातंभूगतत् ओमभेदरेवेवेरतीम-नो
भेदमतोगतिः पवकामयतेतन्नयातिलोकवंपिविचे सेयोजयत्त्रिवपदे शिवस्वधम्म
उपते कतींहतोवलजेवमुहछरनामस्मृतः इतिसिद्धिविद्यायोग्युलः कुंडलिनीस्मा
विभवेयेतिविलुवसेविताम्यथाथं कुंडलिन्याताचद्धसिंगोग्रतमध्यनिम्नफोयोकसु
धाधारतालैप्यरलापुलाकविपालिनेः १ मंथसिंयतोपुनःशेवरसोमालापकलहला अपाप्य

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

स्वांभूमिंमृणालितिमध्यषट्दलपद्मस्थमात्मानं कृत्वा स्थापि कुलकुंडे कुहरिरिति लघाघरा
स्रावैः अमृतधारासंपातैः चरणयुगलेनार्पितगलितैः नूतनमध्यगर्भस्तकैः चरणमध्यमा
गतोलिच्यमानैः प्रपंचे मानसस्थानादिपद्मरूपे कुलपद्मे स्थितं तेन तान्नयमध्यमको
लो प्रस्फुरति भूमिकामाह पुनिरपौतिरत्नापाः पश्चान्नापाः पूर्वदक्षिणपश्चिमोत्त
रोर्ध्वाउत्तरस्त्रीणां नीयापाः स्थानातिपार्श्वे वाम्पानलवायवः नाभसमानसाः स्वां
भवानीयाः एतेषां स्थानानुत्तरादिक्रमेण मध्ये आदिमानसादिक्रमेण वाएतेषां मह
सारिभागस्थपद्मकारणिकतेजसा स्वां भूमिमूलाधारे चतुर्दलध्यानं आत्मानं स्वस्वरूपं मृ
णालितिमध्यमोंकारं अष्टषट्दलपद्मं त्रिविदलपद्मस्था कुलकुंडमूलाधारांतर्गतचतु
र्दलपद्मकर्णिकामध्यवर्तित्रिकोणे कुहरिरिति कुहरं त्रिपुरित्रिकोणमस्तके तिष्ठन्त्यः

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

१५ लेखपिविशेषे तदुक्तं मूलादिब्रह्मरंध्रांतरक्तोर्ध्वांतंतुसंनिभां कुलकुण्डलिनीनित्यांधि
यं ध्यात्वासहकृतानु मिमालिकुलं कालेदृशतरनादिनी उन्नोधो लीपचक्रेषु क्रमा
त्स्यादिति वेभेद अनुभूयपरं गत्वा पीत्वा कुलामृतं कुलाकुलेकंरूप: कुलादकु
लकं महः एवमात्मसुदर्शध्याय सूक्ष्मध्यानं प्रकाशितमिति एवं चंद्रयविलूपश्लोकस्या
ति: १० श्रीचक्रमुद्रेति चतुर्भि: श्रीकंठे: शिवयुवतिभि: पंचभिरपि प्रभिन्नाभि: शा
मीनं चभिर्विततिमूलप्रकृतिभि: अथ: त्र्यश्लोकी ह्री हृद्दलकलाश्च वितलवे त्रि
रेखाभि: साकं तव भवनकोणा: परिणता: श्रीकंठै शिवे [illegible] मुखवित्रिकोणे त्र्य नुभि:
सर्वधारयोगाभि: इति पूर्वेन प्रकारेण शंभोर्न पभि मूलप्रकृतिभि: प्रपंचस्य मूल
कारणै: पञ्चक्तं कामिकया नाम स्वरूपा सम्बोधे धातवि: शक्तिमूलका: मत्तो [illegible] १५

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

प्राणजीवयातयः शिवमूलकाः नवधातुरयं देहो नवयोनिसमुद्भवः नवयोनिः श्रीच
क्रं वसुदलमष्टदलं कलोर्ध्वं षोडशदलं त्रिवलयं धराद्वयं चतुरस्रं भूबिंबरेखा चतुर्द्वारमि
त्वाऽहमहतवामिति ग्रन्थे । चतुरस्रभुवनं कोणमवनरुत्ति पञ्चचत्वारिंशत् मवशकल
ग्रहकोणाः परिणता । तदुक्तं । विंदुत्रिकोणवसुकोणदशारयुग्ममन्वस्रनागदलसंगत
षोडशारं वृत्तत्रयं च धरणीसदनत्रयं च श्रीचक्रराजउदितः परदेवतायाः । इति प्रकारद्व
यं त्रिकोणस्याधःस्थितकोणाद् अध्यायकोणानि तर्हितत्थात् त्रिकोणानि तदुक्तं दक्षिणामू
र्तिसंहितायां चत्वारिंशाद्गौर्युक्तं त्रिभागे रविभार्गवीति अस्योद्धारक्रमस्तु षट्त्रिंशदंगुलेष
मानेन सूत्रं पूर्वापरायतं विन्यस्य विभज्य दश षट्चत्वारिंशद्भागान् ततः षष्टषष्टपञ्चमे च

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

प

ततीये पततीयके चतुर्थे पततीये च पंचकं शके पुनः षिधानेवांनिष्ठनितेषु तथा
लिपात्येत नवपाम्या तदा शालिते षाम्भवाऽस्येतः आद्यद्वितीय चतुर्थ पोतोत्याम पंचम
षष्ठयोः अष्टमनवमयोर्धि धानानि ३ वेद ४ कला १६ शकात पुत्तान १८ षष १६ वेदा ४ ।मि
३ सप्तमाश्रमान्मासुविर्त क्रमात शनिमध्येरवेरतो चङ्गतो केतुमध्यनः मंगलोतो द्वतीमध्ये
बुधात त्रहुमध्यतः गुरोरतो भौमम ध्येष्ठ क्रोतात् सोमम ध्यतः शन्येतो पूर्णम ध्येतु राहुतो रविम
ध्यतः केतो बुधमध्येतु पापाये क्रमतो बुधः मध्य वन्हि सुरदू पमच्छद्दि दशायाद्र्क पंच दशा
नतो पोतं श्री चक्रं ज्ञातेपरंत छ हि यस्तु पश्चाज्जता छ हिः भाग्याछद धनोपितपलतो भवि
रेखा विष्टह है निधामनिलपदार्वेतु षष्पसुयोमितं सर्वतोज्ञोमवंदिव्यसोमसूपोन
तोमर्क इति इति ज्योचक्रादि लेखिल्ला अथ लात रेखामाष्प ये पाथिलपक्षे चतुर्भिः

16

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

चतुःसप्ताकैः श्रीकण्ठैः शिवैः प्रोक्तास्तु षट्सदाशिवरूपैः पंचभिः शिवयुवतिभिः श्रीविद्या
त्वरिता चैव पारिजाता भैरवी तथा त्रिपुरा पंचवाराही शांभवं वक्रकल्पलतास्मृताः इत्यादिभि
काभिः शांभवीं हे शास्त्र प्रकटं तन्त्राभिन्नाभिन्नलक्षणैः तिभिर्लोचनैः तिमिरौघनाशन
हेतवामि तत्पा विमलं लोकत्रयं तदेवरेखात्रयं तामिन्यस्तां हृच्चक्रमध्यस्थां शिवादि तद्देवं
लिङ्गभवनामिव भवनं देहं तस्य कोणाष्टकोदराः परिलताः हेमत्तु दलवसुधनं दश
नीति चतुर्दशारान्तलीला तन्तुगर्भ ऋणीर्षः कलोली चतुःषष्ठिकला नाम बृन्दं कूटत्रयका
त्मकं हे दस्मर्षः ११ त्वमेव पंचसो दर्शं लोहेनमिहिरकन्येतु लेपितुं कवी द्रुः कल्पा नेकयमपि
विरंचिविष्णुभावः पदालोकयोस्तु ध्यायामरलेललाटपातिमनमा तपोभिर्दुःप्रापामपि

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

८ गिरिशसायुज्यपदवीं हे तुहिनगिरिकन्ये त्वदीयं सौन्दर्यं तुलयितुं उपमानोपमेयभावेन
यतोऽपि तुं विरिञ्चिप्रभृतयः कवीन्द्राः कथमपि कल्पन्ते न कथमपि समर्थाः उपमाना
भावादिति भावः अमरललना देवाङ्गनाः यत्सौन्दर्यमालोक्य मनसा गिरिशसायुज्यपद
वीं यान्ति एतेन पदद्वयान्वितयदनपायस्त्वदीयस्य सौन्दर्यस्य मधुरामसदृशं भव
ति अथवा अमरललनालेलिहानाः स्त्रीरूपं तेषां साधकाः उन्मुक्त्या दौर्लभ्यात्सौन्दर्य
मनसा आलोक्य तपोभिर्दुःप्रापामपि गिरिशसायुज्यपदवीं यान्ति प्राप्नुवन्तीत्यर्थः
अथ तेषां साधकाः अमरललना देवाङ्गनाः यान्ति प्राप्नुवन्ति गिरिशसायुज्यपदवीं वा प्रा
प्नुवन्तीति एतेनाभ्यन्तरस्य भोगमोक्षप्रदत्वमुक्तं भवति । अर्थः रतिसमसख्यातिभाति
विलुप्ते तुहिनगिरिकन्यासौन्दर्ये ईलेंद्रमीलताया विरिञ्चिप्रभृतयः कवीन्द्राः तिप ११

तोदंपं लुलयितुं न समर्थो: अमरलेलनाम्भोगौकमात्र परा अपि पदोहं अमरलेलनाम
पिगोप कुवलयो लिरवलो: न्यायि स्थमाना: धस्रोदंक्ष मनसा आलोक्य [illegible] यात य सा पुरुषप
दधीं पाति हेगिन्निति सेवोधन गिरिबर्जने गोपी स्मेन नीते गिरिंदरचल: श्रीरसमुग्र
धनेन स्पतित न करो सिजमेघ: ११ नर्वबाँकासं नवनधिरसे नर्मलुजेः लपापागालोके
पतितान्नुधावंति शातश: गलहेलीवंधा: कुचकश विललालि चपा हठ तु [illegible]
विगलितकूलापुवतय: वर्षाँपासंदहनघनधिरसं कुहपं नर्मलुकाम: श्री[illegible] अन
मितें एला हृत्स्मपि नरं मनुष्ये [illegible] गालोके [illegible] नयदा लोकनं [illegible]
जेनें शीतांशो: पुवतयो नुधावंति कीहृप: गलहेलीवंधा: विगलितकथति भरा: कुचफल
स्त्राद्धितोम्मकः: सिचयाकंचुलिकायासांता: हठतानि: कारला [illegible]

१८ ड घंटिकाः पिंगलिडकुलाः स्मृषे तीर्थाद्यास्त्वर्थः पिंगलपक्षोपक्षेवं ॥ १२ ॥ अथ रसिन्चक्रे स्मृ य
प्रति स्थितौ षट्दलं वाशोदि समधिकं पचाशुदुर्दके हृत्तारो हि पक्षि श्चेतुर अधिकं पत्र वाशद्दनि
रोहिदिः पद्मि त्रीन्मनसिचे वर्तुः प्रक्षिप्तिते षमप् स्मास्ते षामप्त्रु पादितथ पादांवुजमुख
स्थितौ मूलाधारे षट्दलं चाशद्दले काष्ठियतत्वहत्वा अष्टाविंशाति रस्मयः पाक्षेवता
त्वानिच पंचतत्मात्रा पंचभूतानि पंचज्ञानेंद्रियाणि अंतःकरणा चतुष्टयं कालः पकृ
तिपुरुष महतत्वानीति अष्टाविंशाति शिवशक्ति संबंधभेदेन द्विविधानि तेषु षट्पत्रान
त्रत रातेषा नाना न्यापो वक्ष्यते उदके मणिपूरे द्विपंचाशद्दले आपस्तत्वानि षोडश
तिः पंचभूतानि पंचकर्मेन्द्रियाणि पंचज्ञानेन्द्रियाणि तेषां मध्ये दशानां मनः प्रतिरोध बसा लभे दले
द्विपंचाशत् ५२ कुला रास्वाधिष्ठाने द्विषष्ठि दले तेजस्तत्वानि एकषष्टिः पंचभूतानि १८

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

पंचतन्मात्राः पंचज्ञानेन्द्रियाणि पंचकर्मेन्द्रियाणि तेषां सर्वोद्भवान्न इत्येकत्रिंशत्
शिवस्य लीलाविभागेन द्वाषष्टिः ६२ अनिले अनाहते चतुः पंचाशद् दलेषु पञ्चतत्वानि शिवस्य
लीला भागेन चतुः पंचाशत् ५४ द्विविधः ऊर्ध्वचक्रे द्विदलप्रतिदले व्यमतत्वानि षड्विंशत् शिवस्य
लीला ... शिवईश्वर षड्विधामायाकलाविद्याकालनियतिपुरुषप्रकृति अहंकारबुद्धिम
नः ज्ञानेन्द्रियकर्मेन्द्रियशब्दस्पर्शरूपरसगंधपंचमहाभूतानीति शिवस्य लीलाविभागेन द्विसप्त
ति ७२ मानसि आज्ञाचक्रे चतुः षष्टिदलेमानसतत्वानि द्वात्रिंशत् तस्माद्धि परापरचतुर्विद्या
परापरस्पतिस्मरणमात्रेण इति इच्छा पंचधाकर्तुं कारयितुं उपकर्तुं प्रतिकर्तुं मुक्तास्तितुमिति
ज्ञाना चतुर्विद्या त्रिविधं सालंबनं चतुर्विधं निरालंबनं चेति सालंबनं ज्ञाततत्वपद्म
रूपेणाद्विधागराणते निरालंबनं तु तत्वं अहंत्वदीयोमिति कुंडलीस्यमिकामे देने चतुर्विधा उ

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

१९ ल्पः लपः प्रत्याहृतिः पिण्डाक्षरिति मातृकाख्या वर्णाष्टकभेदात् एवं द्वात्रिंशत् शिव
शक्तिविभागेन मनुः षष्टिः ६४ एवं चौंषीवादित तन्त्राः षष्ठ्युत्तर त्रिंशत मतिः पपः तदुक्तं
त्रिकाण्डे आदौ परा चतुर्धा स्याद्द्वितीया द्वादश यथा तृतीया षोडशधा ज्ञा चतुर्थी लक्षधा
क्रिया पंचमी कुण्डली द्विद्विः षष्ठी स्यान्मातृका षष्ठा अष्टौ तो ज्ञापते ह्याहि स्या चैको कोम
पतिः स्यात्: षड्विंशत्यापिका द्वौ कोः स्यान सप्तमाक्षिता इच्छातोज्ञा■ तेज्ञानात्मा चवा
वार्धीष्ठ श्रीमच्छ्रीविंशतिरश्मिनामा पतिः स्याधिष्ठा ब्राह्मसमाख्यिता क्रियातः कुण्डली
लालास्या स्वलिलनापिका सप्तविंशतिरश्मिनामा मरिचरं समाख्यिता कुण्डल्या मातृका
ज्ञाता समाख्यिता त्रिपुरा अष्टाविंशतिरश्मिनामा सविद्याधारमाख्यिता त्रिपदशा लिवि
श्रि माने द्विधाः ज्ञानमया तथा षष्ठ्युत्तरं त्रिंशत्संख्यम सिधपद पदिशानि सिः षड्वि ला १९
ता।

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

यकैः सहिताः पुरः हिमग्रस्थिक श्रीशिवशालान्याकुम नीभिरः एवं स्मरणमात्रेण ज्ञौनस्तु
कोन हि चरेत सर्वे आस्मरणात्राके बहुलु चैक मविस्मरेत् एतो आस्मिन्‌ शोलोकः पावन
पञ्च नामनुनः [illegible] नक्षत्र न तोऽधीयन्मे को दारिद्र्य कुले चकेदिति तदर्थे तत्रैव शिवस्य लि
१ए चस्मपरमाविशरीरिराः चिड्ड् स्मात्मपदशातापचानां मात्रह विशिअन्यथावोमार्ग
योगतसेकाबोधप्रजापते पराचेष्टा तथाज्ञानात्क्रियाकुंडलिनीतिच मातकाचाबधा
श्री लापराभेदस्ताः स्मृताः कुं लीमालकाम्याचबोगमिन्नममदूबर्क नानाविधंस्तुति
तांतंत्रमेतत्सर्वपद उत्पन्नं ज्ञानमेवपश्यात्ज्ञानदेतं चराचरमिति अथपार्थिवादिच
केशलिङ्गानानामानि उमेश्वरः उमेश्वरी २ शालेश्वरः शालेश्वरी ४ पशुपतीश्वरी ६ लो
श्वरः ६ कामेश्वरः ७ कामेश्वरी ८ श्रीकंठः गगना १० अनन्तास्फलपा १२ शंकरः मतिः १४

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

२०

पिंगलचामालदेवी १६ नादरूपा: नादा १८ आनंद: शाकिनी २० आलस्य: शाकिनी २२
मालानंद: कलाकिनी २४ कोप: काकिनी २६ व्यतीत: शाकिनी २८ याद: हाकि
नी ३० आधारेशा: रक्ता ३२ चक्रीशा: चंडा ३४ कुरंगीशिखा: कराली ३६ मदघ्नीशा:
महोष्मा ३८ अनादिविमल: मातंगी ४० सर्वज्ञविमल: पुलिंदा ४२ योगविमल:
शांवरी ४४ सिद्धविमल: वाचावरा ४६ समयविमल: कुलालिका ४८ मित्रेशा: कु
ब्जा ५० उड्डीशा: लंगा ५२ षष्ठीशा: कुलेश्वरी १४ चर्याधीशा: कुलेशा ५६ एतेवा
र्षिचरस्मय: मूलाधार जन्मेधात्रा हृल्लेकमले विचिंत्य तत्कायामनसे वस्त्रमालौ
शिवौ संपद: पदलेपुरस्ले पाद: स्वाशिवे आनंदनाथश्री पादुकां पूजयामि तिर्यो २०

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

सप्त शङ्खोक्तेवादेवीश्रीपादुकां पूजयामीति योऽयं एवं सर्वचक्रेषु अथवा सर्वे बि
न्दुत्रिकोणविश्चिमपश्चिमादि रश्मीन् पूजयेत् तद्रूपं पद्मयाहिन्या बद्धांकारि शिरसि
काल्या पश्चिमादिषु क्रमात् कोणेषु पूजयेत् ब्लादशारे तिथिशक्तिक क्रमात् च
तुष्पचक्रं बहु चतुष्कं पंचकं पुनः चतुष्कामीतिलभितो क्रमान्ताक्षि वरसप्र
ति स्तनावविविलस्थे पूजयेति अथवा त्वरस्य योनिलिपूरे शोभय क्रमेणाधि
ष्ठानमणिपूरयोऽजस्य पं: तेषां चलशोजाता: मायाश्र२ वामदेवश्री४ अघोरपदा६ ता
त्पुरुषा श्रिविजा८ अनन्तो नित्ययोगि: १० अनाथपुत्रा१२ जानक्षित: विद्या१४ आपर्थि
शाला१६ शक्तिरेखर: उमा१८ नीलोत्तमा२० मणिवाह: स्वरस्वती२२ अंशुवाह: ध

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

२१

मला २४ गौरी घोरा: पार्वती २६ विघावागीश्वर: श्रीविद्या २८ चतुर्विंशेश्वर: सुफला ३०
उमा गंगेश्वरसेनापः ३२ सूक्ष्मेश्वर: शिवा ३४ श्रीकंठलेखा ३६ अनंतसती ३८ शंकर:
रत्नमेखला ४० पिंगला पद्मावती ४२ साध्यावाहे स्वानंदा ४४ वरदिव्योघ: धामा ४ मा
४६ मारदिव्योघ: ऽव्यक्ता ४८ वीरौघ: गोप्ता ५० सर्वेश्वर: सर्वमंगला ५२ इति आम्नायस्थप
नाविदूरेवदले चतुष्कादिक्रमेण दूता: तदुक्तं पद्मपद्मसंहितायां चतुष्कं च चतुष्कं च पं
चमं षट्कं चतुष्कं च पंचकं त्रिकमिति पिंडमिति शर्मपति चंपदति ताभ्यां तदिदं वंचारा दले
सुवि विमलात्रयदशतमुकुंद नामे कुर्मा अष्टतेशरस्तन: पतापर चेडेश्वरी २ परम: चतुष्क
ली ४ तापर: गुह्यकाली ६ अपर: संवर्ता ८ चिदानंद: नीलकुब्जा १० अघोर: गंधा १२ सा २१

21

नाथः रत्ना २४ ललिस्मया २६ स्यात्स्यः स्पर्शो २८ म्लेच्छेश्वरः शान्ता ३० अनंतः डाकिनी ३२ आल
स्यः रत्नेडाकिनी २४ पुष्पानंदः सुडाकिनी २६ योगानंदः पद्मडाकिनी २८ अनीतकेडाकि
नी ३० स्याद्ः पृथ्वीडाकिनी ३२ योगेश्वरः चण्डा ३४ वीरेश्वरः कोशला ३६ कुलेकौलेश्वर
कामनी ३८ कुसेश्वरः सप्ता ४० श्रीकण्ठः कामा ४२ अनंता रेवती ४४ शोधः ज्वाला ४६ वि
ज्वालेः कराला ४८ सदाशिवः कुब्जिका ५० कमलराज्ञिगुरुः परा ५२ सिद्धगुरुः ज्ञानानीता ५४
रत्नेगुरुः शान्ता ५६ शिवगुरुः विद्या ५८ मेलगुरुः ऊर्मिया ६० समयगुरुः निवृत्तिः ६२ इति ओं श्री
पिछाने देशाले पश्चिमादिने द्वल्लेघु ब्रह्मषड् कुमारादेशा मदलैव कण्ठ पेन पण्डवारि
नालु पचक पचकं षडु चतुष्क पंचक पुनः जड्डु मिले कमारि न्ता सो डाल कमदस्मव
रति जङ्खु लोल प्रजतत्तु सं अवापरवमदि चपः ख्वोगेश्वरः भट्टार कूर्म आधार २ पपः शाक

२२ नीनं महिम्निका ट्ठ्योतः विमला १० महानंदः शर्वरीसतीश्वलीला १४ प्रियः कुमुदा १६ श्मा
रः शाकिनी १८ रामः शाकिनी २० लाकि[illegible]लाकिनी २२ कामः काकिनी २४ सामपः सा
किनी २६ हामन्रः हाकिनी २८ आधारेशः शर्का ३० चक्रेशः बिन्दु ३२ कुलः कुला २४
लमप्रोशः कुब्जिका ३८ हकीशः कामकला ४० शिवः कलहोधिका ४२ शिवे
शः धर्घरा ४४ पञ्चमविहङ्गमा ४६ अमलेशः महानिति ४८ परमहंकिनला ५० परापि
गुरुः कोरना ५२ द्र्यहंरमा ५४ श्रीनामानि तेजादशदले पञ्चमादि द्रव्याः तैरेप
वरुनदलेषु पट् अन्येषु चतुष्कं अपलाप्रपनल्पनको: पदुमहंकं अन्येषु चतुष्के च
तुष्कं षषचार्हिन्या चतुष्कं षे चकं पञ्चचतुष्कं पंचकं विंशकं इति क्रमेणाभिन्नाः ग्रुवी २२

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

पश्चिमामरीचयः इतिषट्कोणपूजानमूलं ।। अथनामसाहदषः कोलकीरघरःकान्त ४ भोगे
विघ्नेश्वरी ६ मयः योगिनी ८ महाधूम्रसिलासान १० शवः शाबरी १२ द्रवः कालिका १४ रसः ऽघचो
गली १६ मोहः अघोरेश्वरी १८ मनोभवः हेला २० हेकसहारकः २२ ज्ञानगुह्यः कुब्जिका २४ स्व
रः ऽाकिनी २६ ज्वलनः राकिनी २८ महाकुलः लाकिनी ३० मित्रोक्षलः काकिनी तेजो शाकिनी ३४
महाहाकिनी ३६ धातुभावकी ३८ कुलसिंहा ४० संहारः कुलांबिका ४२ विश्वंभरः कामा ४४
कौटिलः कुमेमाऽा ४६ लंबः कंकाली ४८ व्योम व्योमा ५० व्यसनः नादा ५२ खेचरमाहादेवी ५
४ वाकुलं महलिपि ५६ तारः कुण्डलिनी ५८ कुलातीतः कुलेश्वरी ६० आतः इच्छिकाक्षमतेनः दीपि
का ६४ इशः रेचिका ६६ शिवः मोचिका ६८ परमेवर ७० परश्चित ७२ एते ब्रिम द्वौ ऽशा
दले आपतपोः रपुकमण्डकं अन्येषुचतुष्कं पपधादिन्यातु षड्कषड्कपुजः षड्कः षड्कषड्कपुन

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

२२ स्यतत् इतिक्रमात्समुद्दिष्टानामनादिसंप्रदायप्रवृत्तिमद्धोनादृशानमुक्तं अथमानसंप्रदायः प
रापरावरा २ भरभरावरा ४ चित्तचित्तावरा ६ माहामाहामाहामापावरा ८ इन्द्राइन्द्रावरा १० स्थित्स
स्थितावरा १२ स्थितिस्थितिस्थ १४ गिरिधवरा १६ मुक्तिमुक्तिवरा १८ ज्ञानःज्ञानवरा २० सत्यःसत्यावरा
२२ अनन्तअनन्तावरा २४ सदसत्सदसदतावरा २६ क्रियाक्रियावरा २८ आनन्दानन्दावरा ३० इन्द्रिया
वः इन्द्रियावरा ३२ गोचरःगोचरावरा ३४ लोकमुख्यःलोकमुख्यावरा ३६ वेदवेदवेदवे
वरा ३८ कवित्वकवित्ववरा ४० कुण्डलिनीकुण्डलिनीवरा ४२ लोभमुद्राःलोभमुद्रावरा ४४ पाताल ...
... नवरा ४६ स्पन्दःस्पन्दवरा ४८ मातृकामातृकावरा ५० स्वच्छन्दःस्वच्छन्दवरा ५२ धर्मोजाः ध
र्मोजावरा ५४ शब्दः शब्दजावरा ५६ धर्मज्ञातः धर्मज्ञावरा ५८ धर्मोजाः धर्मोजावरा ६० संयोगजः
संयोगजावरा ६२ मंत्रविमर्शः मंत्रविमर्शवरा ६४ इत्येते आज्ञापादिदलेषु ॥ चतुष्क चतुष्क २३

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

पंमध्यामदले चतुष्क चतुष्पंदक्षिणदले पश्चवाहिन्यांतु चतुष्कं पंचकं पंचकं चैव
चतुष्क चतुष्कं पुनः चतुष्क मध्यकं चोत्तिचक्रि क्रमान्मानेन संस्थपदानि जकुलेन दूजन
मंके तृतीय पश्चवाहिन्यां पू नरश्मिनामानि त्रिपुरमालायाम्नु २ त्रिपानामानि तेरापु कामि
यथा त्रिपुरसुंदरः २ हृदयदेवी हृदयदेवः ४ शिरोदेवी शिरोदेवः ६ शिखादेवी शिखादेवः ८
कवचदेवी कवचदेव १० नेत्रदेवी नेत्रदेवः १२ अस्त्रदेवी अस्त्रदेवः १४ कामेश्वरी कामेश्व
रः १६ भगमालिनी भगमाली १८ नित्यक्लिन्ना नित्यक्लिन्नः २० भेरुण्डा भेरुण्डः २२ वह्निवा
सिनी वह्निवासी २४ महावज्रेश्वरी महावज्रेश्वरः २६ शिवदूती शिवदूतः २८ त्वरिता
त्वरितः ३० कुलसुंदरी कुलसुंदरः ३२ नित्या नित्यः ३४ नीलपताका नीलपताकः ३६ वि
जया विजयः ३८ सर्वमंगला सर्वमंगलः ४० ज्वालामालिनी ज्वालामाली ४२ चित्रा चित्रः ४४

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

माहामित्यामाहातीस्र: ४६ परमेश्वयीपम्सेश्वस: ४८ मित्रौशामपौमित्रीशामप: ५० वष्ठी
शामपौवष्ठिशामप: ५२ उद्धीशामपौउद्धीशामप ५४ चर्यानाथमपौ चर्यानाथमप: ५६
शोपार्थिवरस्मप: अपापरस्मप: लोकान्त्रमपौलोकान्त्रमप: २ आत्ममपौआ
त्ममप: ४ कालेतावनमपौ कालेतावनमप: ६ धर्माचर्यमपौधर्माचर्यमप: ८ मुत्रके
श्वरमपौमुत्रकेश्वरमप: १० दीपकलानाथमपौदीपकलानाथमप: १२ विष्णुदेवमपौविष्णु
देवमप: १४ प्रभाकरदेवमपौ प्रभाकरदेवमप: १६ तेजोदेवमपौतेजोदेवमप: १८ मनो
देवमपौमनोदेवमप: २० कल्याणदेवमपौ कल्याणदेवमप: २२ रत्नदेवमपौरत्नदेवम
प: २४ वासुदेवमपौवासुदेवमप: २६ रामानंदमपौरामानंदमप: २८ अणिमासिद्धि:
अणिमासिद्ध: ३० लघिमासिद्धिलघिमासिद्ध: ३२ ३४ ईशित्वसिद्धिईशित्वसिद्ध: ३६ वशि २४

24

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

लघिसिद्धि लघिमासिद्धः ३८ प्राकाम्यसिद्धि प्राकाम्यःसिद्धः ४० मुक्तिसिद्धिं मुक्तिसिद्धः ४२
इच्छासिद्धिः इच्छासिद्धः ४४ प्राप्तिसिद्धिः प्राप्तिसिद्धः ४६ सर्वकामसिद्धि सर्वकामसिद्ध ४८ ब्रा
ह्मी ब्रह्मा ५० माहेश्वरी माहेश्वरः ५२ इति श्मपः ३अथ तैडाल२श्मपः कौमारी कुमार २ वै
ष्णवी विष्णु ४ वाराही वाराहः ६ माहेन्द्री माहेन्द्रः ८ चामुण्डा चामुण्डः १० महालक्ष्मी महाल(
क्ष्मः १२ सर्वसंक्षोभणी सर्वसंक्षोभणः १४ सर्वविद्रावणी सर्वविद्रावणः १६ सर्वाकर्ष
णी सर्वाकर्षणः १८ सर्ववशीकरनी सर्ववशीकरणः २० सर्वोन्मादनी सर्वोन्मादनः २२ स
र्वमहाङ्कुशा सर्वमहाङ्कुशः २४ सर्वखेचरी सर्वखेचरः २६ सर्ववीजा सर्ववीजः २८ सर्वे
योनी सर्वयोनः ३० सर्वत्रिखण्डी सर्वत्रिखण्डः ३२ त्रैलोक्यमोहनचक्रस्वामिनी त्रैलोक्यमो

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

२५

टनचक्रस्वामि ३७ प्रगटयोगिनी प्रगटयोगी ३६ कामाकर्षणी कामाकर्षणी ३८ युं ह्रूँ कर्ष
णी बुद्ध्याकर्षणी: ४० अहंकाराकर्षणी अहंकाराकर्षणी: ४२ शब्दाकर्षणी शब्दाकर्षणी: ४
४ स्पर्शाकर्षणी स्पर्शाकर्षणी: ४६ रूपाकर्षणी रूपाकर्षणी: ४८ रसाकर्षणी रसाकर्ष २
णी: ५० गंधाकर्षणी गंधाकर्षणी: ५२ चित्ताकर्षणी चित्ताकर्षणी: ५४ धैर्याकर्षणी धैर्या
कर्षणी: ५६ स्मृत्याकर्षिणी स्मृत्याकर्षिणी: ५८ नामाकर्षणी नामाकर्षणी: ६० बीजाकर्
षिणी बीजाकर्षणी: ६२ [illegible]: आत्माकर्षणी आत्माकर्षणी: ६४ अमृताक 25
ला: र्षणी अमृताकर्षणी: ६४ शरीराकर्षणी शरीराकर्षणी: ६ सर्वाशापरिपूरकचक्रस्वामिनी
सर्वाशापरिपूरकचक्रस्वामी ७ गुप्तयोगिनी गुप्तयोगी ४० अनंगकुसुमा अनंगकुसुमा

२५

अनंगमेखला अनंगमेखलः १४ अनंगमदना अनंगमदनः १६ अनंगमदनातुरा अनंगम
दनातुरः १८ अनंगरेखा अनंगरेखः २० अनंगवेगा अनंगवेगः २२ अनंगाकुला अनंगाकु
लो २४ अनंगमालिनी अनंगमाली २६ सर्वसंक्षोभणचक्रस्वामिनी सर्वसंक्षोभणचक्रस्वा
मी २८ गुप्ततरयोगिनी गुप्ततरयोगी ३० सर्वसंक्षोभणी सर्वसंक्षोभणः ३२ सर्वविद्राव
णी सर्वविद्रावणः ३४ सर्वाकर्षिणी सर्वाकर्षणः ३६ सर्वाह्लादिनी सर्वाह्लादनः ३८ स
र्वमोहनी सर्वमोहनः ४० सर्वस्तंभनी सर्वस्तंभन ४२ सर्वजृंभिणी सर्वजृंभनः ४४ सर्ववशंकरी सर्ववशं
करः ४६ सर्वाह्लादिनी सर्वाह्लादः ३८ सर्वरंजनी सर्वरंजनः ४८ सर्वोन्मादनी सर्वोन्मादनः ५० स
र्वार्थसाधनी सर्वार्थसाधनः ५२ सर्वसंपत्तिपूरणी सर्वसंपत्तिपूरणः ५४ आप्यतामलाः

२५ सर्वमंत्रमयी सर्वमंत्रमयः २ सर्वद्वंद्वक्षयंकरी सर्वद्वंद्वक्षयंकरः ४ सर्वसौभाग्यदायकचक्र
स्वामि॰नी सर्वसौभाग्यदायकचक्रस्वामी ६ संप्रदाययोगिनी संप्रदाययोगी ८ सर्वसिद्धिप्रद
दा सर्वसिद्धिप्रदः १० सर्वसंपत्प्रदा सर्वसंपत्प्रदः १२ सर्वप्रियंकरी सर्वप्रियंकरः १४ सर्वमंग
श्री कारिणी सर्वमंगलकारी १६ सर्वकामप्रदा सर्वकामप्रदः १८ सर्वदुःखविमोचनी सर्वदुःखविमो श्री
चनः २० सर्वमृत्युप्रशमनी सर्वमृत्युप्रशमनः २२ सर्वविघ्ननिवारिणी सर्वविघ्ननिवारणः २४ स
र्वांगसुंदरी सर्वांगसुंदरः २६ सर्वसौभाग्यदायी सर्वसौभाग्यदायः २८ सर्वार्थसाधकचक्रस्वामिनी 26
सर्वार्थसाधकचक्रस्वामी ३० कुलोत्तीर्णयोगिनी कुलोत्तीर्णयोगी ३२ सर्वज्ञा सर्वज्ञः ३४ सर्वशक्तिः स
र्वशक्तः ३६ सर्वैश्वर्यप्रदा सर्वैश्वर्यप्रदः ३८ सर्वज्ञानमयी सर्वज्ञानमयः ४० सर्वव्याधिविनाशिनी सर्व २५

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

व्याधिविनाशनः ४२ सर्वाधारस्वरूपा सर्वाधारस्वरूपः ४४ सर्वपापहरा सर्वपापहरः ४६ सर्वानं
दमयी सर्वानंदमयः ४८ सर्वरक्षास्वरूपिणी सर्वरक्षास्वरूपी ५० सर्वेप्सितफलप्रदा सर्वेप्सि
तफलप्रदः ५२ सर्वरक्षाकरचक्रस्वामिनी सर्वरक्षाकरचक्रस्वामी ५४ निगर्भयोगिनी निग
र्भयोगी ५६ वशिनी वशी ५८ कामेश्वरी कामेश्वर ६० मोदिनी मोदी ६२ विमला विमला ६४
अरुणा अरुणः ६६ जयिनी जयी ६८ सर्वेश्वरी सर्वेश्वरः ७० कौलिनी कौली ७२ अप्रमाने
सा ॥ ॥ सर्वरोगहरचक्रस्वामिनी सर्वरोगहरचक्रस्वामी २ रहस्ययोगिनी रहस्ययोगी ४ वा
शिनि वाशि ६ चापिनी चापी ८ पाशिनी पाशी १० अंकुशिनी अंकुशी १२ महाकामेश्वरी म
हाकामेश्वरः १४ महावज्रेश्वरी महावज्रेश्वरः १६ महाभगमालिनि महाभगमाली १८

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

२८

मातात्रिपुरसुंदरी मातात्रिपुरसुंदरः २० सर्वसिद्धिप्रदचक्रस्वामिनी सर्वसिद्धिप्रदस्वामी २२ अ
तिरहस्ययोगिनी अतिरहस्ययोगी २४ श्रीमहारिका श्रीमहारिकः २६ सर्वानंदमयचक्रस्वामिनी
सर्वानंदमयचक्रस्वामि २८ परापररहस्ययोगिनी परापररहस्ययोगी ३० त्रिपुरा त्रिपुरः ३२ त्रिपुरसु
सुंदरी त्रिपुरसुन्दरः ३४ त्रिपुरवासिनी त्रिपुरवासी ३६ त्रिपुरश्रीः त्रिपुरश्रीः ४० त्रिपुरमालि
नी त्रिपुरमाली ४२ त्रिपुरसिद्धिः त्रिपुरसिद्धः ४४ त्रिपुरांबा त्रिपुरांबः ४६ मातात्रिपुरसुंदरी मा
तात्रिपुरसुंदरः ४८ मातामाहेश्वरी मातामाहेश्वरः ५० माताराज्ञी माताराज्ञः ५२ मातासिद्धिमा
तासिद्धः ५४ मातागुह्या मातागुह्यः ५६ माताज्ञप्रा माताज्ञप्रः ५८ मातामातानंदा मातानंदः ६०
मातास्पंदा मातास्पंदः ६२ मातामातापापा मातासापः ६४ इति मानसाः। इति अनेनप्रका

२८

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

रेखायेमध्ययोरेत्र बासुपरि सहस्रारे । यथा हंसं तु त्रयुगं रक्तमस्तकात्मकेन योर्मंत्रस्तु श्रीमन्महाश्री
चक्रनगरसाम्राज्ञीर लक्ष्मी पादुकां पूजयामि नमः इति ब्रह्मरंध्रे दक्षिणभागे । वामभागे तु श्री
मन्महाश्री चक्रनगरसाम्राट् श्री पादुकां पूजयामि नमः इति । एवं रश्मि चक्रं कुर्वन्साधकोपि
जितेन्द्रियः धनधान्यायुरारोग्य कांति त्वादि वर्द्धयेत् । एवं तु चक्रदेवीनामर्च्चनानि वेदि
तं इति फलस्तुतिः । यत्तु आधारादि द्विचक्रे अग्निसूर्यसोमावस्थाने तत्राग्नेरष्टोत्तरश
तं विकल्पाः क्षितावुदके चसंति हृताशेनिले च वायुस्ताधिकशतं गभस्तयो भानोः स षट्दि
विमनसि च षष्ठ्यधिकं भगस्तयः सोमस्य तदुत्तमे रवयामलेः अष्टोत्तरशतं वह्नेः षो
डशोत्तरकरविः षट्त्रिंशदुत्तरं तेजः सोमस्य परिकीर्तिताः इति व्याख्यातं तदप्युक्तामित्यमेव

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

यितुपक्षोपि समानं ॥ १४ ॥ अथ त्रिभिः श्लोकैः बाह्यवोपासनोपयुक्तध्यानादिकमुच्यते । तत्र
त्रैसात्त्विकध्यानमाद्येनाह । शरज्ज्योत्स्नाशुद्धां शशियुतजटाजूटमकुटां वरत्रासत्राण
स्फुटिकगुटिकापुस्तककरं । सकृन्नत्वा न त्वा कथमिव सतां सन्निदधते मधुक्षीरद्राक्षा
मधुरिमधुरीणा भणितयः ॥ शरज्ज्योत्स्नेति चन्द्रिका शुचिः ज्ञा साधुतं शशियुतं जटाजूट
कोटं यस्याः सा तथा मकुटं स्यात्तो वरोऽभयम् मुद्रा त्रासत्राणमभयमुद्रा स्फाटिकगुटिका स्फा
ब टिकी माला पुस्तकं च करे यस्याः तां त्वां सकृन्नत्वा कथमिव किंवतः अरुणामेव भवतीं भजन्ते अमी
संतः वाग्भिः सतां सन्निधानं रंजनं विदधति भवती कीदृशी कवीन्द्राणां चेतांसि एव
ध्यानो चेतांस्येव कमलवनानि तेषां बालातपरुचिं उदयरविकिरणकान्तिः तत्प्रकाशिका शि
पर्वः वाग्भिः कीदृशीभिः विरिंचिप्रेयस्याः सरस्वत्यास्तरलतरा उच्छलिता २८

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

याम्भोगात् कलहे तिं कामरसेप्रवाहस्ताहक्ष्मीराभिम् त्तार्थप्रतिपादिकाभिः यथा सरस्वमाः
कामोद्रेको रुठस्य यात्रस्तात्याभिरित्सर्थः यद्व अमीसानारं ज्ञानसरस्वतिमाम्य रंज्ञनंवि
दधाति यातहत्नातारांणां स्त्रीपुरुषाणां नहत्नानामन्त्री कयाम्भोगात् रसेतरास्तेर्गी
भीराभिरित्सर्थः विलुप्यश्रुं भयतित्यपि यद्के विघमानानामी लक्ष्मीप्रेमज्ञानादत्सर्थ
कथिद्रुणामि लोदि लक्ष्मि विश्रो पराशोभंस्मान १६ सावि श्रीमिर्वा वाज्ञिशिमतिनिहा
नामांगा हविभिर्वंशि न्यायाभिस्त्या सञ्ज्ञानतिसंचि तसवति यः सकलौका व्यानामंथ
ति महतांमंगा सुमनोध वाभिवाने वी वद्नेकमलामोदमधुरैः हे ज्ञानतिवा वांल
वित्रिभिमान कामाभिः राज्ञि मलिशिला चंद्रकांत मलिपाषाण स्तस्यमंगः भ

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

अमानचंद्रकान्तमणिभिः सर्पः स्फटिकैः हितेऽपि त्यागात् तद्वद्रूपैः कांतिभांतां
भिः वशिन्या द्या भिः वाशिनी कामेश्वरी मादिनी विमला अरुणा जयिनी सर्वेश्वरी
कौलिनीभिः सहपल्लो सचिं वंति समहं तां कां ध्यानां मां तां कां ध्यानां कत्तीमर्वलि
केवचोभिः कीर्तोः मणित्रभाः नानाविधशब्दरचनावेदग्धा विशेषां भंगकाल्ला
भिः सुभगैः शोभनोऽवाग्दिर्धर्वदन कलो मोदमधुरैः सरस्वतीम् सुखार्विंद सोत्सव
न्मधुरैः हृदेऽपि सर्पः विल्लुपर्ण्णे वज्री अस्त्रा अहिता गगादिति वशिनी हृक्लिन्नीं तांद्य
भिः क्लिन्नरौ सत्यभामा मातृतेदाभिर्वृषिंदा सुलक्षणा जांववती सुशीलो भिः सह ज्ञा
नेनीतिक्रियाविशेषता देवकी सहितं जपामो नाजे सर्गः तेनवसुदेवदेवकीनंद

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

गोपच्छशोदायलसद्वृत्युस्यद्गोपस्याप्युद्गीतिद्विशीतीयावरस्याखाप्ते पद्याङ्गनतीयाचरितिजन
नीमिसु: उपचारस्तु वंशाःकृतार्तिरि द्विप तस्यैसवेघनं तननीद्वति च्छ्रुअमलिंगस्य हसंयेतिन
हीसंज्ञायां उंयार्थनघोः हस्व इति हस्व: शेवससमाने ७ मध्यकुपोपपुलं हात्मनोधपानादिकम
ह तनुछायामिसेनहस्तानरहितश्री सर्वाणिमिर्द्धं वंसर्वान्मूर्ध्नी महस्तामलिमग्नांस्पर्शिति:
मवस्यस्य च्रस्यहृतहरितगृशालीननयनाः सहोर्द्धस्योवरूपाः कोतिकोतिनगीर्थानगतिका ते
नहस्तेनरहितश्रीसर्वाणिमिर्वालादिसकोतिवर्मेन्द्रानामिस्तासुदृश्योमिर्दिसर्ग: तनुछाया
मि: शालिकोतिभि: सर्वादिव्यमाथान्रांमूर्द्धीरूध्वी अहस्तिमतिमग्नालोहितकोतिकपलिता
यस्मात् तस्य कोतिकर्निगीर्थानगतिका देववेश्यानभवंति अपितुभवत्येवेत्यास्यते ।
विस्यतोवेदन हरितान: नहहरितानाच्यासामाधारं तछतांशालीनतो समानं यातानाम

२९ रत्यर्थः अनिमिषदृष्टीनां स्वेशांगनानां कामस्वरूपतापानयनयोश्चल्पवर्णानपुंपनंविसृत
पक्षे ध्येयं १८ कामकलाध्यानमाह ॥ मुखं बिंदुं कृत्वा कुचयुगमधस्तस्य तदधो हर
र्द्धं ध्यायेद्धो हरमहिषि ते मन्मथकलां ॥ स सद्यः संक्षोभं नयति वनिता इत्यतिलघु त्रि
लोकीमप्याशुभ्रमयति रवीन्दुस्तनयुगां ॥ बिंदुमेमेकं कृत्वा तदधो ग्रथविरूपमुखं कृत्वाम्
स्तनयोध्यात्वा तस्य मुखस्याधः कुचयुगं कुचयुगाधस्तात् बिंदुद्वयं कृत्वा ध्यात्वा तदधः
कुचद्वयाधः हरार्द्धं अधोमुखत्रिकोणं कोणं ध्यायेत् ॥ हे हरमहिषि महेशपत्नि ते तव मन्मथ
कलां क्लीं ईकाराख्यां ईकारस्वरूपां स एव वनिता संक्षोभं नयति इति फलं अतिलघु आतनुं
आतनोति किं फलमाह रवीन्दुस्तनयुगां सद्यस्त्रिलोकीमपि आशु शीघ्रं भ्रमयति क्षोभ २९

30

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

यतीसर्व्वः ९ त्यादि योऽयं चतुःशास्त्रोविंदुः संकल्पवशात्तुतदयः स्यात्कुचद्वयं तदयं कुचयु
ग्मन्तु तद्धो यातिमेव चेति त्रिलोकीमयी त्वेनेन तत्त्वा अपिकामकला हवते सुगंभवति
तदुक्तं हृदयामले । विंदोमाहाविंदुमुखी चंद्रसूर्यौस्तनद्वया सुमेरुहार्द्धकलपाशोभ
मानामहीयदा । यातालतलविन्यस्तत्रिलोकीयनेर्वाधिकेकामराज्ञे कलाहृताशोभ
र्त्ति स्पद्यता चेति अत्र हार्द्धेपदेनाधोमुखत्रिकोणात्मिका योनिरुच्यते हलेहकारस्तस्य
पूर्द्धभागेऽपह्ने अधोभागोयो आकारस्ततः इति अथवा हरः शिवोस्ति तस्यार्द्धपदस्या
र्द्ध राकारयोर्लोपात्संहितायामत्रासौ ९ यत् रूपयोनिर्भवति अथवा हलोविसर्गार्द्धं
सादर्द्धं रेफश्चकारयोर्लोपा संहितायाम् ९ वेतिरूपं यदा हकारोहंसः पदं हकारसकारयोर्लो

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

३०

कारिंदुविसर्गाभ्यांविंदुत्रयमवशिष्यते तत्रैवयोजनाहत्यांईं अं अः इतिस्वरूपं
ध्यापेतत्केन्द्रकारेणाक्रिद्गुहकारेणपरिश्चंमुत्वेहृत्वा तस्माद्धौ विसर्गात्मकेविंदु
द्वयंकुचद्वयंकुचयुगंकृत्वा तदधः मन्मथकलांकोनिध्यादिसनुबंनाइति ए
कामकलारूपमतिगोप्यं तदुक्तंसंकेतपद्धतौ एतत्कामकलाख्यासंगुह्यागुह्य
तरमहत् नाख्येयायप्रथकस्यचिन्नामलोपकदाचन एतत्प्रकारांतेमालेहृद्वा
टनमृतजपोः आकृष्यावादनेमिधतस्मात्लोतत्प्रकारापेत लोमान्मोहाव्या
गवीद्वेडुष्याद्वाप्रकाशापेत सोचितान्मसुमाक्षोभिशात्वेधातविषादि
भितिति विष्णुपदे विंदुमनुष्यांस्नुवोअस्तांगहत्वा तदधः ताम्यालेहत्वा ३०

पाविंदु विसर्गात्मकौ विंदु त्रयमयशिष्यते तत्रैवयोजनाह्रांर्ह्रं ॐ ॐः इतिस्वरूपंध्यायेत् येनप्र
कारेण दुहकारेपरिस्यमुत्वेष्टत्वा तस्योर्ध्वे विसर्गात्मकविंदुद्वयं कुचयुगं ध्यात्वा तदधः मद
नकलां योनिं ध्यायेदित्यनुभवगरूक्ति एतत्कामकलारूपमतिगोप्यं तदुक्तं संकेतपद्धतौ
एतत्कामकलाध्यानं गुह्याद्गुह्यतमं हर नाशिष्यायप्रवक्तव्यं नामभक्तायकदाचन ए
तत्प्रकाशनेमातृहत्याजन्मकोटिजयोः आच्छादनमिवतस्मान्नैतत्प्रकाशयेत् लोभा
न्मोहाद्भयाद्वापिद्वेषाद्वाप्रकाशयेत् सोचिरान्मृत्युमाप्नोति शान्त्येघातविघ्नादिभीःति वि
विंदुमनुस्वारंमुखेआत्मानंध्यात्वा तदधः तत्सर्वात् हरार्द्धं शिवस्यार्द्धनामायामीकार त
स्यहरार्द्धस्याध्यानध्यात्कुः पवित्रावीलंकारः पद्मगं पादमकरध्वोस्ययेवध्यौस्वेःपिं

३१ उत्पन्नं कमक्षैरिलिनायेनपटलस्य युगं चतुष्टयं तेन चतुर्विंशति: शाकाराद्यानु विंशति ५८
ककार: कफकारेनतरन्तु कारयोगात् अनेनप्रकारेणाम न्यपवीजहणो कलामे नफेदशी
वाध्यायेत् तवनिलो संक्षोभनवती नतिलघु: हवेमहेशा: नहिपोस्मास्ती तिमहिबो
पमलावो भावोहरमोह एबतोहे हरम: हेबलेस्तति द्वितीयातेनपति प्राप्पमिहिवमाथ
वमभाधर्मापवलिय पाथिलोकीमव्याप्तम्न मपतीमर्थ: पद्माहरमेहिपो धापररतीति
एर्थधद्विज्ञो: लंबोधने पद्मानहिबिमिदस्थान क्रियान्धप मन्मथफलेपतोतिमन्म
पफल: प्रद्युम्नपित: आमितिसंयुक्तो पदाधनिताभिमस्य विज्ञापणामन्मथफलामिति
कामफोशलामिमर्थ: अथधामन्मथफलोतलक्लीं गद्दोकामफोशलेप: ध्यायेत्सनाभि ३१

32

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

नासमाधिज्ञेयात् मुखंचक्रंविंदुंकृत्वा विंदुःसहस्रांमुद्रितंकृत्वातस्याधःकुंचयुगंविंदुमुतं
कृत्वा तद्धोहराहृमुपस्थविंदुंमुद्रितंकृत्वेत्सर्वैःधापुधारणाकालेसर्व[illegible]मुद्रायोगमा
र्गसिद्धः तर्कंत्रिवृतसारसंकुंभये अथवापार्ष्णिनिरुद्धकंदनिरोध्य ध्यसम्यक्स्थितस
म्पादपार्ष्णिःकंदस्थानपीडितेघटेपतामार्गेणविषयेभ्योवितिवर्तितो द्विपाद्य काकी चंद्र
कृष्णेमूर्ध्नदरदद्दींवृष्टिप्राणसमीरेरंगुष्ठाभ्यामुभाभ्यांनरस्पिधिरे तर्जनीभ्यांचनेत्रेना
सारंघ्रेनेत्रस्यस्थितविमलमतिर्मध्यमाभ्यामथ्यापरेभ्यस्त्याभिन्नातिगाढंकमलेसानिलेप
स्थापयेन्माननंस्थामिति कुंभकंनिंबुदंध्रुजोलिंगनरस्थिपुःधर्ताःहरस्हिबीर्यादि तर्जनीपवी
नासाधनोपवृद्धध्यानमाह किरंतीमनोभ्यःकिरंतोनि[illegible]रंवामरतारसेहदित्यौमाधवोहिम

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

गिरिशिलामूर्तिमिव यः स्मरघोरांगदर्पदाम्रयति शाकुलाधिपइव वीरमूर्ध्ने दृष्ट्वा रवपति
सुधारश्मितया वः धाकल्या हृदि आधने स्वीकलाधिपइव गहरइवस्वर्णकान्ता दृष्टं दृष्ट्वा शम
पति स्पर प्रूह स्पर दर्पं सुरवपति त्योकीदृशी आं भ्वः शतिरैम्यः किं तानिकुं हृधस्लोऽनसम्
हः स्फुध वोमरतसिहः सुधाइव स्तकिं रंकौतो कामिव हिम कर शिवामूर्तोविधस्तनस्त्वे
नाहृयं ध्यानपुष्पं दृष्ट्वा कीदृश्याः सुधाधारशितया अमृतधारास्नपातं प्राशालिकपेम
र्ध्वविल्लुपक्षे किंरतिमितिमितिशिलामूर्तिविशेषक २० मुरवविडमित्याद्दिना कोम
नकलोवाः स्फुलाध्यानपुष्पं मिदं नीलस्तनाध्यानमाह तन्निर्व्योतनीलपनशशिवे
ध्यानस्मेयीनिबलामपुष्प परिकमालीनां नवकलामापप्राटप्योमूर्ति लेमलमापेनमन
स्नामाहीतः परपेलोद्धतिपरमकुम्दरं हृीं नवकलामूर्तिमाहीतः समकादपः माहापद्म

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

दक्षो महत्मोहमेनसायंतः परमो ह्लाद लहरी अतिशायि निस्तरङ्ग ब्रह्मानंद यतिपात्रं तिनीदशोन
मनसामङ्दितो नाशितो मल पार्थ येन मले काम क्रोधादिः मायानादिभिः द्वाविंशार्कलो की
दृशोनतडित्कोटिवत् विद्युद्रूपावर नन्धी सूक्ष्मा तपनशिवेष्ठानमेषी सूर्येंदुवह्निद्रूपवि
दिद्भ्यः प्रवर्तीवस्त्रं कलानां माधारादिलं ही नामपुरि सहस्रारे निबध्या मुनार्थिका मिलथी
नाडुलं कादिमिति इतिते गदिता कामकलाख्या वाच्य भावना पूर्णमेवा पुनः वक्ष्ये भावना मातृलि
कामकलादिव्रतरश्मिं तस्फुरद्विद्युल्लता प्रति ध्याये कुण्डलिनी देवी तद्विद्याक्षर सूचिता बह्वेर्कमोपि
नीदेवी ता वह्निंद्रयालिका तामेवार्द्ध कला सूपाचित पेत्यमकानने इत्थं भावनया प्रह्यः परल
नेदानिर्भरः संसार सागर धीमान् गाः पहे कुरुते शिवे इति विज्ञपयस्य अथ भवानि लाम्बसम
विचिन्तरहसौ सकल तत्त्वमिति तिस्रोलुं वा छन्ने कपववानि भवानि लाक्षणातिपः तादेव त्वं तस्मै दिश्या सिनि

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

क

३२ जमायुग्मपदद्वीं मुकुंदप्रसेन्द्रस्कुन्मेकुटनोरात्रितपदं हिमवानिमुपिदासेतलेकहतां पुहि
पितप्रेमपछ रतिसदसो हान्तुया छ नेमयानिलनितिश्नाथ्यमाग्रप: यपतिशेषाभागपायेन्
चरितिन देवत्वं स्मेनि जमायुग्मपदद्वीदिशालिग्रपछति कौहल्ती मुकुन्दो पिद्यु: भक्तोधा
नोइस्: हेमेकुंदमोक्षप्रदमपिवफहलाहृष्टिपितारमेकंवाक्यो मोमेजान इत्यकदं
त्यपपिपितरनितिपिमाकिविपारितामेनापरयोक्य पहामो हनोहृपेलामयानोधमय
रस्तीतिमवानीविद्यु: आचारकिंपतानके तीरिक्रिप तस्य तयोधन हेमवानि पिक्षोग्र
ममेलिंगाग्रहलाचेति नदीसंज्ञापाअजाप्थेनकोपि:ति हुल्य: मवत्वसमादितिमवोविद्यु:
नरपअलाप्राणोपिघतेपदृणालोमवानीविद्यु मवन स्वमार्थ: मवानित्यत्वोमिस्मेकमे
वदाक्यप्रतिस्ताने जो छ नमवानिस्पत्वोमिस्मेतावदेजप: वपपतित देयतस्मेत्वस्तापुग्म ३३

34

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

पदवीं दिशसि बुधेंदुत्वादिनापुंस्यपदवी पि शोभेत्यामिति २२ तथाहृत्वा धामे वपुर
परिलुप्तेन मनसा शशिचूडं शोभारवत्सोपि सर्वे हृतमतः तथाहि त्वद्रूपं सकलकलकन्तां
मंथितेन यत्ने कुर्याम्प्यामानन्दकुटिलेशशिलेचूडालमुकुट त्वयाशंभोः धामवपुः
कृत्वा अपरमपि दक्षिणाशशिचूडं अपरिलुप्तेन इच्छापूर्ति रहितेन मनसा करणेन
हृदामम्भूदिति शंकेतर्कयामि तथाहि तदेव प्रतिपादयामि तद्रूपं सफलं अस्त्वा
मंरक्तवर्णोपूर्वत्वद्धर्मेवरकमाप्तीत कुटिलो वक्रः शशी चंद्रः आधेयत्वेन चूडा
धारत्वेन विघ्नते यस्यतं कुटिलशशिचूडालं कुटिलशशिचूडात्वं चतन्मुकुटं चे
ति तद्विघटे यत्रेति कर्मधारयोत्तरबहुव्रीहिः पूर्वत्वयमुकुटं मात्रमाप्तौ तत्र शशिपु

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

के

३४ तमथवा कुटिलेशशिनो ह्रैमालीन्लानुसंपन्नो कुटिलशशीभावः विष्णुपक्षेमोहिनीरुपे
कल्पाःर्ंमोः वामनतुदेवपुःकृत्वा अपरमेपिशशिराह्रुगोतिरूपहतमभू देतिशोत्यद्रूप
त्पादिनामोहिनीध्यानमुक्तं २२ जगनतेधातहरिरवतिरूदृष्टापपतितिरस्कृत्य
तत्र स्वमपिवपुरीशस्यगणपतिसदापूर्वः सर्वतादिदमनुग्रहस्यातिवाशिवस्तवाकामा
मालंप्रक्षालसावधिकापो भूलतिकपोः क्षालवाधिकापो म्या चलेपोः तवम्र्लाति
कपोलसुगमालेप्रक्षाल्य धातोर्ध्वकरान्नं सर्वस्त्रोतोर्वति यथाधनो देसेदादि
रूपता सत्क्रोरणेमके सगतस्तिरस्कृत्य स्वमपिवपुः शतिईशः स्वगणपतितिरोध
तेसदापूर्वः शिवः सदाशिवः सर्वतादि दअनग्रहस्यातिस्यो मे नवीजमाधेनस्यापप ३४

35

तिपुनःसर्वेरनुग्रहाय तदुक्तं श्रीमद्भागवतदीपिकायां स्वर्गस्थित्युपसंहारविधिन
नुग्रहात्मकं सत्यपि पंचविधे पस्पतानुमः शाश्वतं शिवमिति विष्णुपक्षे व्याख्येयं । एवं
प्रलोकगीत विष्णुमूर्ते स्तोत्रमभिनन्द्य त्वा लोकाद्यनुपपत्तिः २४ तत्रागो देव
नां त्रिगुणजानि तानि तत्र शिवे भवे पूजा तव चरणयोर्विरचिता तथाहि त्वं
पादो छहनमहिमा पीठस्य निकटे स्थिता स्थिते राघवः कुलित कृतांजलिः मुदा हे प
रम शिवे तव चरणयो पूजा विरचिता सो त्रिगुणजानि तानां सत्वरजस्तमोज
नितानां ब्रह्मादीनां देवानां ब्रह्मविष्णुरुद्राणां पूजा भवे परशिवे त्वत्र त्रिभुवने दृष्टि
भावितः पाठः तथाहि तदेव प्रतिपादयते हि यतस्त्वत्पादयुग्म हरीनित्यपादो छहनं

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

३५ पन्नगीपीठं तस्य निकटे शोभमानां तां एते स्थिताः कीदृशाः मुकुलितकराः एवं तं नमन्ते
मुकुटे बद्धांजलयः। यथा। उक्तं च देवीपुराणे विष्णुना सह ब्रह्मा शिवपूजा शालिनि चं
अंबिके परमेश्वर्याः कलानां हेतिकाद्रूपमिति विष्णुपक्षे चक्रादि धृते हृदये शनां
परशिवे परकल्याणानि भिन्नं शोभमाने पद्मा विधिपरमात्मानः विरचितानि तानि
यानामपि पूजा अपूजा मध्ये नतु तर्हि लक्ष्म्यादिपूजाने ते कामिन्ते तत्र आह ता
स्याहिति तपोवर्तनात् पूजायां मत्ता पूजा बहुपद्मानि भिन्नमिति २५ विरचितः पंचतत्त्वमयं
स्याहिति विरति विनाशी कीनाशी मंडलीतिधनदो पालितनिधनं विलंबमाहे प्रवि
तिहरिप्रोति विरति विनाशी कीनाशी सूचिसलिलविलसति सतिलमिति लो हसति पतिव्रते ३५
नतिरपसंमोति हरिः मा हालंतारे

36

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

अस्मिन्महासंसारे विरंचिर्ब्रह्मा पंचत्वं मृतिं व्रजति हरिर्विष्णुर्विरतिं नाशमाप्नोति कीना
शो यमः विनाशं मरणं व्रजति धनदः कुबेरः निधनं प्राणवियोगं पति माहेन्द्रो महेन्द्रः संव
र्धिनीहृन्मा यश्च बाधिताः परंपराधितं द्रावितगतनिद्रापि निमीलति असौ त्वं त्वतिः विह
रति कौतुकी ॥ आचंतयेवानवद्यमावहति माधवः विष्णुपक्षे सतीति सत्प्रस्मेते तेनास्मिन्महा
संसारे सति हरिः सुकौशिसुरेवका विरति मतञ्चिन त्वपतिः पालको ब्रह्मा सो शिवः विह
रति तथा च प्रलयेस्वरानेरम्भपीतितो धत्से नम ले स्म हरस्येति स्वोपदापातवम ले छवी
बानुकंपेनि माधवः २८ अयोजेत्स्यः शिल्पलकलमविमुग्धविरचनं गतिः प्रादसिताय कम
ता मदना प्राकृतिविधिः प्राणामः संधेशः सुखमहविलेमाम्भोर्यं ता दशा सपर्वा पसव

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

य

३६ भवतु यन्मे विलसितं यन्मे विलसितं तल्लावण्यसपर्ष्या पर्णायः प्रज्ञा वस्मो घोसो भवतु वि
लसितं तमेवाह ॥ यन्मेः स्वैदं दमावलीजयो नु भवतु सकलं शिल्पं हस्तव्यापारः मुद्रा वि
रचनं भवतु अदनादि भोजनादिक्रिया आहुतिविधिः होमकर्म भवतु संवेशः शयनं
प्रणामो भवतु अखिलं सुखं निद्रादि स्यात्मं आत्मा ध्यलता दशा भवतु इत्यर्थः विष्णुपदोपि
समानं २७ सुधामव्यालोपपृष्ठिमत्तरायस्तु हर्तिलौ विपयौतो विघ्ने विधिश्चातमस्तो
ता दिविसदः कपालं पटेस्त्वेद् कपालितः विर्ता कालं कलेना कलनं वा पापः नश्यामो सोन्य
लं जननि ताव तां के महिमा प्राप्निमयसंध्यादिम वज्र एका हूं कमळे महत्तो यहरस्तेता
हरी मध्यस्य धामसा त्वो घपविघ्निशातमवो घान्तिर्नि दृष्टाः विघ्ने लर्वदि दिवि पदो देवाविपघ्ने ३६

37

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

तेष्ठिपंतोयस्मुनः करालेमयानेकंह्येवं सम्मुरमघनोद्भूतो विषमपंकवल्लितवतोमाषितव
तः शंभोर्न्ले कालेनमत्यूनाकलनं ग्रसनं कालस्य मत्यो: कलने प्राप्ति वांतं न्मेलेतस्य
कारणो हेतुर्ने नितांतं ठकमहिमा कर्णो लेकरणप्रभावः मूलं मि ने थरूने मितिछ्ठपि
त्वाठः पिशुपछे उ्ञानतेजन्मविपतेयस्या सोऽज्ञानतोऽज्ञान्मवान् तस्य भावोऽज्ञानं नितां ज्ञा
न्मैव तस्य ठकपापापादार कलोहृत्ला कारूप इतिसेयोधनं प कृ मोः कालेकलने
तेमवेवमहिमा मूलोमिलपं: २८ ष्ठिरिं ठवे पिंचिपरि हरपुरः के ठमः मिदः कठोरस्य
लेखिज्ञीहिं ज्ञाभारिन्मुकुठ ग्रलो म्हेष्ये ते तेभ्रुग्रसमसमपिपातस्यभवनं हरस्योम्भुत्यानेतवे
पारिज्ञनोगिरिपिंज्ञपतो वेरींपिवृत्तंलवंयिनं किरिंमुकुठ कोरः अवपरि हरस्य ज्ञेकेठमोषि
दः पिनो: कठोर कठिने कोटिरमुकुठस्यलिते ज्ञाभारिरि डुलस्य मुकुं अहिमस्य ज्ञतेहालंपर्यः क

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

ते तेह्योम ध्यम पुल्लैकवचनं । योगो यं यातु नामने कार्थकत्वात् । यदाहन घातोर्गं
मनार्थकत्वाज्जहातिमय अन्यत्र पेरे पत्त्यर्थः । हतेषु प्रलोदिषु प्रमाणेषु लत्तु प्रमन्
हटाद्रुपतं स्त्रोतहमागतस्य मवस्य शिवस्य अम्बु मेने इति तवपरिजनानां सखीनाम्
कि विजये शोभत इत्यर्थः विस्तृपक्षे तस्य तव अम्बुध्याने शायनादिस्थान कालेऽपि
वामीति वदति रे तापरिजनानां तपविजयादीनां मुक्तिर्विजयते तवकौहस्य भव
स्य ज्ञानदुत्पत्ति हेतोः वृत्तकौहस्य केचभिद् कठिनभ्यासोऽकौटारः कदर्कौ कीति
टलक्षितस्य भवस्य कटोरे कोटि रेतिवान्वयः पक्षे त्वागहमागस्य महद्यस्य वाम्बु
त्वानाद् इत्यर्थः यतुबध्वा तवैसकलेन मिलिधाय म्भुवनेपुरलेतालिङ्कित प्रसम यरतां यैः

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

पञ्चपातिः पुनस्त्वन्तिर्वंधाद् अखिलपुरुषार्थैकसाधनोस्यतंत्रं तेनेदं त्रिलोकीतालम
वीती तत्पदं चतुःषष्ट्या चतुःषष्टिसंख्येके सेपैः शास्त्रैः सकलं भुवनं अभिसंध
यवचयित्वा पतंत्रपाटपञ्चपातिथिरोषतान्पञ्चपातिशिवोक्तितः ततस्तु छित्र
स्वतंत्रापरतंत्रे स्वदेशकैः स्वान्तियैधात्मुनः तेनवर्तन्ते शास्त्राणि त्रिलोकीतलं अवाकीरल
अवतारयामास कीदृशं अखिलपुरुषार्थानां धर्मकाममोक्षरूपाणां हवगप
नीयां मुख्यप्रयोजनसाधनेस्वतंत्रमत्यानतेषां मित्यर्थः विद्यापक्षे एवं लोपामु
विधमाह शिवः शक्तिः कामः क्षितिरथरविः शीतकिरणः स्मरोहंसः शक्रस्तदनु च प
रामारहरयः अमीह हंसो योमिरिवयाने पुघटिताभजंतावर्णास्ते तव जननि

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

३८ नामाक्षयवतां हेजननि अमीते वर्णाः गबिनामाक्षयवतां त्वन्मंत्रराज एव तावन्नाम
तस्याक्षयवतां घटतां भजंते वर्णानेवाह शिवो हकारः क्षितिर्लकारः अम्बरा हः पृ
र्थ्वीजग्म है दपूर्वकाप रवीजोप क्रमाप रवि ईकारः श्रीतकिरणाः सकारः एकारः
हलो हकारः शक्रो लकारः तदनु तदनंतरं दृश्यमिदर्धवीजोव्य वह्निदापपरा सकारः
कारः ककारः हरिर्वकारः की हृता: वर्णा अनुलाने पुष्पास्त्रं पातो पुतितल्पमिः कुहले
त्येमिः भुवनेश्वरी वीजे हृदिले खेवेव जागतिज्ञाला नाकिं हिंपपाकु लेपो कण्पतेत
स्मा माया वाचित्सदेव भवात् जनयार्थ हेतवः सर्वेति आमंत्र संगाप अतल्पु सर्धमंत्रा
णां मिषम्बु छोधिनामनोतितान्मामे कदेहा तामनी वर्णा भजंते तवैव त्वत्ले वाधिनएव ३८

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

स्वतन्त्रं बंधं घेरे [illegible] मी बां सिद्धिगृह तत्वमिति भावः । ये देहि बंधो रितिवर्णा कृष्ण
सहरिश्चो कर्षतो कमलापतिले शिरपते तिनान्मामावे धंतो वीज त्रयतिर्मा ताद्
त्मा शव: यह जनकारतानासंवधेनास्यालीति जनतीविष्णुलेन तदूपेण ज
न्तनीनागोपालाष्टादश्याक्षरेण अमाप्तह अमीवर्णोक्तेव अवयवतामे जते इ
त्यर्थः गोपालाष्टादशाक्षरपंचदशीस्याहदति गोपालमंत्रो छादित्ति भावः ज
नेद्वीतिर्वी त्रत्सा विष्णुसंवोधनंवा कामराजवीजमुद्धरति स्मरवोनिल
क्षितिं त्रितयपितिद्रमादे । तावमतानिधायै केनि सेनिरधाधि माहा मोगात्सिका:
जयति सो पिं । तमहित्तिगुतानिधस्राक्षवलपा: शिवाग्नेोजु हतः सुतसिः हतेधाय

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

३९ कृतिशान्तैः स्मरके काऽयोनिमेकाऽ स्वेविनपंनायमानोमंत्रोपद् वैकेनिधाय तत्रसोघ
बीजत्रयं लोपयित्वा विस्थाप्य तकेनाऽष्टसाधकाः हेतिमे ला जयतिकी दृशाः निरवधिः
अवमानक्रमा पापमामोगः श्रीहिकामप्रिकदुः खोसंमिलान्तु येसंतानिलसप्तिकालदि
आपंताः चिंतामणिमौलकानन्दपापगुल्लोत्र निवद्धोऽस्य रूपोऽ कार्दाकारं रूप
धलपः अनुलोमद्वानिलोमगतपाकापेपेलो पद्म चिंतामलोगुलोपस्यासो चिंतामं
मणिगुणस्वचरणो कमलं त्रनिवद्धानिजुक्षधलपा नींद्रियलमहानिवेसेवि
धानोनिवद्धाभिरूपधार्मी सृतिलमेलनमानानापुनेमुदमिघ्नं धारा कृतितैः गोष्ठा
धारकृतिशान्तैः मुक्ताः होमंलपाद्पत आगंध्यानेषु मयहलेपु ।स्म बेनामं भेय ३९

४०

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

ल्गुराभिघ्नस्तथापकृतिरागतौः शिवाग्नौमाहामोगरसिकाः पूर्णाकृतिरसिकाइति
वा अर्थ अथैवार्थगतामेदलो भागपकाउकामोवोनिः कमलावज्रपाणिर्गुहाह
सामानहिम्या भमिडुः पुनर्गुहासर्क लामायवेबाबापुरुषेबाविष्णुमातादिवि
घते हृणेदेढि इंद्रोमापामेः पुरुषईपतस्रुति इड्ः पर्कसेथ्पवपुकोलेकार
मापामिः हहेबोमिः धकुरुषईबतो तपाहिः हसे बोपाः गपधाबठधबुधावि
भागालिपिधाअयंति तत्रहकारेफ ईकारपिंडातत्त्वमक्षिहितिवधाविभागेन
वाग्भवोत्पत्तिः हकारः रेफः पिंडत्रयतत्त्वमक्षिहितिबाठविभागेनकामराजोत्प
त्तिः हकाररेफः ईकारः पिंडत्रितयतत्त्व विभागेन शक्तिकूटोत्पत्तिरिति एतेषा

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

४० विघ्नाः पंचदशाक्षरी त्वं क्लयांतं मानलो हृल्लासे दशापंचविभेदैनपंचपंचेति वि
लासिनः साक्षिणीति लो पंचदशाक्षरी ज्ञापते वक्त्रे तेऽआश्लिवहिलाम तिनस्य ती
ति पंचदशाः विल्लुपक्षे स्मर लौ लक्ष्मीश्रीं तव मनो लुदति गोपाल मंत्रे विप
रीतेना षोडशाक्षरे वा तेन त्यजाप्तेश्वर विंशतिमलोः स्मरणि सिन्धुवादः मनोकौ
दृशोनिसे दृशा न्यैभगवतिनवा मानेमनेघ अतः शिवशोबोत्सपमुमपासाक्षा
त्तात्यात्स्थितः लं वो घो वां लम्भ लपपानेदपत्योः हे भगवति त्वं शंभोः शशिप
की दृशां सिमि हरौ चंद्र हस्रौ वक्षो हृ लानै पतातथा तडलं चंद्रल्पैभौलनोदप्या
त्तावेचनपतेष्मेते उभौ नाटकेषु ललमिसे वेदिकौष्कातिरिति तवामानं नवा ४०

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

त्मानं नवव्यूहात्मकं भैरवस्वरूपं मन्ये व्यूहाश्च कालव्यूहः कुलव्यूहो नामव्यूहश्च
र्चैवच ज्ञानव्यूहस्तथा चित्तव्यूहस्तस्मादनंतरं नादव्यूहस्तथा बिंदुव्यूहस्तस्मा
दनंतरं आत्मव्यूहस्तथा जीवव्यूहः त्यादिति तेन च नवव्यूहात्मको देवः परमे
दः परात्मकः नवात्मा भैरवो देवो भुक्तिमुक्तिप्रदायकः परानंदापराज्ञानक्रियाप्र
धानं भैरवी नवोर्ध्वदामामर्थं जगत्संप्रपाते तदेति तत्र कालव्यूहो विज्ञानादि
मेषादिकल्पांतावच्छिन्नकालसमुदायः कुलव्यूहो नीलादिरूपभेदः नामव्यू
हः संज्ञासमुदायः ज्ञानव्यूहो विज्ञान[illegible]योगव्यूहो निर्विकल्पक सविकल्पकप

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

४१ विकल्पकसमुदायः चित्तव्यूहो लेकारचित्तबुद्धिमहन्मनः समुदाय नादव्यूहः
परापश्यन्तिमध्यमावैखरीरूपः बिन्दुव्यूहः अनुस्वाररूपैकबिन्दुविसर्गरूपद्वि
बिन्दुरूपा अथः अआइईउऊऋॠऌॡएऐओऔ स्वररूपः जीवव्यूहः मनुष्यपशुपक्षिसरीसृपा
दिरूपः अतः हेतोः अयः शोषितविदंषः गुणप्रधानभावः वा ध्रुव यो साधारण
तयात्तुल्यतापत्तिः वीप्सायोः समरसेनैकत्वेन वः परानन्दस्वरूपनिर्वतितास्य
रूपोलाधानयोस्तत्लिपि यात्पोनयात्मानमिपन्तेमयात्मानमित्युपिक्षपित्म
टः तत्रशिवः शिः विष्णुपक्षे शंभोः शरीरत्वविभितिमिन्द्रे नयात्मानपृथ्वीकेनव
व्यूहरूपं तव आत्मानं भगवतिशिवे मम मे वा ध्रुवयो विष्णुशिवयोरित्यर्थः ४१

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

३३ मननसोंव्यो मत्यं मह्ददसिम । मा ल्वियलिल मापल्ते मूमिल्व थियाहिला
ताघानेहिपरं त्यमेथेस्यो मानंपाहिगोपितुलिश्च थपुबा थिदानंदाकारंहि
थमहिलिबिमाथेनथिमबेहंहिंथपुथालि त्यमनः अतः कल्गो आसिव्योम आथ
तां महतवापुल्यमलिमह्साल्पिलेनल्वमलि अपोजन्तुं मूमिः पत्रि
वी त्यवीपाहिलाताघालत्यापलमिल्नोकर्पवनालिल त्यमेतुमाथेनलीलोविशे
बेलाथिदानंदाकारंत्यो मानंथिस्व थपुबा गा दूवेला थिमजेक्रिमर्थपाहिलोमपि
तुपाहिलोमंत्रापापितु तडुर्क चलुः शला श्रिपुल्पमलो शाक्ति तधोगाता मह
अवी स्थूलेनसूक्ष्मस्वभावेन त्रैलोक्यो व्यापीमातका थवलोधूतवलिः शोषा

४२ त्यजामःसमहेविलो वह्यापरित्यागात्तु नकिञ्चिन्मेसिध्यतइति विशुपक्षे कर्त्वा
कारणमेवात्मे देहे मनोहृत्कार्येत्वमेवं स्वधर्मेपि नतुमन: शमदीनामन्यसेदेवे
कालमरणे भवतो आह त्वयि मादि अपि च रणलाभ आत्मनेद: अपि सेवा
धनेवहिला । पश्यतोः क्रोधाद्विनाशे । दधेपरमेश्वरत्वे लोकेनहि आत्मरत्वे
वाविदानन्दकारणेनवरूपनद्रूपत्वमित्यत आह हितधर्मवतोभावेन हितधर्मत्व
निर्माणमिति व कल्पानां सहेरिति दोषनं शुभत्वनिर्माणेपति वा तत्स्वभावेनप्र
भावेन मापिफलेषुदंनतावृिफसिस्थ: हितमहि चौतिपद्धकं प्रायोहस्य: का
लिदासवद्धेदीहिवंधोहृदयेविदर्शितिवश्चेतिवोध्यं ३८ अथमानात्सदैषु ४२

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

स्वप्रकाशभगवानामनुत्यजतौ देवदत्तौ पश्यतीति यं कं वग्निः श्लोके सोतितवान्हेति तथान्हेति तथा
शी चक्रस्य तपन शशि कोति घुतिधरं परं शोभनं दर्पणं प्रतिमिलितपाण्डे यक्लितापमा
राध्य मन्मत्यालयेशशिवेण्व चीनामविषये नितान्तके लोके तिष्ठति हि मा लोके मध्ये
स्वदधिष्ठितमस्मन्स्यैतपनः सूर्यः शशी चंद्रस्तयोः कोटिसंख्यकं कांतिधरं परं शो
भं परसंमुनायायां परचितापारिपिदंवपावत्मिलितपर्वं प्रविश्य कथाममागं
भुम मन्मा आरा छनपञ्जनलोको मलं जनः मालोक मनानेरक्षिलोक गृहे हितनिश्चित
निवसति कीदृशो नितरां लोके प्रकाशकाल्लोकांतप्रत्येयप्रकाशस्वरूपः तथा यज्जि
:नतः वक्त्रक्यो नावभाति चंद्रमा विघ्नतो भाति कुतपववृहिः नमे वभाति मनुभालासर्व
मिदं विभातीति अर्कशिखापापं शोभनं तापञ्जापाटुकां पञ्जोपामिपरविंदवाङ्गी

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

४३ नाडुकां वांस्रीनाडुकांवृजपामितांत्रैमंत्रैः प [illegible] पाः [illegible] चक्रे [illegible] क्रमः [illegible]
[illegible]
वार्षः ३५ क्रम [illegible] नामसा [illegible] दध्योलोति [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] ४३

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

पादुकां पापः कौं पौं पूजयामि ॐ मैं ङ्यं ऐं धां श्रीपादुकां पूजयामि इति लेपूः स्वपरि ते
काम्बुनिः स्मपं आनं दनां श्रीपादुकां काम ध्यां श्रीपादुकां म धां श्रीपादुकां पूजयामि
ति तं ना नां तेषे पोः स्प स्वा स्वाः दूः स्वाहे ति ति क्रमः विलुपद्दो ष्पेवं क्रमज्ञापूधां मन्त्र
रश्मि देवदे आ धा हंस मुनील लैविरि कमल मे ले कर है: कर लिखं महे हे ते ह दकिर
त्रिमहं ती मानस चर पद ला पः द्वादशाङ्गुल ति विगा पहि ता ति पं दा धने दे पादुकाम
विलम क्रः पप ह्य सम् नील लीपकार मा ना पाले विकृतज्ञानेन देवपाक मलमध्य
द सा हंसि कं म हंता पो गिनां मानसे मैं यमा ने ने तार्थ तं ती ति ति अतः एवाकि मम निर्धं यं नी पं
हं स हं हं हं सेन्द्र च्यं हं सेन्द्र दी हूं में मन्त्रे हंसः सोहं स्वाहा हं से न्द्र परमे परमे हं स ना प श्री
पादुकां पूजयामि सोहं हं सः स्वहा परमे हं स्व पा श्रीपादुकां पूजयामि ति ति पोर्गा ने

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

मंत्रः हंसःस्मासह्यमेवातन्मेत्रः पदालापात् पयोहस्त्वातोलात् अष्टादशाघ्निला
नानामहादश संख्याकानांहद् जनुष्ठयवलेजपुतल आपमीनाला धर्मशास्त्रे ल्पो
तापाहितातिःप्रकाराः हंसलाधर्म्म मा व ह्र स ह ह्द दोषाहे जमश्या ह्रुला अमलनिर्म
लं आदत्ते अविद्यासंपर्क रूप दोषविना शान्तामस्यो हेतानद् रूपेताव्य न ली सर्वः
अग्रोऽहला सयाकुपमि[illegible]क्षपेः प जा क्रम ग्गो ल हि से याविद्गुयक्षे पिसमाने ३० क्रम
ग्राग्नेन जसमुखो देवदे व्रोग्राह गव स्वधिष्याने ऽ ाव हमधिष्ठापनिर ता तमि ऽ लव
तं ऽ जनीमहत्तोला चसमपा पदालोकेलो फान्दहं तमहति क्रोध फालिलेदपाहुंतोग्र
हाथिः शिशिरण प चारं ख्यपति हे ऽतनतितव स्वदधिष्ठितेस्वाधिष्ठानेनामिचक्रेहृ

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

शाल्लेशोग्राचक्रमेखोषिध्यानमाशिष्टयोः स्थूलवैवेपरिसंहृतवक्त्रमानमाघि
ष्टमनितं छिन्न सवर्तलवर्तं स्यनामानंत प्रसिद्धा ज्ञानासिद्धामहालीमाति श
पिता मव्यपा महानमपा संज्ञिकाई है सोति पद लोके पस्मलधर्ते ष्वस्म
हति आलोके वीसूत रलेकठकोषनानले [illegible] कलिले संज्ञितिषा लेखाकी
पेनसमावैषे लोकानं यत्नुदेशा मुवतानि दहतिलतिदपाद्रु कहलाकोनेला विस्
श्चाविषेति पावत् तेतगसमपा पाहला पादृष्टिः ज्ञाशिरसुवचारत्रैस्पेतं पादनेन
वुनह ज्ञीवनं कहे ती स्पर्धः उपासनादि ति[illegible]स्योतैव विष्णुवक्षे जनेनमस्याः
लितिज्ञननीजन्मशालीजीव तेषुमहालीमातिपितांजनेन महती भिमपा विद्यो

श

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

राणोमेघकाराणा उग्रा नानो थापरिप्रं पानां स्रां कंस्फुरत्तो कार्याधियेस्यांस्तया: पुन:
कीदृशो नानापद्मो भरतो लक्ष्मं परितो हृष्ट । ९ । धनुर्पिनतं पुनः कीदृशं हरत्लेलं
प्राणुप्रसंपतैश्व रतोमिहिरतो लक्ष्म्पतौ लद्धतापितं अनंभां विनत्पथो नोपिधानोनि
ष्ठा त्रिभुवनं चैलोक्यं पषेतसिथतं विष्णुपक्षेपिसमानं ३९ क्रमप्राप्तो पार्थिवलि
मुख्यदेवदेवता वाह तवाधारेमूले लहलमयपाला स्यपरपोतवीत्मानं मन्येनधर
ल महताऽवनं ८ उभाभ्यामेताभ्यामुदयविधिमुद्दिश्यपदपपा लनापाभ्याजंतेजनके
जननीमज्ञानादिदं तवत्वधिमूले आधारेचतुर्दलमूलाधारेचक्रे लास्यंमृगारं

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

४६ लोचितनस्ते तस्यस्त्रोलमयपयासमपा ख्योल त्वयासहनेवात्मोनं नवमूर्तिमात्मयि
त्यात्मके पचापूर्वो ल्ल नयव्ह हल्वं नयवल्वे त्माली स्मकृं यावल्तु लोनवसेहप रवो
येस इतिस्मृते: नयवाल्लो अभिल्ले वापथे तात्दृशे पत्मा हात्पुर्वंन त्मविशेषश्रील्प नद
मभिधापकं यंदेमल्पेद त्मविपाठ: एता न्पास्तुपान्मा नाटेष्वोहि नाटेष्वेतान्पा दृजो
गतेश्वनके गनेनोमतत्मातापितवर्कं गतेगातं कीहृता न्मां तुदपविविधेस्मुहृदप
दतापासनापान्मां मा हासेहासनं तेर्द तगड्त्मजितमनुसंधापदपमा कहलपास
नापान्मंवुता न्पाभि त्मवं: भिसहतेतो न्मी ताेनानुगहेलपपादूर्थे तगड्त्मनं वि
लोकवसेताेवेता त्मस्मातुजलमृतृका न्पांदजदों न्पांगतादिंदमातापितलतंगातं ४६

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

मातापितरएवापिपुत्रेजातेसंतोषातिशयेननृत्यतइतिभावः उभयविधिमितिका
८ उभयप्रकारस्यापर्दं गंगमाणमर्क चेतनाचेतनमर्थ स्थूलसूक्ष्मामर्थवारो
द्दिश्यवादयोनवापुनामामिलर्पः विष्णुपक्षे विष्णुमाने ४० ग्रहाणी मुकुटादिवे
हणावमेनलोपि गतेमालिकावत्य गमनमालिभिः सांद्रघटितं किरीट तोहें मंहि
मणिरिह्नतेकीर्तपतिवः समीरे वत्तायाद्दरणाशवलं चंद्रशकलं धनुः सोना
ली दक्षिणदक्षिणतिर्धनुर्मालाविश्वरना हे हि मिरिहुते तोहें मंस्तुधर्मावारितकिरी
टकः कोर्तविहुतयाविशमिरे लोपि कोदृशी मारिदयव्य दुर्वे विशेषभावेनातेः
ज्ञासैगनातमलिभीः वादशरीर्वेमिद्ववहणा मकेः सांद्रघटितमञ्जिष्ठतया

वोजितं पस्य मुकुटस्य छायाकुरोन कांतिविलेपनेन शावलं नाना वर्णां चंद्रशकलं
करते सौनासीर दूरं स्तासे वंधियनुः कार्मुकं किमेतदिति विधिपत्तां धुधिवस्ताति
जनयति सर्व: विस्लुपक्षे नताव हैमं किरीटं हिमगिरि हिमस्तदरशीतलेला रचे
यन्ने रूपानपद्दुपेक्षुते अग्निमले त्यजिपफ: कीर्तं वल्नु वर्ज वर्हिलुसे वोधनं वा यंद्र
शकले मिलितु किरीटेन पत्विभार्य पटितोद्रं चंद्रा क्षति लुवको येद्र पदं न तसिंहस
र्णां धर्ह चंद्र तत्यास्तं चं ४१ धनो तिख्यातं नलुलित दले नेहि धरवनं घनकिरणं रूपा
मंचिकुर निकुरं वेताव शिवे वदि वं सोरम्भ सहस्र मुपलेखु सुमननसें वसं सालि
नमसैवलमपनेवा विटपेन्को हेशिवेताव पिकुरा निकुपं अलधक समूहः नोस्मा

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

कंस्थानं तमस्थानं घनोत्तुङ्गाश्रयं च । कीर्त्तिं तुलितामुपमितं दर्शितं विवक्षितं पदि
हीवरः स्थानमेकमलेतस्यैवमेवेनतत् घनेनिविडं चतालिङ्गं यत्विकृतं चेति
त्रैः स्थूलमस्थूलं पदीपविकुर्वन् कुर्वीत् सोऽस्य सोऽस्य सहस्र स्वभावि
उपलभ्यं शिक्षितं वलमपनद्दूरस्यैवाति नेदनवनेतत्र्यपेविटपिनः कल्प
वृक्षस्तेषां लुमननसः पुष्याणि आश्लिन विकुर्वन्ति कुर्वे वसनीस्य हमन्ये विश्रुप
शोशिवेकस्यातानि निर्माणमितिकनोत्कृष्टयान्वित आश्रितपादूकामोरस्मानि
मुस्मा विभ्यसंबोधनं वा ४२ वर्हणी श्रिद्वरं ग्रथलेकवरी मारति निरंत्यियेपां दें

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

४८ हि स्मितामिनवार्धिनवधीनार्के किरणैस्तनोतु क्षेमं नस्तव वदनसौंदर्यलहरीपरीवाह
स्रोतः सरणिरिव सीमंतसरणिः। तवसीमंतसरणिः। द्विधाकृतकेशपाशमध्यरे
खा प्रकृतिर्नोस्माकं क्षेमं कल्याणं तनोतु विस्तारयतु कीदृशी सिंदूरं वहति कपि
व श्वेतलोहितछवः कबरीभारः केशपाशः स एव तिमिरं ध्वांतमंधकारं तस्य त्विषा कां
तीनां द्विषामिति पाठः तिमिरद्विषां सूर्याणां वृंदैः समूहैः बंदीकृतं विग्रहगृहीतं नव
ना वीनार्ककिरणमिव बालादित्यमयूखमिव पुनः कीदृशी सीमंतसरणिः तववदन
स्य सौंदर्यं लहरी लावण्यपारंपरा तस्याः परिवाहस्रोतःसरणिः प्रणालिकेव परि
वाहनाद्धर्मनलपूर्तिः सागरात्तेन सौंदर्यस्यातिचारितार्थ्यं ध्वन्यते विक्षुपक्षे ४८

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

गो चारण काले मतिनार्क किरणो वहती नयलि मतन सर्पिता: ध्रिमंत स्नाहं स्नां वर्भेः
नमक्षेमे तनोलुकमिथ लिदरमिव अतर्णालि मतनपदोपा दाने ॐ ध्यांस्वामलि
वंथ शाधादनवरंमु णलेसमुलकं पाशधाकुशा मेक्षवंधनुरिभुको छ्य दधानंक
रः गोवीगोपवतिरुतंसुरतोरोमूलेक्षिहारि ला हीमेषमलिम्रवरागाछलमनुं
भक्ति मनेसुदरीमितिसुदरीगौपातंथ्या नामिप्रावेण वेदं सागमनी ४३ अरले:
स्थामाध्यादलिकुलेहसछामिरलेके: वहितंतेवः वरिहसतिवकेह हहवि: दर
स्नेरवसिनदशानहविरकेगल्पहविरे गुणधोमाधिति स्परमे यन थसुर्मेध
लिहः अजवकेकुतलेः वहितंवेषितंतेतववक्रं मुखकल८ वकेहहहविकमल

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

४९ कान्तिः पश्चिमगतिनिरुद्धा तीति कीदृशैरलकैः स्वाभाव्यात् स्वभावात् करालैः कुटिलैः
यानुपपत्त्वक्लिष्ट उपमेयो नमितित्योत्प्रेक्ष्य कुटिलैर्वक्रैर्न समवर्त्तिभावकल्प
त्यचितासिवेति ध्वनिः पुनः कीदृशो अलिकुलं भ्रमरसमूहं हसति अलिकुलहसः
श्रीजोमायेत्रान्तेः अलिकुलमसश्रीमि रितिपाठः लिखालकसमानकान्तिमि
रित्यर्थः पश्चिमान्यत्कैस्त्वरमपनस्पचान्तोः पञ्चांशे धमधूलि हिम्मसपमापंति
कीदृशो दरस्मेर स्फुरच्छिकस्मिते दन्तानहपको दन्तकान्तपल्लवं किं नकानिकेस
लितैः हरिचरणनौ सतृणौघौ सौरभ्यमालिनी निकुञ्जपञ्जे हे सखि पतस्वरेलगो
कौमप्याति अर्थः पद्मा भवमानमानांस्वरंमम्पातिमर्थः पश्चिमनपञ्चनेप ४९

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

लिहेमा घंतीमिन्लपः ४४ लेलाटलोयथम्पुनितिविमलमामालितयपद्विलीचंत
न्मन्ये मुकुटशशिखेरुस्वशकेलं चिपयोसेन्यासाङुमयमजिलेधानेवपितः स्
धालेपस्कूर्तिः पशिलोमतिरथकाहिमथकरः तथलेलाटलोथलपेनसोदर्वलाडुल
कोलपा यविमलंपद्मातिनाः मुकुटशशिखेरुस्वद्वितीयेशकलेखेरुमन्ये न
वहलेमाहु चिपयोसेन्यासात् ऊर्ध्वमुखस्य चेंदुखेरुस्य अधोमुखस्य लेलाटस्य
वैपरित्येन न्यासात् उभयमपिसंघटसिलितं पदाभर्धनितदास्तुधालेपनाम
गलेपेनस्फूर्तिः खेरुवोरकी भावोपत्रसदकाहिमकरः छर्तेमार्धदुः परिलोम
तिसघटत्वर्थः चिस्तु पद्मोप्सेवं कुमुरशशिखेरोश्चालंकारलक्षणः ४४ स्तुवो

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

५० मक्तो किंचिद्भुवनमपमंगस्मलनिनिवदीयेनेत्राभ्यांमधुकरस्तुचिभ्यांमधुकरस्तुवि
भ्यांध्यतरुणो धनुर्मध्ये लप्योगरकेरग्रहेतरतिपतिः प्रकोष्ठेमुष्टौ चरपगपतिनि
रूढा गरिमिमे हे भुवनमपमंगवलनि निजगद्रूपमं जनशीलेरुमे त्वदीपे धनुः
सब्येतरकरगृहीतं वामहस्तेधृतनिगूढांतस्माद्भादितमहरतिपतिः कामप्रकोष्ठे मुष्टौ
चरपगपत्या भ्रादपतीतिमध्ये कीदृशं किंचिद्भ्रोतोईषद्धके मध्यकरस्तुचिभ्यांमर
तुल्याभ्यांनेत्राभ्यांध्यतोगुणोमौर्वि पर्वते विभ्रुपदेभुवनमपमंगस्यविज्ञोषलअ
सनिदेपदेपके भुवनमपाये इति प्रकोष्ठविज्ञोपलं उत्कष्टमालक्ष्मीः शोभाविप्र
तेपस्मिन इति ... इति प्रकोष्ठविज्ञोपलं ... विज्ञोपलं ... रवे ... धने ५०

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

वाङ्को समानं ४६ अहः स्तु लेस व्यंतवनयन मर्कात्मकतया द्वितीयं वामं तेस ज्ञाति
स्ज नीनाथकतया ॥ तीयाद् द्विवि स्तोदरदलितहेमांपुज्ञहृचि· समाधत्ते संध्यादिवस
निशायोरंतरचरीं तदक्षोनयन अर्कात्मतया स्तूर्याकात्मकत्वाद्द्वितीः अहः दिनं स्तूते
स्तज्ञतिया मनयनरजनीनाथकतया चंद्रत्वाद्द्वितो हिंद्वेयामाता रात्रिस्त ज्ञाति तेतयत
तीयाद् द्विवि मालगलतादरदलितहेमांपुज्ञहृचिः ई चछिकच कमल कांतिः द्वि
सनिसयोः दिनरात्र्योः अंतरचरीं मध्यवर्तिनीं संध्या समाधत्ते जनयतीत्यर्थः विष्णु
पक्षेप्येवं तत्र तृतीयनेत्रवर्तीनं न्दिसमूल मिप्रापेदा ४७ विश्वालीकल्याली
स्तूहचिरयोध्यानं ध्याकुवलेये: भपायायकाशाक्किमधिमघर भोगवका अवनीत

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

५१ दक्षिणेसौ बहुनग विलोर विजयार्धं वर्तते तन्नाम व्यवहत्स्या योग्या विजयार्धे तेनाव दक्षिणवि
जयार्धस्योत्तर कीदक्षीण बहुनां नगराणां विद्याधराणां गुणस्य विजयार्धस्मिभवाति रो
सौ नासौ नगरीणां विस्तारस्य विजयार्धे पञ्च्याहेति दक्षिण विद्याधरणां तेनोन्नामव्यवहरण
योग्यत्वमे यदस्यापति विद्याधरवेणीणां विद्याधरनगरी चक्रवाली चक्रवालगु
णविशिष्टः गंधर्वनगरी चक्रवाधारपा कारहत्यप्रवाहस्याधारभूता धारणानामनगरी
च किंनरकिंनरपिमधरणअनिर्वचनीयमनोहरगुणामधुरानामपूर्वानगरीचमधरणमध्य
राणां पूर्णनगरीमध्यनिर्मितोतिविघ्नकोकोटाणां भोगवतीका भोगः क्षेमतद्धृतीकःस्था
स्यार्थे भोगवतीपातालनगरी च अवंतीमहाजनरक्षोंती अवंतीनगरीचेति विद्यु ५१

52

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

पिछो थेवं ४८ कवीनांस कृमलावकमलमरीतं कठाक्षव्याजेपम्भमकेलमौकर्णोघुग
लं अनुचंतो दृष्टा तवनवरसास्वादतरला विपासंसर्गाद्लिकनयनं किंचिदहरां तव
कुलिकनयनं ललाटलोनं कतकटाक्षव्याक्षेपः अपांगविस्फुरत्तां तावेव भ्रमरकेलमौ
बद्बपदवालकेः कर्णोघुगलं अनुचंतीं दृष्टा असूयासंसर्गात् स्वस्यललाटस्थतयाक
र्णवर्तिगमनाभावेनव्याजंपकात् अहरांदतं किंचिद्वितर्के किंचिद् सविवादः
र्णोघुगलं कीदृशौ कवीनांव्यासादीनांसदर्भागगुवः सएवसलधकसावामंत्र करंद
भृंगाराद्नि रसास्वद लोलुयौ विष्णुपक्षे नृसिंह मूर्तेः मिश्रावेला ललाटलोचनवलो
माचिक्याद्नि समभ्रमं तिजत्यासंवृतलक्षोगलांजातुन्मसलकपंधुजं त्रिनयनं रलोर

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

ह्यासह्रूपलं धातुर्म्याध्रू तचकवास्वमहिमांदृष्ट्वात्म वक्त्रोहृन्नसर ज्ञालालि क्रमुदग
केशानि चयंद्वंदं न लिह विभुमिति ॥ तस्याना ४८ शिवे शृंगाराद्भुतद्दितर मुखे कुत्सने
नन सप्तेना साग्यां पानि हि ह्या चरिते विस्मय चति हरहि स्वो मीनास हि हह सो भा
ग्यजे पिनी सखीषु स्मेराते मति जनेनौ दृष्टिः सकलाहिवेशी भो शृंगार सेना दृष्टि
दितर मुखे अन्य देव मुखे कुत्सनपरा अनेन विस्मरसः गंगापार्श्वे हिवः रसिद्धसा
नो पासाप ल्पा स्तेपे ति द्रसः गिरिज्ञा वरिते परस्परति हृत्ताने नले चे द्भुतदिया
रगह्रू विस्मयवती अनेनाद्भुत रसः हरस्पशि वस्य आहि स्वो मू पतौ मू तसक्के मी
ताभयान करसो पेता सखि हहे ताकमला ना सोभाग्य स्य सौंदर्ये स्पऽनन्नीति वीर

53

रस्तः सर्व्वोपुशि चालुराणादिब्रह्मवस्तु ईश्वरास्यवतीत्रपिषिद्गेनेसकहूराकाहूरपरसो
विद्याते तवहृषि ज्ञयति ज्ञपति स्पत्र ज्ञेननीतिसं वोधनं विलुप्तक्षे क्षिवः स्नेभनेगो
पिजने तद्दित मुखे हूर्व नरवादि राक्षसो मुखे गंगापां अनवर लंक्षी वान्लोरापल
[illegible]ं प्रापवंस्पागिरीश [illegible]ते कामभल्लो करलवा मांगेवामल्लो चना धारलादोहरंतिजीव
मितिहरा अहपः सर्व्वकालिपा दवलेभ्यो मीलाभपानि नवष्ठक्षा अभीता ई त्यकारव
भ्लेवोधा ई सर्व्वोपुले भ्योसर्व्वो ज्ञननी हृश्चिरिति पाटे ज्ञननि ज्ञन्मामीपामस्तीति ज्ञनि
नो जीवाले पुहृषिः ज्ञननि हृष्ठिः नवेत्मर्षः मननि मथीति पाटे ज्ञननीति पूर्वपछि स्रोरवे

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF
Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

गो

५३ संबोधनं परंतनेकर्णाभ्यांतोग न्हतानूवपक्ष्मस्तिराद्दधतोपुंलभेतुश्च्य तेब्रशामरसविस्रवला
फले इमेनेत्रेगोत्राधरपति कुलो गं सफलिके तथाकर्णा भ्रूषस्मरशार विलासंफले
पस्मः हेगोत्राधरपेतिकुलोगं सफलिके पश्मी गंदधातीति त्राधरपति [illegible]तस्त्रस्य
पतिरीम्पहे हिमालयतस्य कुलं पत्रालस्यनुत्तसकलिके शिरोभूषण कोरफस्यद्दपे
तय इमेनेत्रे आकर्णा भ्रूषस्मरशार विलासकर्ण पक्ष्मां गांभूष कामम्गौलशोभा
विद्धाते सय धीष्ठ जयति जयतो यद्य जननीति पाठे हेजननिति संबोधनं विष्णुपक्षे शिवेशी
भनेगोपीजने तदितम्मुखेक्षणेन त्वादिराक्षसीमुकनयनः धारयेतः नेत्रेकीदृशो कर्णा
भ्यांलोनिकटंगते भ्रूभ्रमलपस्त्रयताणपक्ष्माणी वपक्ष्माणि दधतीधारयति पुंभेतुः शिवस्य ५३

ति

प्रशमरसविद्रावणफले सांतिरसादरीकरणं फलंप्रयोजनमेव फलंयेऽल्पयोरितिपरं
वदितिरूपके विल्लुपक्षेतु हे गोवाधर पृथ्वीधर हे पति कुलोत्तंसकलिकेतपतिः पालकस्त
स्य कुलंसमूहं तोस्य तंसः शिरोभूषणं तद्रूपा पा कलिका कोरक स्तातेस्याः ह इय इत्यग्र्य
यारान्तः किंचिदपैतज्ञाकरोतितिवाछेदः उचितत्वे अथवा हे पर्कुलोत्तंसपालकसमूहशिरोधा
र्य पवगोत्राधरपतिगोवर्द्धनस्तकुलोत्तंसतद्रूशशिरोभूषणं तद्रूपा रत्नेन तत्कुलप्रतिभाज
नोकेतिपावत् हे कलियेतो फलेदुर्विःस्य कलियुगस्यवानाशक पुरुजागस्यप्रस्तुप्रस्य फर
स्यारूप पुरश्चपालाः तेतुनोशफस्यतवस्मेगोवोलां प्रशमरसविद्रावणफलेनेत्रे आकर्ण
सबस्यरसविलासंफलयतदत्यर्थ ५१ विभक्ते वंर्णव्यतिकरितनीलांबुजतया विभाति

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

५४ त्वत्ते त्रिनेत्रयमिदमीशान दर्पिते पुनः लब्धुं देवा देवन्तुहिनमहाद्रिजानुपरतानरजः सत्वं वित्तम
प्रस्तीति गुणानां त्रयमिदं हे ईशान दर्पिते स्थितं ब्रह्म त्वं नेत्र त्रितयमिदं उपरतारे पललवणता
र्द्र हिमाद्रिजान् भूता विष्णुस्थितान् पुनः लब्धुं रजः सत्वं तम इति गुणानां त्रयमिदं दिवि
स्मात् कीदृशं नेत्र त्रयं व्यतिरिक्त नीलाञ्जनतया लंबकूर्चपामर्क ज्ञेलेनतया भिन्नले नैव लंब वि
मर्कलंबकूर्चविवलेख नेत्र त्रयं विभक्ते नैव लंबव्यतिरिक्त नीलाञ्जनतये ति छायेत्याह तन्ते
न विभक्ते नैव सौवर्ण त्रयं भास्वत्तरक नीलतयेन व्यतिरिक्त लंबकूर्च नीलाञ्जना
येन देवानन्दकूर्चगुणानां त्रयमिदं विभक्ते त्वयः विलोनामिक मलैनरूपरूपभ्राजमान
त्वत्ते त्रि कमलेन भ्रष्टा विष्णुहस्ताः लब्धा इति व्यतिकालंकारः विष्णुपक्षे हे ईशानः ईश्वरः द ५४

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

पितेभक्तजनेनतुष्टपरि[illegible]चित्तपंइदंकामदंगुणातां त्र्यंबकं[illegible]मातीसर्वः हरिः न
[illegible]मः सर्वेभिः [illegible]ने[illegible]नं[illegible]मानं पर[illegible] पशुपति चण्डीन हृदये [illegible]
[illegible]नेत्रे [illegible] धवल[illegible]महद्विभिः नदः [illegible]नतनेपति[illegible]मत्तु[illegible]तीर्थानाम[illegible]
नेपसि[illegible]मदनेन हृ पशुपति चण्डीन हृदये [illegible]धीनमानेन [illegible]पेनिः पापे धूवं [illegible]तं तनो
[illegible]विजीकृतं नेत्रे [illegible]नदः गंगात्रिपथगा तपन तनया यमुना इति [illegible]तीर्थानाम
[illegible]दं[illegible]नपसि[illegible]पसिनेत्रे [illegible]दवेत्रि[illegible]तेः पुनः [illegible]
[illegible]धवल[illegible]महद्विभिः [illegible]तिमिः [illegible] चण्डीन हृदि तं गंगा[illegible]
[illegible] इति [illegible]तवदं [illegible] पशुपति चण्डीन हृदवेति गंगा[illegible] इदवेति यमुना

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

५५ विशेषणं तत्र इकारान्तं ददातीति इदः इदमेवान्तं तस्मात् इद्रूपं पातीति इदपः उभयोः समवायात् अन्तपे
स्थाने गुरुस्वरूपे प्रकाशमानतीर्थानां सम्भेदमुपनयतीति पः ५३ तथापर्व[illegible]ति ॥ ॥ तथा परो
कलौ नयननयनपेक्ष्य चकिता निलीयन्ते ते पानीयत मक्षिमेघाः शक्रत्ताः इयं पङ्क्तिर्वृ
न्दः छदपुटकपाटकुवलयं जनाति प्रसूते ति क्षिप्रं विघटयः प्रविशति ५४ हे सखि लोकलोच
न उपलः कथयतो स्वर्धनयनयोः पेक्ष्य चकिताः भीताः शक्रदिकाः क्रोधः निपतन्ति निमि
तम् तो ये निलीयन्ते तत्दुर्गम् आश्रयन्ते इयं पङ्क्तीः कमलं कान्तिः नयनपनपेक्ष्य च
किता ग्रस्तुये गान्तः वङ्क्ष्य छदपुटकपाट निमीलितदलकपाटकम् कुवलयं कमलम्
जनाति प्रजाति निशाशयो विघटय उदुपः प्रविशति त ज नो ह्रो नवलुरा यो निर्मि ५५
ति

56

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

रतयातिष्ठतिदिवसेकपाटंदत्वापलायतइतिलोकसिद्धम् वस्तुतस्तुप्रतस्तुबेधिघटप्यन्तरा
ति· निशि वक्रुद्ध दृढकपाट प्रविशती त्यर्थः ।। विष्णुपक्षे ।। अपरोतं· कमलम्· मातं विन
द्योर्थि· कमल· पक्षात्सोपर्वतो धार्मिको वसुदेवो वा· तस्य पंक्तिः अपत्सोवा· अपर्सिभग
वान्· तस्य संबोधनम्· हे आपर्णो· पक्षं· तोये· आपर्णो· पद्मादिका लक्ष्मीरहिते· पक्षं· समुद्र रूप
प्राप्तं तत्वात्तेऽस्य कौस्तुभ रूपरत्नेस्य लक्ष्मीरूपस्तत्यापाच्च दानादपगततो तथा च· जलेते
वाभि ब्रम्ह· इति ब्यक्ता सा तदा आपव तां त्यक्त्वा क मे येति भावः ५५ निमेषोन्मेषाभ्यां प्रलयसृ
ष्टं पाति ज्ञानी· तथेत्याहुः सर्न्तोधर रिल्ल धरन जन्मतनये· त्वदुन्मेषात् जातं जगदिदं मशे
षप्रलयतः पदिन्यातु ज्ञानं के बदित निमेषात्प्रलय दृष्टः हे धरणिधर नजन्म तनये हौलोपित ज

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

५८ कृतेन वमेषोन्मेषस्यां अक्षिणि मीलनोन्मीलनां स्यां जगतीय घ्वी प्रलयं नाशं मुद्
यकुर्तं यानि प्राप्नोति इति संत आहुः त्वदुन्मेषात् जगतो येनो न्मीलनी जातं प्रादुर्भू
तं मन्त्रोषं जगत्प्रलयंतः संहारमातु अवहराः परिहृतं निमेषाः त्व तं निमीलनात् इति
शंकेतर्कं याभिस्तवे: विलुप्तो हे धरणि धरराजन्यो रजा यङ्कुलानयो सस्य सर जोन्म
ताना: समुद्गतस्मिन्नतर्थ तिमेषोन्मेषाभ्यां पानि प्रलयं नीनतां उदयं लिंयानि स्तवे:
हरा हु विपस्याद रद लितनी लोत्पलदृशा हधी यां लंदी नलाप पप पाप मयि शिथे उा
नेतांपे धनम भयतीन यतेहानि रिपिता येने वाहन्यैवा समकर निपातो हि मकरः हे शिवं ५८

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

हपयाकहलयामामपिदजीयांलंदूरस्थदीनंदुःखितंप्रायीपस्याहीर्थं तरका दरदलितनीलो
त्पलरुचा इवद्विजलितस्यामसखेजाकांत्या हस्मोदृष्ट्वा तावद अनेनाक्षपातेन अहं धन्यः स्यां
तार्थः वयुनस्तेनावहानिः कीर्तिर्न भाति वनेका वनेहर्षेणहेहिमकर चंद्रः समैतिपातः समान ९
करपलदः यथा उपधीतस्यापि चंद्रस्य वनेन पक्षपातो हर्म्ये वा नापक्षपातः तथा तथा
पि निफलस्य न पक्षपातो दूरस्थे मधिया नापक्षपातः समुचितं इतिभावः विष्णुपक्षे शिवे
कल्याणा पीशो बलमा यद् जगल्लुतोबालीपुगलमृगतजोन्यतानवेनकेबामाधतोकुशाम
शरकोदंडकुलके तिरच्योनोपचक्ष्मवलापपलंलेपविलसंनपांगप्रासंगोदिशातसधा
नधिपलं हेजगत्तत्मनयेपर्वततजपुत्रितेतवअधतेजनपतिमृषितुलधेबाजनेपतिस्पर्धः

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

५७ पक्ष्मपालिषुगलेतिरश्चीनोवक्रः स्मबलोनपूर्वलोकानमुद्व्यपविलसंनङ्गोनमानः अपांगव्यालोकः
कटाक्षाविक्षेपः शरसंधानम्पिबलोवाराससंजनवृद्धिद्वितलपादलोचेः विक्षुपक्षे हे अंगरा
स्मतननपेन अंपविलगहलीत्वगोणवेःत झंजस्मत्तहेछस्फासोततनपः परिपाल्मत्योल तस्य
स्नप्रभो अंगराजेस्मतनपाकावर्तीतस्याः स्नप्रभोस्तिवा अंगराजेस्मप्रभोइतिवा अंगराजेस्मतन
पेनेतितत्तीपातपदं अंगराजेस्मतनपेनेतिपेहलपेनपेगोपनवासहः पेपांअमाधनस्तिवक्षोदः
अकारोनकारार्थः केशाकुतकेनधनरत्नपेः शोभसमानं ८७ स्फुरन्तं आभोगप्रतिकलितलाटं कपुग
लेचलन्गच्छंमभेगत्तत्वमिदंमन्मथस्य मनारस्तूपई धेलथनित्यमकेदुचरलोमाविलेमारः प्र
मपनतपेस्तेजितवने स्फुरत्तोऽगजाभोगयोः कपोलस्थलयोः प्रतिफलितप्रतिबिंबितं ताटंकयुगले ५७

कर्णमूलंयियेषेपदपंपञतनदंदस्युत्रिमधुमधकं नन्मपरपंनन्मेयिपप्रतिबिंयामां नाटकरूपक
कं पतुष्कपोपलंभात् पंरपंआत्मा माहवियेष्नाट: कंदर्पः प्रपमपलपेमाहात्मपदुःस्थितिकी
दृशाप अर्कदुपरत्तो लुप्तशशिपंक्ररुपं अयनिरपं ऋषिरपमात्मा अनपरंगतुं स्थिरंजित
वते तिरस्कृतवते अन्यात्मलेलुभपद्यात्मपेति अथवा अयनितमरपंलघुअंश तपते प्रथम
पतपेदत्मपः पतुष्पकं नन्मपंरपं तपस्लेकहं अर्कदुपरत्तो अयनिरपंदृष्टिनियमात्मा
माट: प्रपमपतपेदुःस्थितिति संबंधः पिशुपक्षे लुंदस्तिगोपाल श्यामा नाभि क्षापलमोहिनीत्मा
भिक्षापेतथा नाटकरूपस्त्रीभूषणवर्त्तनं. नाटकपुगलानि अनुकरोतितिति कुरुत्वा [illegible]
[illegible] कुंजलपरं नाटकपुगलपद पट लटस्पत्मा: स्तूली रमतलहति फोनालहतिधि

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

५८ यंत्मा: सर्वालिप्तयला चुलकाम्बामथितं तमत्कारम्नाया चलितारिसत: कुण्डलगतोरला न्का
रेलाटै: प्रतिवचनमाच बहस्यते हेज्ञार्थालि सरस्वत्या: ह्र नीणव प घ हृपा: मथला यब का मा
अविरता विषंत्वाक्षेतवकुंडलगता: लारैहम्दृडे: ररत्कारै: शाढविशेषे: प्रतिवचनं प्रत्युगरं
आयबहृयदत्तहृय लूनी: कीहृशी: अमृतलहरी कौशल्लेलहरी अमृतलहरी लास्यधाहे रंगा 59
रंगो कौशलंमाधूर्कहंति न्यूनं कुर्वतीत्यर्थ: तवकीदृश्या: यमत्कारे लापाप्लापालाधुवाहे
ल्लुफता ऽपथा यमत्कारस्य पापालाधूर्लि त्तया चलितं कंपितांशिरोयस्यात्वर्थ: विभुप
ते शार्दस्यशिवस्य अला: प्रालनेजीवतं आकाशरूपं विश्रुते पञ्चतत्सर्वालिप्तयलां फलोलम् ५८
पाम्बां यक्षकास्यां पातपाबाम्बा तेतवतृ नीवीयंत्या सरस्वत्या: कुण्डलेगतोरलाकारै: प्र

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

तिवचनमाचष्ट इत्यर्थः ५८ अतो नानार्थवंशास्तुहिनगिरिवंशध्वजपटस्त्वदीयो नेदीयः फल
तु फलमालाकस्तुचितं कण्ठं नेमुक्ताशिरसा तत् निष्पाकस्य घटिता सम[illegible]पत्तानां बहिरपि च मु
क्तामणिधर हे तुहिनगिरिवंशध्वजपट तुहिनगिरिर्हिमाचलस्तस्य वंशोन्वयस्तस्य ध्वजवंश
स्तन्मूर्धो ध्वज तस्य पटस्त्वदीयो नेदीयो नानार्थवंशाः अस्माकं नेदीयो निकटवर्ति तस्मात्फलितं तन्मद्भक्ति
योग्यफलं फलं तु देशांपि शोभयन्ती नुक्तो पतिरिति कपिलं वृन्दपमनुज्ञांह अतः अस्मात्रेश
स्तीत्यस्तेऽतोर्हीतत्ले नानिष्पाने नघटिता निर्मिता: विदिता इति पाठे स्तातमुक्ता वहन्त्यो नानार्थवंशाः ना
नामुक्ता नानालङ्कारसम्पत्या बहिरपि बहिः प्रदेशेपि नानार्थमौक्तिकमाला जेतमुक्तामणिधरः मुक्ता
मणिधारक विमुक्ता नानार्थवंशाः कीदृशाः तुहिनगिरिवंशध्वजपटतो मेदीरूपो स्या कीर्ति

५९ हिमशिशिरांशाध्यजपतीमाहादेवलाखमावत्सुहिनगिरिंशाध्यजपति त्वंदशातिलुहिगिरिवंश
ध्वजपति त्वंद।शिवलाधुजदेविमुस्तदीपस्ता।तंपधीशेषेस्समानं नासाग्रेगजमौलिकीकस्तले
विलुः करेकंकपो इत्यादिगोपालध्यान्ने।नासाग्रमौलिकपर्णानसनुपनुपपन्ने ६० अस्मात्को
पालवस्तु इति। इतद्दहृचेः प्रवृत्येसाहृस्वजनपत्नुफलं विमलता नविवंत्याहृपत्रतिकलेन
ताभ्यादहलितंतुलामध्यारोहुक्रपमिवनलज्ञोगकलयाहेमुदतिप्रमत्या इभावेनरलापालो
हिताधानवदंताहृहृचिः अथरकोतेःसाहृस्वप्रवक्ष्येविद्रुम लालातहिकजेजनयंते प्रत्यक्षाइस
त्रवणकीतिफलेमित्यवंचकपमितिसमौचीनःपाठः विंवकालेयाएकदेशेनापि कपमापिकर्ष
नेतुलां आध्यारोहुं नलज्जतेवेकपमितिपाठे इयसन्दोवाक्याहंकारकीहशोविंवेत्याहृपत्रति
कृतेनलाभ्यादह्यीतं तन्मूर्तित्रातिविंवयशाकृतं हृविंपत्रतिपन्लेनेतिकयितपाठः तत्रहेतिवि ५९

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF
Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

स्यैवेति स्वर्ग्यस्थलदक्षिणेनैवरूप स्यात् तेन प्रतिफलनं पाकस्तात् नामादित्यर्थः विष्णुपक्षे सुरतिशो
भनं दत्ते सा दृश्यप्रसूत्याः रत्नापादं तव दृहत्र श्यना दृश्यपुष्प वक्षेऽत्यर्थः दत्त बहु हरण पक्व लोन सुदृतिगो
पालस्मृर्वेभिप्रायेण ६१ क्षितेऽयौ तस्या जाले तव वदनं चंद्रस्य पिबतां चकोराणां अलीद तिरस्तत पाचं
गुजाड्मा अतः क्षेरीतां ज्योत्स्नातल्लजरीतिमम्लहृच्य पोपि धंतिस्य दृढं निशि निम्नज्ञो काजिक भिया तव
वदने चंद्रस्य त्वम्मुखे दोः हे दोः स्मित मीषद्धास एव ज्योत्स्ना तस्या जाले समूहं पिबतां चकोराणां अति
रस तया अत्यंत मधुरतया दंतजाड्या अरुचिरासीत् अतः हेतोः अरुचिनाशार्थं ते चकोराः कांजिक
भिया आरनालबुद्ध्या निशि निशि रजौ भ्रमं ज्योतिः शायेन स्वच्छदत्वच्छ्या शीतां ज्योत्स्नां चंद्रस्य अम्ल
तल्लहरीं स्वधाधारां पिबतीत्यर्थः विष्णुपक्षे स्पष्टं ६२ अथ स्मातं पल्लवजाल [illegible] प्रेंऽनजाग

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

६०
जवापुष्पभासा तव जननि जिह्वाधिजयते पद्मासीनायास्फटिकदृशदुरुचिरुचिः सरस्व
त्यामूर्तिः परिणमति माणिक्यवपुषा हे जननि तव रसना विजयते यस्याः शिवस्य आ
ज्ञांते निरंतरगुणगणकथापापाः धर्मज्ञानवैराग्यैश्वर्यादिजल्पनस्य आम्रेडनावर्तनेन जै
ग्रहतरशब्दजनतावैमुख्येन तदेकनामग्रहणमात्रोपलक्षणाशक्तिका जवापुष्पवत्पा
टलप्रभेन कान्तिः यस्याः जिह्वायाः अग्रे आसीनाया उपविष्टायाः सरस्वत्या मूर्तिः स्फटि
कदृशत्स्फटिकपाषाणलघुदृढविमलोज्ज्वला छविः कान्तिस्तन्वपीतत्वात् माणिक्य
वपुषा माणिक्यमणिसमानरूपेण परिणमति श्वेतरूपस्य मारक्तरूपं विभर्तीति भा
वः बिन्दुपक्षे: पत्रपालकस्य तव जननं ब्रह्माण्डभावो दक्षिणपार्श्वे होस्यात्तोति जननीतत् ६०

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

स्वजननीम् भूतोद्देहा परिग्रहस्य अजिकाजननिजिकाविजयते जननीति पूर्वं विप्लुतं
वो धनं वा हो पंसमानं रत्नोजित्वा देत्वात् परिहत ह्रिरस्त्वैफथ विभितिर्हृते घ्यस्यः
श्रुत्विपरहरति मोल्यविप्लुवैः विरथीं ह्रुपदेः शाशिहाशिरकर्णरधवलाविलुप्यते मात
लायवदने ताबूलशाकला: हेमात रत्नेपुरुहूदेत्वात् हृदयशानृनजित्वापरिभूय अपहता
नितम्ब का शिरत्नोशिम मुकुन्दानि पेफवाचिभिः अंगुलक धर्म भिरतिवृतौ: समरतः पराधृतौः
पंडुस्य पंडुन्य रत्नेपोजंहा: भागः विपुरहनिर्मो त्वं तत्र विप्लुतैः ह्रियनिमोल्य सामहृत
नात् विरं विहृोपदेः प्रलेपु विप्लुभिः शाशिहाशिरधवलाः शाशिवत् हिहिरः शीलतोपः क
कर्पूरत्नेनधवला: ष्वेता:। शाशिहाफलकर्पूरधवला इतिपाठः तत्र शाशिहाफल पंडूरत्वः

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

कर्पूरं च तद्वद् वलाइत्यः तथ दनमुख्यितांबुलशाकलाः ऐयंगविलंप्रांते अत्र मेहमिवयाग
ऐतोइत्यर्थः विलुपन्धे मातलक्ष्मीति निश्चिते: त्वदंगास्थितलक्ष्मी निर्मास्यचरितस्य
लिमोल्यमुपाददतइत्यर्थः पद्मा अमा अतामूर्तिदेहः खिघुरहरानिर्माल्यविमुखैः उगमात्
हपतः शाखिशाकपूरधवला आतोविलुप्यतेइत्यर्थः उपसमीपइन्दोविचतेपस्याला वे
पेड्डुजोपतादि ६४ विवंप्याणापतीविविधमवदानवुरदिवोल्यपारध्यौवतुंचलितांशिर
लालाधुवचने तद्विपमाधपैरपतेनेपितयद्विकलेरलाधानिशधीलावालोतिधुलपनि
वोलेनानिमृते विवप्याधीलापाविविधनानाक्रकाटपुरादयोमेहेशास्य उपवदनंतिमेलये
रितंगवतिवालोसरस्वतीदिग्न्तापपास्यालपाचोलेनपादिस्यवल्येलाधीलालजोपा

६१ 62

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

नि पुलपति आह्लादयति लज्जाहेतुं वदनमर्थिनां विदितं नहि । यथा चलितशिरस्कां कंपित
शिरस्कां कंपितशिरस्काधावधनेत्राधवादेथकुंजारध्येतानि तद्दियैः साधुवचनसंबंधि
भिमानकर्थरचलेपि तोहि कुतेः तज्जीरतां कलोरथोपस्थाताभित्वर्थैः विल्लुपसे ६५ क
रागेराल्पहतुहिनगिरिरागवत्सलतपागिरिशोनोदलांतुदुधरतापानाकुलतया कर
ता हुंशोमोहेक्षतुधरदगं गिरिसुते कपंकारपूमसलवणिषुषं कपंकारवैकेनच्छफारेल
भूमः धर्मपानः तत्रहेतुः उपस्मरति तं सहृदयप्रति यो गिन उपमानस्य विरहात् तुहिन
गिरिराजहिमालयेन वत्सलतया पुत्रांसंहेमकरणेन हसतामन्यानेनस्य संगीतिको नहि वे

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

६२ नमोऽघोरेणा नाकुलतया मुहुः यां संयां छेदपक्लमुलोलितं ह्रां ह्रो शिवस्य करन्यासे करतो
हलयोग्य मुखेमुक रस्य मुखोदर्शी सवृतं दंष्ट्रमित्यर्थः विलुप्तपक्षे तन स्वाहि मस्वामिति
यर्थतोय श्रोसो नुहिनमिश्रिचु स्तेन करन्गेलकिरलागेतास्यष्ट हेवत्वत हेहितिशू
न्यापि मङ्नईम्य तयाग्रहि कृतवलक्ष्मा रथवापा अघोरेणा नाकुलतया मुहुः हलमु गोलितं
ह्रां ह्रोः करन्यासा गने कस्यस्तुपेस्य करकृतस्य योगं कमले शाहुरा बाह्य अथ वामके न्यासेष्वये
तस्मादिति ह्रां ह्रो तावत्विवुक मित्येतयः करन्यासे अथ वामदेवले ह्री ताबेः कथमिदं
स्वरूपमिति शब्दकारकं ऊपस्परहितं प्रभृत्यन्वेषः मितिहस्तेहिपूर्वयहितेन व जोषने
वाद्दृभृजाम्लबान्तिस्मपरदमथितुः कंठकवली तथानी वाधत्तो मुखकमले नालोक्य ६२

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

यन्निषम्य अतः श्वेताम्बलागहृदहलजं बालमरिना मरणा लीलालिंगं यत्हसिपदहो
तारललिका ६७ पुरंदमथितुः शिवस्य मुजाभ्याम्य मार्श्ले यत्नालिंगनात्कंटकैर्यली पुल
कवती तथैवं स्रीवामुखकमलस्य मुखारविंदस्य नलोक्ष्रिपंकां ५ हो भां धत्ते स्वतःस्वभा
वात् यस्मात् हलिधत्ते यदतो इत्यर्थस्तदथ इत्यपि काटः तथैतदृषः स्त्रीया पाञ्जध इत्यर्थः
विष्णुवक्षो पुरस्य जाग्रत्स्य ख्याता स्थानवस्था त्रयमदमथितुर्नोशाकस्य तथा मुजाभ्यल्पना
त् लक्ष्मी मुजालिंगनात् यत्र कंटकवती ६ तथा त्रिये तिये ति पदछेदः ई ६ स्त्रीलास्य
इतले क्ष्म्य नुगतं विष्णुर्याताति ६ तथा चामोगीया येति भागवताम्नि लक्ष्मीपीवे इत्य

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

६३ धः श्रीशीघ्रदमधितुललवमुताम्लेवात केटकधत्नीत्वधं: शोधंकमा दे गलेरेखातिमे
गतिगमकेगीतेकनिपुलेपविवाहव्यानेङ्क्षिगुणगुणसंख्यापतिभुधः॥ विराजंतेनाना
विधमधलागाकरभुवांत्रपालांगामालांस्थितितिपमलीमानेइवते ९९ हेगतिग
मकगीतेकुमिपुले गतिलधलत्वहपत्रानं तस्यगमकंत्रापकंसंगीतेशास्येतंत्रूपातिगी
तानितायनिपुले चतुरेधस्तुतलुगति: एगसंगीतगमकु: स्पाविस्वरस्पपुनेपुनर्पाबरा
गीतंलमुवेताधेपवंधसंदर्भ: लुकंगतिलुएगसंगीत उपलाप: ककातित: गमको
पुख्यातादस्वपरिभाषोरसा:मर्क:गीतं प्रबंधस्तृ वर्ग्रजितारकिरिष्यतसत्ते एतेषु
खकनिपुलापत्मेमवुरे तत्रगालेतिमोरेखांवितसंते कोहरप: विधातकंमेलि वानंदेवि

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

65
६३

ओबेलाय ब्रह्मयिगुलो वोगुलः मंगलसूत्रं तत्र पाथित्यसं ख्यातस्याः पुतिम्हवो निर्नै न्हः
नडकें। ब्रह्मलोविस्नुहारुवेला गुरुथुतंत्रिकं त्रिरल्ल हुसनजं ल्हीला मंगल्या भरला थि डुरि
ति पाठंतारे थिजाहांथं ध्यान ब्रोपः ब्रगुलाउम्ह थु गुलालतनुलासपालख्यालात्मति
न्हुथसाजस्नाथिकाः पाथज्ञानं ब्रतिवाद्दिनो गुलथंथनंकुर्यंतित्मादिचारः नानाविधानां
मधुरलां रागलां [illegible] नाद्दिला ब्रसतनु थिंसख्यफा नांगा मारंला पडरता म [illegible]
गामवं थमगामालां ह्यितिनिथमलीमानरथपास्परकलहाविह्रनां गा मालां ह्यिसेपो
निथमलादर्घ्यं ती मानरथजापोलाचिकूलपाइथेत्य थंः थिहुपक्षे गतिामफेःपाहिला
लंख्यथिझोबलां झोवसमानं ६० मलांल्लीम ह्वो नांत थम्ह जेलसानां थतसिला थलुर्मः

६४

सोदंपं सर्दक्षि ज्ञानभ वः स्तोतिव दनै: नवेम्व: स वस्य न्त्रसपम अनादं धकरिपोस्यतु सी
श्रीयांलां सम मभप ५ कांपं लाधिय ६१ म लालो धल्लवो जिंनं कु काह मयोनाकोमली
नां पालला चलु: सवे कानांतवमुज लेला वाधाकुथ६श्री नां सो दपं सो भा सर्दक्षिज्ञम
वोधला चतुर्भि वदनै: कदला भू तो: स्तोदि वृथमदलनात् व चम मुखेस्य वृषमकं
नात् अंधकरिकोर्महेसस्य नवेम्व: स वस्यनं चेम्वत् ज अप्रियाना चलंलो स्तोयांला
मलकानां तमंघुगपदे वाजभ वस्य भीतभा वस्य हस्तर्थ लाधिपा विना घुझ्या विज्ञ
प स्तेथेवं ६२ नवोनामुषो तेर्नवन जिनताभिहसला कलालाते काति कपपकपप
मकप मभि ति मुरल्ला: पाठ: मम भिति गो ला: कदविवाम्बान उत्तु विपपाहतकमलै ६४

65

पादिकीडन्ते श्रीचरस्य तलेलाक्षालक्तादलं १० नखोनांकरजानां ज्योतौः प्रभाभिः
नवनलिनरागं न्ततनरा तपद्मेशोभा धिहलतातिरस्कृर्वतीति तं यकरतलेकांतिसोद
र्यैकपंकेनप्रकारेणउक्तौ धर्यंकणंपामः उन्नामितितिपाठेकांतिर्वैरोचक उन्नेतीति
जाठेरं जोधनं क्रीडन्नालोक्यणाक्त्यरत्नतलेलाक्षा उन्नमदलं रत्नपत्रयदिकदावि
नदाकमलं कलपारकदेशेनसाम्यसाहृश्यं भजंतेधन्येनान्यथैसर्वाः कमलेसाम्यतोथ
करतलानाधतिष्ठतु कमलानावैतधकृत साम्यकदाचित्किमितिभावः विशुद्धस्ते थ्वंधं
उन्मेइतिपाठे उत्संस्कमाला लक्ष्मीः क्रमाणां योपतिणक्रूपं विघते यस्य तस्मिन् चिविधिप्रमाना
नांतथकरतलेकांतिं तेथयं कथंकथ पामरस्तन्य उन्नं स्वमानपत्नितां ताद्यस्य तस्मिन्नु

६२ सेभ्रूभंगसेऽङ्गने इतीवार्यः ७० समंदेविसंख्य द्विपदं नपीतं स्तनयुगं नवेदं नः खेदंहरन्तु सत
तं कमुनामुखं यदालोक्य शंकाकुलिता हृदयो नाम सन्ननकः खकुंभौ हेरंबः परिस्पृशति ह
स्तेन ऊर्ध्वं ७१ हेदेवि पीतानि शीतैस्समं युगवदेव स्कन्दः धातिर्के को विषयदनोगतो शालो
मौ· आस्वादितं सततं च कृतं मुखं लंब दाक्षायणी रम्भुलेतवक्षे तयोर्नो स्मार्त खेदं दुःखेह
रन्तु नागराय तु। पतनं नमालोक्य शंकया तर्क्ये तासा कुलितारहृदय मनो पकामासतः एवहास
तेन कःस्तनयुगेस्वकुंभ्रमनुत्ताने हेरम्बोण लोशाः स्वकुंभौ तिलमस्त के को हस्तेन ते अधिति
ष्ठति नवेति इच्छा विचारयति तिनाधः विस्मृतधी हेरंपम्पू
त्री पुत्र परिस्पृशति स्पृशति तिष्ठति नवेति इच्छा विचारयति तिनाधः विस्मृतधी हेरंबपू ६२
तिलंबंच हेमनेत्रमनोन्मनः धामो पक्ष्मा पक्ष्मा दलोमन्देसंयुक्तो लुलो पः हेविस्मन्दधि

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

पवदनं विगतः स्वस्त्रोद्विपथानेक्ष्य दस्मात्स्मात्पाः उपयातामदत्तातद्वंपपत्रोपानः खेदं हृत्वे
बिलुं न्मरत्नुनृतिगोमालाभिक्षापलवा ताऩ वर्लंनम्भि ७२ अमृतेवक्षोजाधमतेरस्वमालिको
फलस्रोतमनेः स्पन्दोनगपतिपताकमनक्षिनः पिवनोगोपस्माद विहितधरस्वगमर
लोकुमारावधाप्रिट्टिरदवदनकौन्चदलनो ७२ अमृतवक्षोजाधिति तेनगपतिपताके तेन
व अमृवक्षोजोसिनो अमृतेरस्वमालिकारत्नेकेनेस्रोमधताः नः अवकामग्नि नसंदेहस्व
न्द्रो लेप्रोपलामारणाभिधनोद्वि रदवदन कौन्चदलनोगणपतिसुन्दो भवाप्रिकुमारे
नस्तनपानादेवतापोन्नजरे तिमोर्घः कोहस्रो आनंदितपक्षतानमस्तो अस्तातस्त्रीकेनो
गनुरवाधिमर्त्तः विभुपक्षोः अमृद्विरदवदनकौन्चदलनो तधायिवठस्वहृवस्पधक्षोजोता

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

६६ ौं धरः हृदयं अङ्गौः अजमानौ । क्रीं हसौ अमृततत्त्वस्वभावाति क्यै फलशौ । पस्माति येयन्तौ वर्तै
ति तस्य दद्यापि कुमारी मालि फ्रीं हसौ ॥ तनपाति पताके । नगानां पति धिं ब्लुः स ए व पता कापं
ताः ख्यापिता पक्षि लिलखे ॥ १३ ॥ धह पिम्यतस्वरस यन्तजं कुम्भप्रभतिभिः सभारत्वों
ऐ तामक्षिमिस्त्रमलां हाटलतिकान्ता ॥ कुपांभो गो विस्याधृतापमिरलः शथालता प्रथाल
मिश्रां पुरलियुशानः कीर्तिभिवते १४ धहतं लघुतस्थ इति हजम्यमाते ः तत्र कुपांभोगः सुलाम
स्तिहमारत्वां घटि ॥ म ॥ अमलोनिमेलो । हाटलतिकां धत्तति । सुरुका सतालिभिः क्रौं हसौः स्तरवेर
मदनुंजकुम्भप्रतिलभिः लस्रे रसदनुजोगजाखरः तस्य कुम्भए व प्रभृति जन्मस्थाने पे धान्तै
र्पिदा धरतत्पमिस्थे रथिष्व कांतिभिः अजलमधे श्यालिता कानिवप्रता पेन लोहितवर्केनव्या ६६

67

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

मिश्रांशांमिश्रिता॰ दुरधिज्ञापितो महेशस्य॰ कीर्त्तिभिर्यातत्यागजासुरमारगोनतीशिवस्य प्रतापो
पार्थस्कीर्त्तिः सा मितवर्षकुचांभोगोघिमर्तीतिभावः॥ विलुपद्ये हे श्रम्यजनक १४ सावधनेम
मन्थे धरीणधरकन्ये हृदयतः पद्यः पाराबार परिवहति सारस्वतद्रवं॥ दयार्धत्यादनेद
वित्रशिशाराश्वाघतनयत्कवीनां पांठानामजनतिक्रमतीयः कवयिता॥१५॥ स्तवन्मं
मैरिता। हे तारिहिनगिरिकन्ये तवस्तन्यस्तनोद्भूतं दुग्धं॰ हृदयतः पारावारः क्षीरसमुद्रः परि
वहति मन्थे दयार्धत्यात्पयादतो॰ पतनस्तन्यद्वविद्यासिक्तुर्मे ग्नेक्ष्णा आस्वाद्य कवीनां प्रौ
ढानां ध्ये कवयिता कविः अजानि जातः इत्यर्थः॥ अत्र पूर्वकांपीदेशेपि॰ शापाहरिद्रजा

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

६८ लणसहेस्यक्नचोऽयतीर्थः सच पितरि देशानां स्ते मातरि पौनः यान यनार्यंगतां को बालानां सर्व
वस्तुः पुत्रंगे नष्टुया हन्ताखेत् । एतस्मिन्नेवं काले शिवेन सह गङ्गा न्याहि यः तिकालपाद्भूत
लमागमबलम्य पुत्रसौदत्यान्तर्हिता· स च तदर्थं भ्रमणं कवि ज्ञातेरति षिदन्ति ॥ विष्णुपक्षेतु हे 68
धर्माधरकन्ये· धर्मिता धरकन्याया: ६: कामोवांछितं पक्षात्सतया ॥ ९३ ॥ कृष्णादितिसुलोप:
नवेहदयतः हृदये दयावतिकल्लुतानालिनि· आदतं नलं नौ विलफार ह्लंवस्तुतारखेलां
पपः पारधारं वारि महितीतिमन्ये पल्लवं हाररूपं वस्तु नवलोऽ पितुरिश्वरालाघग्राल्याकध ६८
पितांजनी सर्पः ॥ दयावत्या परोदपादतं लन्वेकान हृदये तो वहति । कमनीयः सारस्थितपवः

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

पालयारत्नतिमन्ये-दुर्विज्ञेयं मरातीतिदुर्विज्ञेय म्शरपार्वती तृणायशोदातस्नामनतकाघप्रोत
नांकथीनोइतः आनुगतः अनुकूलो जगन्निहैकजेः इत्यर्थः॥ हरक्रोधं इत्यादि लावालेमिरथलीछने
वपुषागभीरे तेनाभीसरसिजतं कोपनशिततः सकृजस्योतव्ध्यादयलतनपेधूमलीतिकाव्र
नस्तोजानीतेजनानितवरोमावलीरिति १६ हरेति। हेन्नतनिमान्तः॥ अचलेतिनपेपर्वतपु
त्रिहरक्रोधज्वालावलिभिः शिकोपकाथकवालालमूहः अथलोटेनव्याटेनवपुषाशति
लमनतलिजः कंदर्पः स्वल्पार्थं तवगभीरेनाभिसरसि धूमततरुपः जातहति शेषः तस्मान्नाभि
सरसः धूमलोतिकामात्रतसकृतस्योतवृषः विरलंपोगेनजलाद्भूमोतथिः लोधूमवलातिकंवन

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

६८ सक्तम्येतप्रायः पिंडसंयोगेन जन्ला कृत्नोत्पत्तेः तां घृसलेलिखंति वरोमा ...रितिजनोज्ञानी
स्तिसं बोधनं विस्तुवक्षेः नाभिस्तदलिकोहृदो अं चलतून पेन चंलसिवेदे मार्गोदि त्प चलोः
लक्ष्यवः सोपस्यताभिन्दनाभीतहवधुला ज्ञाउत्पत्तेः जनतत्पुत्पतिस्त्यास्तीतिजननी
जेनान्दवतत्रोमजननिरोमन स्वकपालं नामहून्तननेमाबलीमर्धः जननीतिपर्यवाद्विलुनं 69
बोधनंवा १६ पदेलन्कालीहितवतानुतरगान्कृतिघिवेलसेमघ्येकिविज्ञाननितसव द्वौ
त्रारत्राः ॥ विमदुदन्तान्सगुवकल... पोरंतरगतं तनून्तंत्रोमपुविराद्विरनासंकु
हस्तिलोः हस्तिवे हेजेननिर्धनहसोमछे फालिंबोपमुनापाः ततृतीतिलस्कोपस्तंमविधवत् ६८

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

दत्कीर्तितदनुकारि यदेतत्· किं चिन्नीलरेखात्मकं वस्तु तत्· अन्योन्यं परस्परं कुचकलशयोर्विमर्दात्संघर्षणा
त्· तत्तु भ्रमं तं चूर्णीभूतं· व्योमआकाशं· कुहरंणी उभ्यंतरगभीरदेशंयुक्तो नाभिं प्रविश्य दिवस्तु थियामालीय
र्थः· विस्तुपक्षे· मध्ये कीदृशं शिवेशी भते व्योम कीदृशं जननमुत्पादनमस्यास्तीति जननीनेजगद्गुत्ननीतिप्र
र्ववद्विस्तुरुवोधनंवा अन्योन्यलक्ष्मीनारायणयोर्विमर्द्दालिंगनान्तनूभूतं कुचकलशयोरर्थ्या लक्ष्म्याः अंत
रंगातंमध्यवर्तिशोणसमानं ७६ त्रिवेणीगंगावर्त्तः कुचकलशरोमावलिलताभिताबालेकुराकुसुमशारतेजोह
तमुज रतेहृत्नौ लाग्गारं किमपितथनाभीतिमित्रिजे विलदारसिद्धैर्गीरिशायनानां विजयते हे स्त्रिरिजे तथनाभी
अनेन प्रकारेण विजयते सर्वोत्कर्षेण वर्त्तते प्रकरमेवास्थिरः स्थैर्यशाली गंगायाआवर्तभ्रमः तया स्तनावेव
मुकुलौ यस्याः सास्तनमुकुला सा चासौरोमावलिलता रोमराजी हृपिणीवल्ली तस्या आलवालं जलधारणार्थमार्त
विशेषः निजालवालमविन्ताः निजं स्वीयं आवालं तदेव स्थानं न मावालमावापो यन दीगार्दिस्मरः तथा कुसुम

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

६८

शरः कामस्तस्यातोऽसौ कृतभुजः प्रताकाग्रेः कुं ३ आस्पालयः तथारते: कामवत्याकिमप्यानिर्वचनीयं लीलॆगांकेलि
आमद्दिरंतया गिरिशायना नामानंदरूपाया: सिद्धेः कारणी भूतं विलवासिनीत्यर्थः विलसुयध्ये हे गिरिजे गिरि
जायाः पार्वत्याः इः कामो वांछितं यस्मात् विपक्षी गतः लालातील्यनुरक्ता तीति हेविल ॰ वद्धागिरिजा पार्व
ती ई लक्ष्मीः विः गरुड तान् लालयनुरक्ता तीति हे गिरिजे विलगिरिशायना नांसिद्धः कामसक्ती करणो दर्प
दर्शनादि रूपायाः शरं त्वल्लाभीष्ठानां देव दरदर्शनादि सिद्धिर्महे ॰ शस्येति भावः ॰ शेषप्रमाणं ११ निसर्ग
क्षीणस्य स्नानतटभरेण ॰ क्रमस्पृष्टेन मन्मथेन नीमी ॰ बलिपुशनके: सुधा इवचिरं तेमध्यस्य त्रुटिनीतीरत
रूणामभावस्याशेमसौ भवतु कुशलं शैलतनये हे शैलतनये ॰ ते तवमध्यस्य कुशलं भवतु कीदृशस्य
निसर्गेणे स्वभावेन क्षीणस्य कृशस्य तत्रापि स्ननतटभरेण ॰ क्लमयुष ॰ क्लेशयुक्तस्य ॰ ततएवनमन्मथेन मौलि
रिक्तनाथविरहेण प्रसृतिमत्त्वयुष ॰ नाभौ वलिपुच्यशनकैः मंदमंदं दंपुयत इतत्रुटितस्यासौ तटिनीतीरतरु ६८

70

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

रासमावस्याश्चेसोभवतु कुशलं शैलसुतनये हे शैलतनये तव मध्यस्य कुशलं भवतु श्री हृदयस्थानि सर्गेनरोम
मैनक्षीरास्य हृदयस्य त-ऽपिहितानतटभैरेण कुचाभोगभारे शालं भवुष: लोऽसऽकल्पतमरावन् मन्दूतेमा
रहाहिमुनाविरहेणापद्रुमितवपुष: नाभौ धलिषु च सतनये मदमन्दे दन्तुघतइव त्रुटितस्य सोतटीतीरतो
हृष्यतेन समासमाना ऽऽभस्त्रा दृष्यानस्यस्थेमाश्रिति कोस्मेत्यथै विस्तुपक्षा हे शैलतनये शैलतनया ईश्वी
क्ष्मीत्वं पतिर्यस्मादिस्वर्ध: पद्म शैलतनयस्य मेनाकस्य इलक्ष्मीपस्यतया उभयो: समुद्रशायिनारे अद्रिल
क्ष्मी हरे: सुदृशी नो पालनस्य वाधर्तानाभि प्रायेशास्ताननतटभरोत्पादि सानयतः तं विपतो यस्मा सौस्तननतटोगो
वऽऽनइति वाशेष: समान्तं ७८ कुचौसद्य: स्विपटो घटितकूर्यासभिहरौकप्यंतौ दोमूलकनककलशा
मौ कलपमा नवचालंभंगाडुदरमवलग्नतनुवा विधानं हृदि विचित्रवालिलवली धहंनी मिरिव ८० हेदेवीस

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

७० पत्तात्तारदेवस्त्रीव्यतो ध्यैर्यो यनमदोऽस्मरा शिवविषयकानुरागो नवा हेवंदमुंचतोऽस्तनातटयोः घटितस्पनि
वेशितस्य कूर्पासस्य वीनांशुककंचुकस्यमिदुरैभेदनशीलो दोर्मूले वाकुमलेहृदयंकुंचितो व्याकुर्वतौ तव
कुचौ कनककलशाभौ स्वर्णकुंभौ कलपताऽजानतौ तनुभूयाक दर्पेण अवलग्ने उदरभंगा यातुं रक्षितुं त्रिवलि
वल्लि वल्लिभिः तिसृभिः ध्य रेखाभिर्वल्लवल्लीसंकाशिवाल्लिमिर्तता मिवेष्टिता अर्थः विपुलवक्षो कान्तायाः कुचौ क
नककलशाभौ उन्मत्तवीजपरिपूर्णकुंभ दयस्तमो मदहे तू कलपताऽजानतौ तनुभूवा तनुः शरीरं भराक्रांतपस्य
तेनजीवेनतव उदरत्रिधा श्रवशा घनतन्निदिध्यासनरूपअकारत्रयेण त्रिवालीलवल्लीभिरिव वेष्टमनं सि इतिशेषः
ध्यानुमित्यर्थः किमर्थं भंगात् भंशात् अवलग्ने तत्रैव संवद्धं आत्मानं यातुं उदरं कीदृशं देवो रातु अम्लितसौ
तिदेवी इत्यन्तं तनुत्कमिदं पदाश्रयवा तनुभुवा स्वशरीरे लोनेनभ्रमरेणा अवलग्नं संपृक्तं देवि सबलं देवाक्र ७०
वमित्यर्थः ७८ गुरुत्वं विस्तारं क्षितिधरपति कौ वृत्तिनिजालितं वादाद्विघत्यविहरत्तारूपेणानिदधे अतस्तेविस्तीर्णौ

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

गुरुरुघमङ्गेणांवसुमतीनितंवप्राग्भारःस्थूलपतिलघुत्वंनयतिच ८ हेपार्वतीक्षितिधरपतिर्हिमालयःनिजा
स्वकीयानीतंबात्कटकप्रदेशात्गुरुत्वंविस्तारंच औद्धत्यकुस्तलत्वंपिभवत्याहरणात्रुदेलाविवाहसमये
निवेशितवान् विवाहात्प्रियदेवंसदायोहरणंचतदित्यमरः अतोहेतोस्तेनितंवप्राग्भारःजनघनभारःप्राग्भा
रश्चेवभारश्चतथापीतःसमार्पकरतिविश्वकोयात् विस्तीर्णगुरुत्वोरवाशीती अंशोपांस्याद्योवस्तुमतीपव्यीस्थ
नापति आच्छादयतिलघुत्वंला यथाभारतोंचनयति सर्वः विलुपक्षेगुरुत्वंकीदृशंपर्वतस्येदंपार्वती इप्रत्य
यांतनपुंसकपदमेतत् त्वधिगुरुत्वंनितंवे हेहरत्नपद्वपेण हरणामनोहारिरूपंयस्याःसाहरणारूपा जे धनीतस्या
ईनईश्वरःरतुवर्णिपनकारणाकारयोः ऽभेदः हरणारूपइतर्ईति सवेधनदपंचातेतववामनमूर्तेः शे
षसमानेविष्णोःशालिरूपतयानितंवपदेपादानं २० करीन्द्रराणांप्सूत्रकनधकदलीकांडपरतलीन्युभाभ्याम्भयपि

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

७१ निर्जित्य मतानि सुरहस्ताभ्यां यस्य प्रशाति कठिनाभ्यां गिरिसुते विजिग्ये जानुभ्यां विबुधकरिकुंभद्वयमपि
हे गिरिसुते उभाभ्यामूरुभ्यां करीन्द्राणां मेरावतादीनां शुंडान् हस्तान् तथा कनककदलीस्वर्णकदलीनां तस्याः
कांडपटलीं स्तम्भसमूहं उभयमपि निर्जित्य प्राप्तवतीभ्यां शोभनप्रकारेण वर्तुलाभ्यां पद्मगर्भहेतस्य प
राजितेभिः कठिनाभ्यां जानुभ्यां विबुधकरिकुम्भद्वये ऐरावतमस्तकयुगलमपि भवती विजिग्येऽजितव
ती त्वं। विद्युपक्षे गिरिसुतायाः कामः वांछितं ईशलक्ष्मीः संपत्तिर्यस्मात् हे गिरिसुते भवति त्वयि ७२
विद्यमाना ईशलक्ष्मीः शोभा उभयपदस्य जंघे निर्जित्य विबुधकरिकुंभद्वयं त्वमपि विजिग्ये समशोभमान
ने ८१ पराजेतुं रुद्रं द्विगुणशरगर्भौ गिरिसुते निषंगौ जंघे ते विषमविशिखो बाढमकृत यदग्रे दृश्यन्ते द
शरफलाः पादयुगली नखाग्रच्छद्मानः सुरमुकुटशाणैकनिशिताः हे गिरिसुते पुरारुद्रं ७१

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

यंजेतुं विषमविशिखः कामस्तेन बजंघे द्विगुणशरशरणौ स्वपंपं चवारणत्यादेतावद्भिः शरैः रुद्रो योपपन्नि
पमिति द्विगुणशरा नेय निजपंचशरा निषधापतङ्गौ निषंगौ तूणीरो यांठ निश्चयेन अकृत कृतवान् यद्वा
नखोरनं गनिषंगतामापन्ने यो जंघे यत्पोरग्रे पादयुगलीनखोरवक्रपआजो येषांते पादयुगलीन
खाग्रच्छदमानः दशशराः फलाः दशसंख्याकपालपोरग्रमागाद्दृश्यन्ते नीरेजाः सुरमुकुटशाणैककनिश
ताः नमस्कारसमये महेन्द्रादिमुकुटकोटिमुशाणात् एकनिशिताः सुरुचितपातप्रभा विषमः विशिख
स्रो निरिसुताया ईः कामः ई लक्ष्मी वा यस्या दिति सयोधन पदार्थ शोभसमाप्तं ८२ श्रुतीनां मूर्धा
नो दधति तव यौ शेखरतया ममाप्येतौ मातः शिरसि दयया धेहि चरणौ । ययोः पा
द्यपाथः पशुपतिजटाजूटतटिनी ययो र्लाक्षालक्ष्मीररुणहरिचूडामणिरुचिः हे मातः श्रुतीनां वेद

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

हरेरूपमणाह चिच्छितिवाटे
तत्त्वशिवस्वेतिद्या...पद

७२ नो मूर्द्धनो ऽन्तमागा उपनिषद्ब्राह्मणाः पौतर्यचरणौ कर्मणि शाखिरतपाउं तं सहदपेणादक्षतियहंति स
र्वालां श्रुतिर्नोत्थ...रतो तात्पर्यंत इतीच रौणमनापि शिरसि दयाकत्त्वमा धेहि नि वे...पद पवोष्व
रणपो लीक्षा लक्ष्मीर्ध्या...कसपत अहत्वो रत्नोहैरेवि लोभ्रूपमणिर्मुकुटर लं तत्स्पत्वचि दीप्ति रित्यर्थः
विलुप्तो मातः इत्यथमा अतद्दी छेदः ददपा...हे तीति च छेदः अतो हेतोः ममापि शिरसि मा अधेहि ज
पितु धेहीत्यर्थः ममापि शिरसि मातः परिमान प्रक्तुत इति हेयचनां तं वा पदोः पदमिति वामनस्यत्तीय
यरणोपरि बलेणाव...पैपस्यादमसिं तं शौवनं नेति पूतरा क्षसिद्धेः लोक्षोवलक्ष्मीः सोमा हरिप्रि
शोपस्नमानं ८३ हिमानीहं तत्र हिमगिरि तज्जकातिलु चिरै निरुद्मापानि ग्रामानि हि चपरमो गे ये विश
दो परं लक्ष्मीपा...पदपति तं तो समपिना सरोजं त्वत्वादो ऽनन्तिजपतामिव ग्रामि हदि हे ज नन्ति तव ७२
देवमम...पल्लोन्धनं गुणां सरोजं जपता इति किंचितं न किमपि त्यर्थः कोऽहं सरोजं हिमानी हंत...

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

नसम्रहेन्नानष्टकांति तत्रचरश्रोनु हिमगिरेस्तटाक्रांतावपिकठकसंचारेपितुचेरौ अनुपहतशोभौतपासरे
जेनितयातत्रौ तिस्राताम्रुद्रित पादौतु निशिराज्ञौपरभागं चाद्रेनेचविशदौ निर्मलदेौ परभागेनेतिपाठे
रागोपरभागेन न्धित्तु कांतिसंसर्गेरागस्वेतमो धवलत्वेन श्यामत्वात् चरणयोः सहजपाठलकांतिसं
वंधाद्दिरक्तत्वं परभागोमयेद्वर्णद्वयसंसर्गजातश्चिरंत्वमिधानात् नपासरोजं परंवेधलत्वेक्ष्माःश्रियः
पात्रमवधिक्रियातिस्थानं नतुतस्यादानौभोगेवासमर्थंत्वमादौतुसमर्पितात्वड्कृतिमार्गद्वयोहितात्रियमै
श्वर्यंत्वजांतौदयानौरत्यर्थः विघ्नपक्षे जतानिनातसमग्नीवानां जयत पर जयत त्वत्वादधुनलक्षणो
लतेतं योतललक्षणमितिकिंचिन्नमितमर्थं २४ नमोवापंकुमोनयतरमलीपा दपोतथास्मेद्दापकु
तत्पिरत्ताज्जलेवते अतुपमत्यतपदमित्तनतीमत्यहृयेतेपक्ष्मनामीशान जनदनकेलितवे

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

तवन्तस्मैपदयोर्द्वन्द्वायतनमोवाचंनमहितिवचनंरूमः वदामः कीदृशायजनयनयोः रमणीयायलोचनयोः
नंदजनकाय तथास्फुटन्नचिरसालतो कथतेस्फुटेत्नचिरतो कांतिद्वोयस्यतादृशालता कथते इत्यर्थः
पदभिहननायपदद्वपेनालिहतनं अशोकस्यीपदाघातेनापतेपुष्पवत्तत् इतिवचनाद्दोहदत्व ता
नंतस्मैस्पृहयतेस्फुतांकुर्वते व्रजदयतंलीलोद्यानंतत्रयः कंकेलितत्तरलो कृष्णस्तस्मै कंकेलिः
कामकेलिः स्मादृशांकोरतोपुष्पकंरतिविम्बकाशः पद्म नाभिज्ञानशिवः अत्रतं उत्प्रेक्षातिमात्स्य
करोति त्वं चरणस्पर्शात्तुल्यं कपमन्येनाभिलाषभिलाशायेनेतिभावः मित्रपक्षे स्फुटन्नचिरतोल
लेकथते प्रकाशमानकांतिरत्नकपोलकपुलामयस्यपदहृदयस्याभिहननाय वहनेकारा
अधिककांतिमत्तुतयातिस्वकारणस्पृहयेऽलेकुटक्षायशिवोऽस्यतीतिकपमपर्द्दलोमराध्यस्य
मगधचरणस्पर्शोभातिरत्नकतुमुपतदस्माशायेनेतिभाव मयोक्ताशोगमत्स्वलनंनमंपदेलेनमप

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

वैलक्ष्येन स्मितं ललाटे भर्तारं चरणयुगले ताड्यतीति चिदानंदः शल्यदहन इत्यतनुन्मीलितत्वालुलाकोद्दितोः
किलिकिंचितमीशानहिता ८७ तेन व चरणकमले भर्तारं शिवं ललाटे ताडयतीति तुलाकोटि क्वाणोः
नूपुरध्वनिभिः शानाद्विपुरपा कामेन किलिकिंचितं शोषितं गमितं जित शल्यधर्व्यस्य प्रतिज्ञापरस्तोद्धता
वीरस्य गर्जितसिंहनादः किलिकिंचितं धेति विध्यभर्तारं कीदृशं स्वकामिन्ये व गोत्रस्खलनं त्वदन्यस्त्री (
णाम्नो मन्त्रहरणा कृता अत्या अनंतरं वैलक्ष्येन लज्जया तेन नम्रीभूतं नम्रहरा नरिपुराणी दृशोन चिरा हृदु
कालेन रम्पदहनेन कृतशिवलोचनानलसंपातिदितं शल्यदुःख उन्मूलितवे यादृति कृष्णा उ(
न्मूलितनेति पाठे आविक्षितावतदूर्ध्वे रस्पतिः इयं कुर्वते त्वर्थः विष्णुपदे चरणकमले प्रणोद्ध
द्रणांघ्रुजे लमिड्लालम्नु गतो हितिलो विष्णु तम दाते उपलपातितिललाटः ईदृशं स्मी तस्य भर्ता
रविस्तुत्या तउपपतिसातिदहति जलयवालेजगादिति दहनो म हारदूरणकृतं अर्तः शल्य भपमान(प)

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

सौ·ल·टि
७४

उन्मूलितव नानैतवइशानरि पुस्यमन्तगुरगाहेतुत्रातुल्लदेवांतेरतुल्यैःआसंयोधनेकोटिक्षतोःकोदिशावैजित
रेलेलाटेमनोरं श्रीहरोवेलनेलुनागोस्त्रअचेनं पंमगोरव·त्वमिन्त्रापराधंमपारत्यातवायमपराधेनम
यतित्पादिवईतेनात्पीपरापक्षातिहृत्वा·अपानतारंवैलसोननदीकेडिनहृदयानिपातेननवचेरतोम
तिकोयवस्थितमितिधिपदाविष्कोरेतानमितनमादितमितपं:अत्रपदर्थमंगु·प्रतातिसुतह्रतामनजेदः·श्रे
षृतिजितासुःप्रतयोनिनिंदांकृत्वातदप्रमातापाप्यहडनिकहगत·तेनलिंगितमारथोपिशायादिसत्वःरी
शनयातोनमयालिंगनियशाततनलिंदामकरोति·जिम्मलेनहडे·तामिहनुमुपगतोवैकुलेलेथकालापासहडु
प्रस्पविप्तोर्धत्स्यालियेतोधातमपातनतपमगयताधहमानंअहफठोरेमतियेपफालितपोईर्वलस्पतवपाद
स्पर्शोमहडःरवमुपगतनविध्यति·पमिसेधायतत्पदसेवाकर्मयारव्यसः·ततोतिमाधनलसर्पोस्त्रियेनेन·ममसोति
वोतपोक्षिकपा ७ पदन्तेकालिनामिति·हेदेविः·तथमपदः·पदंतेकालीनांप्रपदं देविविवदांकरं नीतंसद्भिः

रा म
७४

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

कर्किनकमर्हिं[...]ये रतुलाम्· कन्यायां हस्तास्यानुमयमनकाले पुरभिघायदायन्येलेद् दृष्यादिदयमाने नक्ष
त्रा ८८ पादाख्यम्· कालितनदंद्वयानम्· कठिनावाकमतिकठ्वीतस्यायत्स्वर्थः· पदुके पालम् तस्य तुला· सा
ख्यम्· सद्भिः कथनीतं· प्रपदस्याति कोमलत्वा· उपयमनकाले· विवाहकाले दयमानेन दयाद्रकेन· मतला कु
रवीस्तेन· पुरभिसदाशिवेन धातृस्यामाद्यर्थ· दृषादि विवाहकर्मा चितयाचातोतडपरिपदं कृपं न्यस्तउस्यर्थः
विष्णुपदे· देवाज्ञसिन्धुसनीतिदेविसफलदेवाक्षपमितिप्रपदविज्ञोषणम्· दृषदिरत्नसितात्रने· पुपदंशिवेनस्था
पितमिति गानः ८८॥ नरवेनाकल्पीतांकरकमलले कोपेशाशिमिसहतोदिव्यानां सहतस्यतेवलिघरतो· कलानिः
व्रयस्य· किशलयकलाभि तादधतांदरिद्रमोचनाय प्रियमतिःशास्त्रपद तौ ८९ नरवेनां कल्पीतांसिति: हचे
तिनवचरतोदिव्यानांतस्तां कल्पवृक्षाणां सहतस्वःस्वःस्वस्वगुणाधिक्यादिति भावः· नखत्वामिति कर्मत्वावछि· ने
खैः कीदृशैः· नाकल्पीतांस्वर्गीणतानांकरकमललक्षोपेहकरकमलपुकुलीकरतो शशिभिसूक्तूपमत्तैः प्रणामेर्

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

नि

मात्रः हास्यहेतुमाह · कलानीति · नवदलरूपहस्ताग्रेणाच्छ्यस्थेभ्यः अथवधनादिमन्तं स्वस्थेभ्यः प्र लोंदघतं तस्याभिन्न
विशेषणम् · चरणौ विशिनष्टि · दरिद्रेभ्यो दुर्गतेभ्यो महासम्पत्तिं क्षिप्र लक्ष्मी · आनीय · अधिरते · अनूपम कीर्ति · धृतौ
धवहलौ · विष्णुपदे · चरणः प्रचलता · कलनिनाननरमदपोदेवा · अस्य भक्तास्तित्तिं यस्यो सवासौ येरमस्तौ वशि वृत्तौ
प्रोष्ठकन देवाभिवृता विवर्णः २८ कदाकालो मातरिति हेमातः धमध · विद्या पीवरन् · तव चरणौ निरीजनन लो
वरणक्षालनं भेनं · कदाकालोविधेयं · कीदृशे · कलित सर्काते · प्रक्षालनबेला पालनं करसो वस्रत् · तत्र प्रथमस्य
भावतए धनुकानां धनुमरकानां कथितापः काव्यस्य कर राताहेतुः पद्मलं · धीमताः सरस्वत्याः मुखकमललतायु
नरलाध्य हस्तासामान् · आधत्ते कदेलीत्वपः॥ इति केचित् · विष्णुपदो मातः लक्ष्मीधामस्तदाभुख कमलेताम्बुलासता
माथं ते इत्यर्थः यद्वा · अम्बा · इति · अतइति · पदछेदः प्रश्न सर्वं प्रहृति · रूपाकामाधान्या · अम्बा · वह · धात्री सरस्वती · मुख
कमलरसनां वदाधत्ते · अतो हेतोः · कदाकालो विधेयमितपः २० पदन्यैस कीर्तिता। पदन्यास कीर्तपरिच्छिदाभिधाले

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

ध्युमनलग्न्यरत्नालेरवेलेमयनधलंहंसानप्राहितःस्तुविसेपेप्रिप्सांहुम्नागमशिमाःश्रीरश्मितचन्द्रलादपक्षाताम्बरराधु
नालेचाहूर्यितेर१ तेषचरणाधुगले · रेवआकाशे · अलेमस्पर्शेसंचरन्तोः मधतधलहंसानेन्दृजान्ति · कीदृशाः · पदन्यासं
नीरापरिचयचरणाविन्यासलिलामासमानमनोन्मेध्युमनांसिपेवांते · आलध्युमनेसद्व · चरणाधुगले · कीदृशे ·
हेमगस्यमनोहरस्यमशिनकोरस्यनेनुपुरस्य · पद्दीनातंतचन्द्रलातवपणत् · रवस्यचरस्यविक्षेपेचित्वाते · शिक्षनाचक्ष
लांधुवाता · पुनः कीदृशे · धारयन्तेमनोतसधारेधातेनुधारि अस्यान्दिलेतं बाएपमेराणोतिविष्णुः धारितारितेइतिसंबोध
नेका · विष्णुपक्षे · रवविक्षेपकालेधारयन्तिउत्तरघमनोरूपचरितेशिक्षानाथवेधानाइस्त्रन्यायः शेषतुल्यम् · पदन्याते
वस्यविवृतिः ॥ धस्तुतस्तु । मधने · श्रीवचपेपप्रजापातेधलोपमाममधुरःफलेपेवांते · फलहंसाः धकादिदेवताः तेवे
रणाकमलेशानमधवंधमलसको धिकासः प्रपचाहितपदंहूहूमिमितिकुलामृतवचनात् · नजेहाधिनम्पजंतिपद
निश्चतुर्दशामृधनानितेषान्यासः स्पृहिकीरारस्यापरिचयः संतारआरध्युकर्तुं मनोपेपांते · तपालस्वादिकारणाकामके

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

सौ॰ल॰टि
७६

प्राप्नुयंति स्वरोपासनां कुर्वन्ति तदर्थः। ते हृदाकाशे। स्वस्वरं चरन्तः आत्मादयकाः ध्यायनाः स्वर्थः शोभनुष्यात्म
त्रिक्षेपः निर्विकल्पज्ञानेन बलमहत्वं तस्मिन् त्रिकोणमाचक्षाणा। श्रीहृदं याह्लादयिते मोक्षादानं रूपदे भव
तः देवपुत्र लक्षण। भागे षड्दलपद्मस्यान्तोत्तिर्भागः ईश्वरः सत्त्वधरेति निर्णीत। अविच्छेद्यशोभनोयान्तीते व्याख्यात
मे। अष्टदलपद्मस्य क्षराकारा विनिर्विकल्पस्वरूपं प्रसन्नज्ञानमाचक्षाणं षोडशदलरूपे वर्णमालारूपं पञ्चपदव्याप्यादिकार
णानामपि लोकानां सर्वाधिष्ठानमित्युक्तं। षट्पदकोशे योगलक्षणः। अधोनीपद्मे भवनं दलकमलं श्रीचक्रस्याद्देवता
पञ्चप्रसन्नात्मा। तस्यां हि। पूर्वपद्मगुप्तकोणेश्वरः ततो गणपतिः सर्वधराधिपतिः। ततो नाना चन्द्रमसोऽप्यते कालेन
पश्चात् तदाग्नेयकोणे कल्पतरुवाटिकायां वसन्तनायकः। पूर्वद्वारवाटिकायां मत्स्येन्द्रनायकः। पश्चाद्वाटिकायां पश्चि
माग्ने दक्षिणनायकः। तस्य दक्षिणे वैश्वानरः। तस्याः पश्चिमे अग्न्याशायां यमनायकः। तस्य दक्षिणे नैरृतेश्वरः। पश्चिमे निरृत्या
दितिनाः। तस्याः पश्चिमे वरुणनायकः। तस्याः वायव्ये मारुतनायकः। तस्या उत्तरे कुबेरनायकः। तस्याः ईशान्यां नैरृत्यां भागे

२२४
नम:
७६

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

ड्डः॥ विद्युमत्यम्बाष्टिकायां ब्रह्मनाथः॥ मालिक्यमल्लेश्री विष्णुनाथः॥ सहायमल्लेन मल्लपेशम्भुनाथः॥ अमृतना
थाष्टके भारती देवी विमर्दका थाष्टिकायां कुरुल्ला देवी॥ मल्लप थाष्टिकायां मातंगमैरवः॥ चन्द्रिकोऽङ्गरक्षायायां
सोमनाथः॥ श्रृंगारवेशिलाक्षायां चन्द्रनाथः॥ मल्लपथाष्टकामममल्लो॥ चिंतामणिगृह मध्याद्वारे दुर्भगमिनहारिका
चिंतामणिगृहात्पश्चाद्वारे धुमारङ्कालमैरवः॥ ब्रह्मलनालपंथराधरस्ला बालाम्बिका॥ चिंतामणिगृहतदवादितः शम्भुनाथः
चिन्तामणिगृह पश्चद्वारे मतेश्वरी॥ उछिष्टविका॥ चिंतामणिगृहतदवाद्ये भैरवलिखित ... चक्रमातंगिनिस्वेच्छ
सितामणेमणिविद्येश्वरं चक्रवाराही॥ चक्रराजमहागणमेरु सहानननाम द्वारिकेति॥ श्री चक्रस्थाने मणिकामेश्वरीमद
रिकेति॥ १॥ अरलाकेशे गुणमस्त्वलामन्दहिते शिशिराभावितेरवद्विपवलेन कुर्चनटे॥ नज्ञानन्दीमध्ये पपुरस्त्रसिला
लपविवपेक्षणज्ञानं शंभोः पतिकमलाकाविदवसला २२ अरालाकेशेऽष्विति॥ केशेषु अरलाचकामदहसि
तेरवहसिते॥ गुह्यवस्त्रावेभावेन॥ सरलाकेश्री शतिरेखि॥ तिष्ठकुसुमकोमला॥ कुचतटेस्तना भोगेद्वयरेखाशोल

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

सौ·ल·टी
७७

यकतेवाकतिनामधेउदेरे·मशामतिश्येनतत्नीव्हरा·वरस्यश्रेष्ठस्यआरोहस्यनितेवस्य·यिवायस्यतेव्पु·प्रथम
ठुलाबुलाआरोहन्नयनेक्रोलीनितम्बः·स्त्रीकटि·फेठरतिविम्बः।रुधंशेभोमहेशस्य·करुलागरेकेवरो·धाचिदनि
वंचनोधाजगद्भवनम्·गात्रुह्लेत्·जयतीत्प्रधीः।विल्लुवक्षेःशंकःध्यानोमेत्मास्यातिः·शोभुविल्लुःतस्यकरुराजो
यतीति·कीदृशीकेयोपुष्पोपुलोःईशाःशिथःतविहिरूपुअगलावक्राअप्रकृन्दरोलम्म्·हासितं·उपहासोपःसं·सम
रहसितोनारदः·तस्मिन्प्रधानिसलोकस्यभाधतक्रंगेः गंविह्लुगापर्निंकेगाः·धेहलवात्सानं·आसमत्नोआपातेरवो
तीत्मगाभोवेहलवरवोकः·यदा।नगच्छतीत्मगः·ननश्यतिवेदतःयदा।नगच्छतीत्मगोधालनाः।तस्मिन्हिहिषव
त्कोननावाठक्याःकुचयोस्तटेनिकटेयस्यासोकुचतटकाम्मितास्मिन्दक्षदिकतोरावंतेतवस्त्रीसमारोहनीतिवरत
रसोःतेषुन्दरी·तन्वीरवल्पा·ईमच्छेलक्षणयाउपरिपुष्पवहला·अहल्या·वाधादिति·अलिकुस्थितश्वेअहल्या
अनुकूल्येपर्वः२२पुगरातेरलोतिति॥पुगरातेरलः·पुरमक्षिपतत्येअरणाधोःसपकेमर्यादा।तरलकहरा·नाम राम:
११

सुलभो॰ तथाप्येते नीताः शान्तमनवनुरतोः सिद्धिमतुलां तव चरणोपान्तस्थितिभिरतिमात्रमभिरमन्ताः ॥८३॥ पुनरपि तेः स्थि
यस्य॰ त्वन्मतः पुरप्रधानमहीपीठ अतिभवति॰ अतो हेतोः सकलकरणानामतितान्द्रियाणां॰ तव चरणयोः समर्पणात् सु
लभता॰ तत्पर्यायप्रणीतानमस्कारीदानिकेतिवा॰ असुलभादुःसाध्येतिकथम्॰ तथापि सम्पूर्णेत्वापान्नाद्येपि॰ अतिद
र्णा हस्तपादैर्नीतः॥ सकलकरणानां रम्यादिप्रीतिरम्यादिसम्भावितानां॰ तथापि सहितहृदयः शान्तमस्य यतो ऽनुदयः
अमरादेवासवदाचरणोपान्तेस्थितिभिस्सदीपचिन्तामणिरागहरत्नस्थानातिक्रमदर्शनानि विनाभिरतिशयादिभिर्दग्धा
भिः सिद्धिभिर्भोगैश्च सर्वसम्पदमतुलामतिशयितां नीताः ॥८४॥ पते त्वन्मान्तस्य व्रकर्षस्यत्मपः ॥ किञ्चुपदे अन्तःपुरे
अन्तः पुरे॰ अन्तःपुरस्तृपामालक्ष्मीयस्य सततंयः ततःस्य त्वत्प्रपन्नानामतिलः तेनक्षितायेतास्याकीत्वच्चरणयोः
समर्पणं॰ तर्पणं॰ सकलकरणानां॰ इन्द्रियादीनां पुरस्तान्नदेश॰ भेदकर्तुः स्थिरस्य सुलभा॰ पदा॰ पुनरपि मरणे नीताः
तव चरणोपान्तस्थितिभिः रत्नमपः॥ सम्पदा त्वच्चरणयोः सितामसर्वप्रधानामसम्पर्णामर्पणात् सकलकरणानां भोगैश्च

हे

कल्पनास्त्वानां बुधिभूतीनां जगति प्रकृतिदस्य पुराकृमुलमाम ल्मज्ञाता॥ तथापि शतमखः नुरवाञ्जमसः जगी
मागादिसिद्धिनीतां सदूर्गाद्वलाधोष्ट्रे ए वाधिपप्रतृदस्ततयापीन्द्रो दीनाम सालिकेन राजसेनेव गुणेनेज्ञानिना
दिसिद्धिर्जापतेस्य थ॥ ८३॥ गतानेन न्यतं दुहिमतीरं ह्ब्धरम्भतः शिवलेक्ष्यापाठितः ब्रह्मन्दपदम्॥ तदीया
नां मानां ब्रकृलेनलामाहृतां तथा या शीरेभ्य गातोर त्लाइवहस्तां दिधिकृतुपम ८४ गतानेन न्द्येष्ठ मिति॥ ब्रजोस
पिकलंविष्णुः स्थितिकर्ता हद्रः संहर्ता ईश्वरस्तिरोधानः एतेषु तृषि वन्दपः सृष्टेरमितो धारितः शिवः सदाशिवः अनु
ग्रहकः तेनतप्रनं चत्वांगतः श्रीहरः स्तुकृ पाद्कांतर्जायपाकांत्य पहितां कमठेन छलेन ब्रह्मपदम्‌ः आतन
पदम्पः सदाशिवस्य शिवरूपत्वात्। एतादृशा कुरवकतरोः। न्देन ददाति। कइव। त्वद्दिपानां तदंगसांग भ्यसा
नी मानां आरक्तकालिनां प्रतिफलनलाभेनत्वं कालिलाभेनासलालयाधारि तिरिभूतिनी जपलिह मुनारस
ईधेमपूर्व तेडकेहृदयामले ब्रजो विष्णुश्च सदाशिवः एते पंच महाप्रेतास्तादिपतकोणगाः॥

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF
Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

पत्योतेमुपचयगः पंचमः प्रवृद्धपठः सर्वेषु प्रकाशरूपेण शिवेनाभिन्नाविग्रहः ॥२॥ तन्मात्रनेत्रमालीना
निर्भरानन्दरूपीत्यर्थः शृंगारं मुख्यमतं गीतं शास्त्रे शृंगारः मुखे हृदये लक्षितं मुखं च पद्मपुष्पं तथा
पुनुरागप्रधानेरसोयुक्तमयत्वादस्यचेतनमिलयगन्तव्यम् । विदुषपक्षे । शिवेनगुणत्रयरहितः शुद्धमा
त्मा । तत्र मन्यत्वं त्रिगुणस्थूलत्वगतः आलापमत्वाद्रवतः स आत्मानीहक्षे । दुहिता हरिहर इन्द्रमरुधः रि
रिन्दुः रुचिर्दिवे हृदय ध्यानावस्थायां ध्यतः स्वच्छन्दवापयावामनारहिता कपपावृद्धा । अघटितोः सेव
त्रः रूपपठेनानातरूप । आकारकत्वात् । प्रवृद्धपठेपरस्य स । तथा शुद्धस्वमायारहितत्वात् । यदीवानाश्व
रसं वन्धिनीनामात्मा वृद्धिं नामायपाह्लपालोकप्रतिफलनालीमादस्मित । जगद्धर्तृत्वाभिमानवान
आत । एवं शुद्धचैतन्यस्वमायाया एवं पर्यादुच्यते । शरीरमृंगारसहति । अरद्दशोक्षौलुभंदारघोहूपयानिव
मयतीमयं ॥३॥ अथवा । शिवो महेश्वरतमस्यैवं गतः ध्यानेन त्वोहृदये पेक्षत्वा मस्यता मा मध्नः शिवः श्री

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF
Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

[illegible]

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

मातामूलवरलेशाह कौम्ल त्वां त्वद्योगेन सेव्यमानात्‌ । मूलोक्तः प्रतिष्ठा त्वपक्षे कलान्तरकर्पूरत्वशोनादय । त्य
क्तो त्वदर्थं मिथ्येत्यति । पूर्वतिस्मय पक्षसाधारणार्थः धत्नुतान्तु । कलंक अंकविन्दू । विन्दुचक्ररूपं । कलेवाकाप
वाद्यो हि त्वम रक्तदेव कल्पीवासनार्थ देवचक्रे धासनया वासितस्य ब्रच क्रानोरस्य सर्वसिद्धिप्रदत्वात्‌ ॥ तदुक्तं
वामिनी हृदये । स्वन्यावकाशाद्धिति । पुनः श्री ह्रीं । जालमवज्ञोनी करोवि व मन्त्र तमप चन्तुमण्डलरूपम्‌ । मध्ये त्रिकोण
मुद्दितं परमानन्ता दुर्मि मुले । उत्पत्तौ संधकारात्मकमिमर्थः । पिलम्बुहरं । पिलम्ब स्नात्वा विलगी । धुहर्दे नुमध्ये पं
स्मृतं । अतो ऽवकाशात्मत्वकलामिर्धि न्यानो लवैः । तदधिष्ठात्र कामेश्वर्यादि ततनिरतिरूप पञ्चदशाविशासि ।
कप्रैः । चक्रान्तरो रवै निविडितं वैष्ठितम्‌ । मरकत करत्नमिति । विंदुचक्ररूपकमिदं विन्दुचक्रम्‌ । तद्योगेन त्वद्रो
गीरूस्तेन । हेमैकनिस्मान्मनापूलिद्नं श्रुतीतिस्यो विधिर्धीवर्णम्‌ । मूलोक्तो विनिविदूपति वोनत्वपवंमायः प
पंध्वरपुतं त्रिकोणं रेखामयपरस्परदत्ता ऐश्वर्यादि चित्रानानां नित्यानां न ज्वेशितैर्गतनूदर्पाष्य एजोनव

सौ॰ ल॰ टी॰ ८० नमश्चेऽनुलोमविलोमक्रमेण शुक्लकृष्णपक्षयोः कामेश्वर्यादिचित्रान्तानां तत्तिथ्यावैकैकस्याः प्रपूजनाद्युक्तं
मन्त्रेति· कृत्स्नाकारदिमात्रा नाद्विन्दुसमन्वितसविदः प्रकाशापरमार्थ योते· स्फुरतीलहरीरूपम्· तस्य तन्त्र
थित्त्वलहरीत्वान्मातृकावाग्रूपात्मकम्· येऽस्य वैक्रमेतस्य त्रितयं चेपुनर्भवेत्· धर्माधर्मौ तथात्मानौ मानमेयो
ते वा पुनः· नवयोन्यात्मकं चक्रं चिदाकारमहः पदमिति ९६ त्वदेते न्यूनतानि ह्यपि गिरिशादिश्चरिमिरन्तानिवे
निमेवामतस्मृति सदा भावयन्ति वः किमात्मार्थतास्य त्रिभुवनस्य महि तत्त्वपतो मनसंवर्त्तिनि गिरेश्च यतिनी राज्ञ
यिधिमे· त्वदेते न्यूनतामिरिति· हे गिरिशेतवस्थेदेहे न्यूनता [illegible] रोत्यामिश्रीतिमि: किंरताहूकापिरतिमाधामि:
रायस्या नूतामिरभितोनिर्भ आत्मकमानां· तनिहतिमिति अनुभवेन यो भावयति· त्रिभुवनस्य शिवस्य· समृद्धिमे
ष्वर्यं· तदनन्तराद्वृक्षमातस्य तत्त्वमहासंवर्त्तिनि: पूलवाचिनः निराजन विधिं रथवर्त्तिनिकमात्मर्य्यमित्यर्थः
तद्रूपं· त्वं तेजोप्रितिनतेजोमि: किरणैरधिमादिमि: भायनांत्यमहस्मितिमाथयल्यास्वयो भवेदिति ९७ तद्रूपंचस्य राम: ८०

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

स्तनभरसुस्तम्ब्रा हृतमितं कण्ठे कंदर्पः कतिचन कंदर्पा स्मितवपुः हरस्य त्वङ्गानि मनसिजनन पातिस्तुवदनेनतत्पायेम
त्ताः परितो नितरामिवाभिमनुमे २८ समुद्भूतस्थूलमिति ॥ हिमगिरिमलोः पुरुषामवत्स्वमत्ताः अमीवां उरोघट
स्थलं समुद्भूतस्थूलतनभरः समुद्भूताः उन्नुगयोद्भूताः स्थूलपरितोमहत्वानस्तनभरोपद्धन्तिं स्मितंवात्मनोहरं
कटाक्षे अपांगप्रदेशे कतिचन कतिपये कामकंदर्पः वपुः शरीरं कंदर्पाकृतिकंदर्पाः सिरोमावपुः स्मित
र्ण ॥ इवपरितोमतिः परितामः पञ्चानां त्वन्मुखमवनीतवर्णः अतो हरस्य चित्तं तद्रूपं त्वद्रूपं जनपतिहिरोपि
पङ्क्ताः कुन्दारकोनहरस्य विषमशायिहृत्ता सोमवती स्तवर्णः ॥ विष्णुपक्षे ॥ मवतितमि आस्मिरोममवति
कोटिरो उमे उत्सङ्ग समाक्रमातातत्वेज्ञानहूणापस्मात् उत्सङ्ग समाजनन्तस्यापिहिवस्यमनतिप्रभ्रमिः नं
त्वेनविधात्तेकारः ॥ अभीवामनमानाहिते गवस्थलेस्थूलतनुनते नमेरोघस्याः सो कोटिमसग्र
मुत्वे लं स्थूल सामरव समुद्भूतस्थूलतनासदा विलपः पः श्रीपल्लाकस्तविभातिशोचसमानम् २८

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

कलत्रं वैधाञ्चकृतिकलमङ्गं तेन कश्यपः प्रियो देव्याः को वा नेमयति पतिः केरपिधनेः। महादेवं हित्वान्तवान्तिसती
नाम यस्मिन् कुचाभ्यामासंगः कुरवे कुतारोप्यसुलभः ॥२५॥ कलत्रं वेधाञ्चमिति हे सति न केवलं त्वां नाम
सती अपि तु सती नाम यस्मै पतिव्रतानां प्रधानभूते वैधाञ्च विधातलं वन्ति कलत्रं सरस्वती कति कव(
कोनभजन्ते कलत्रीकुर्वन्ति यत्र किं चित्कवित्वेनैव कलत्रं कुर्वन्ति सरस्वतीं बहवो मन्त्यप्राप्नुवन्ति लक्ष्मीदे
व्याः पतिः केरपिकिं चिन्मात्रे रपिधने: को वा न मयति तव पद्मोधरा धराभ्या आसंगः उपरिष्टाग: कुरवक
तरोरप्यसुलभः उपर्यन्ते आलिङ्गनेन वृक्षादिभ्यो ऽस्य दुर्लभ इत्यर्थ:। विष्णुपक्षे आलिङ्गनादि नाम हादेव
दि नाम महादेवं हित्वा श्रितं त्वां लक्ष्मी सरसतीनां वस नो देहे सतीनां विप्रमानाम्ना आ यस्माप्रेपा ईः । लक्
क्ष्मी स्वभ्याः कुचानामासंगः कुरवकतरोरप्यसुलभः । अथवा वेधाश्चं कलत्रं सरस्वती कतिक व्योनभजन्ति त

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

स्याः कोप्युल्लोचो यावति · अपि तु भवत्येव · तथापि प्रियोपि लक्ष्म्याः कैरपि धने · कौस्तुभादिभिः सहवुत्यास्याम
त्वगः महादेवं हित्वा तत्रैव नान्यस्य · कीदृशाः कुरवकतरोरप्यसुलभः नतुलक्ष्म्या स्वदीतारि तेन · गमनेषि
अतओह · देव्याः दिव्यस्त्रीभ्यस्त्वनुसारात् । कांतिशीलावाः कीर्तिर्वस्यागतिरूपालित्या यस्मै वपसि वा केल
ति । सतीनां अतीत संख्या भवन्ति तथापि लक्ष्म्या अपि छेतं तथ्ये वेति त्वग्रमा वोत्कर्षः स्वर्षः गिरामाहुर्देवीं
द्रुहिणगृहिणीमागमविदो हरेः पत्नीं पद्मां हरसहचरीमद्रितनयाम् · तुरीया कापि त्वं दुरधिगमनिःसीमम
हिमा महामाये विश्वं भ्रमयसि परब्रह्ममहिषि ॥१०० गिरामाहुर्देवीमिति · हे परब्रह्ममहिषि · महेश्वरपत्नि
महामाये · अनाद्यविद्यारूपेण भ्रमणात् । पत्निं गिरां देवीं सरस्वतीं आहुः । वेदविदः · हरेर्विष्णोः पत्नीं लक्ष्मीं
हरस्य शिवस्य सहचरीं अद्रितनयां हिमालयसुतां आहुः ॥ एवमतमाह । त्वं कापि अनिर्वचनीया तुरीया सरस्वत्ये
का विद्यातिरिक्ता · दुरधिगमनिःसीममहिमा अपि यस्याः सा विश्वं भ्रमयसि · भ्रमयसी · ख ।

सौ·ल·टी यतानाल्पप्रदर्शनाद्विगुह्मन्तांकरोषीत्यर्थः। विल्वपक्षे·हेमहासाये·माहात्म्याबालक्ष्मीः। प्रत्येत्यर्थः
८२ त्वाश सरस्वती लक्ष्मीमकालीं चागमविदेववदनो· लौकिकोपि लमेवेत्यर्थः वस्तुगत्या कापिडुरवित्तगम्या
निःसीममहिमा·तुरिया·आगमत्वप्रस्तुष्टिरिका त्वावियंअगाडूनवापि·कीदृशी·जगत्·परब्रह्मैवमहिषा
वाहनमाधारः उपादानकारणं स्थलत्·परब्रह्ममहिषि·नहि अबाह्य मध्येन संसाररूपप्रपंचोनानास्यपनसद
शानपदपर्वत्वस्त्यते १०० सरस्वत्यालक्ष्म्याविधिहरसपत्नो विहरते रतेः पातिव्रत्यं शिथिलयति रम्येण ४३
वपुषा चिरंजीवन्नेव क्षपितपशुपाशव्यतिकरः परब्रह्माभिख्यं रसयति रसं त्वद्भजनवान् ॥१००॥ सरस्वत्या
लक्ष्म्याश्च ॥ षड्गुननतन्द्रयात्वयेककः सरस्वत्यागमुपचामिह्नपापविघ्रापा· लक्ष्म्याधनसमूहेन· विरहते क्रीड
ते· षिरैर्धृतताः हरेपिहतोः स्वपतिः समानापानीकः स्वेनालोभनेन· धम्यामशरीरेण·रतेः कामपत्न्याः पा सम:
तिव्रत्याशिलेपातिदृतीकरोति·चिरंजीवन्तोपि धृताः प्रपञ्चनायां प्रपंचनानाविधपदच्छायातिकरोपनतया ८२

न्तः सन् · परब्रह्मनामकं रसं · रसो वै स इति श्रुतेः। अष्टपाशैर्विरहितो · रसस्मात्त्वद यतीत्यर्थः। तदुक्तं · कुल
र्णवे घृणा शङ्का भयं लज्जा जुगुप्सा चेति पञ्चमी · कुलं जातिश्च · शीलं चेत्यष्टौ · पाशाः प्रकीर्तिताः। हे
तैः पाशैर्विरहितो निर्विकल्पो जितेन्द्रियः। विष्णुध्यानपरायणः क्रमेण पुरुषस्ततः। विष्णुपदो · हरिरिन्दुः शेष
समानम् १००॥ ॥निधान... रनिरवधिसुखेन नीति निधुवनेति निलय... निलय · निधय
निधुवनेति विलसितमालोः स्तुतिप्रदनिरालके निधेनि... मापितुतिमिमाम् १०२॥ निधेनिमस्मरेति
निधीयते जगदस्मादिति निधिः। जगदाधारस्तेनस्य सर्वः। निमस्मरे · निधयि तो हृत्समृद्धने अी धानामिमा
स्तजगदाधारानिरीक्षणासितकरणा · ननुजगदाधारता शारीरस्य स्मितपो गम्यशातिरिणा परस्पर यथि
कृदयमेव च छायेवेत्यत आह · निरवधिसुखेन सत्यानुग्रहणाघनानाहृदयंगमानि · कारणम् सर्वपुत्मघते तवे
प्रतिभावः। ननु भगवानुग्रहपरशरीरादित्रिविधासह · तत् · रूपं ... तापस्त्री ... मंगलपुतारतस्यामितिस्मृतेः अ
ह · निरपानशीनरति · निरवधि ... प्रतिहतं · निराघातं अप्रतिहतं · अनन्याधीने · स्थाने · अन्यूनो पस्याः। नत

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

स्यान्तं श्रपि ष्ठापि स्फलहान् त्वं तथेति· कथं [illegible] आह·। निगम प्रवर्त्तिनो केन लये ध्यान युक्तानां निय
न· प्रवर्तिते मार्गस्थिते· तर्हि निगम पाखंडत्व मेव आगत मत आह। निगमानि र्दुले· निगमादि ग्रन्थ इहान
वने· हतार्थ स्मरविधि प्रमाण मत आह·। तिहि लनिगमानो: ईश्वरलये तनो· स्तुतिपरायस्याः सा। सर्व
श्वरे तंते त्वत्त्वमेव प्रतिपाद्यत इतिभावः। स्तुतिवेद इति पाठे· वेदा ते स्तु। पदचरणौ पस्याः स्वर्णः। केन प्र
कारेण स्तुत पदत्वम् आह·। निराले केति·। निर्गतं ओतं कोर्धन्तुजन नीतिर्यस्याः सा निर्त्य कालेन यथा प्र·
मानापि ह्यास्तुतिनिगम यतिनिगमो दुःहः। तस्मै तति सुले तित्र्यः॥ वेद निगम सर्वं संप्रति पलेकुर्वित्सर्थः।
विस्तुपक्षे तेनिधे मनानां निधित्वरूप· अन्यानि निगमानि स्व प्रभवतानि· तेन नित्यतादिगुणयुक्त तथापि वि
बपे· इमां स्तुति मम निगम पवेदा दरणो पाकृर्वीत्सर्थः मम स्तुतिं ग्रन्थेन प्राप्त स्वर्कर्त्तव्य मपा करोति १०२
श्रीवत्सला·लामादिब्रह्म कर्नी रूजनविधिः सुधा स्तु तेषु चन्द्रोपलजलेन लपेश्रेर्यनो· स्वकीये स्मोभिः सलिल
निधि सौहित्य करणो श्रीपामि वीश्रि लक्षणीनाम्री वा स्तुतिर्यथेम १०३॥ प्रदीपस्थीलानिमिति·। हेवाप

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

सौ॰ल॰टी
८४

जननी॰ मातः कादुःखेन त्वदीयाभिरेव वाग्भिः तव स्तुतिरियं नम त्वगिमिद्रियेषु यस्याः प्रदीपज्वालाभिर्दिवसकरस्य
सूर्यस्य॰ नीराजनविधिरारार्तिकविधानं॰ नहि सकृल्लभ्यं सुधनस्य अर्ति धौत धौत॰ कस्य भगवतो मार्तण्डस्य प्रदी
प॰ ज्वालाभिः प्रकाशस्तदर्थः॥ सुधासूतेश्चन्द्रस्य चन्द्रकान्तमणिजलस्य लवानीये॰ का घ्यरचना॰ अर्घ्यदानम्॰ स्वकी
यैर्निजैरम्भोभिर्निजजलैः सलिलनिधेः समुद्रस्य॰ सौहित्यकरणं तत्तृप्तिसंपादनं॰ सौहित्यं तर्पणं तृप्तिरित्यमरः॥
अथ पञ्चरात्रां भावे प्रदीपत्वादीनां दृष्टान्ताभिदर्शनालंकारेनित्या॰ प्रतीपं दृष्टान्तो हि तदुपेता सिद्धता
रमितिवत्॰ विष्णुपक्षे॰ जननमस्यास्तीति जननी जीवः जननीनां धाचो वचनानि तानि तासां लाननिवासां मध्ये॰ इ
त्यदीपाभिरेव वाग्भिर्तेतर्यामितया त्वदीयैव निर्मिताम नुस्वाध्विः सरेणाभामेतस्याः १०३ अथ मम दीपमथ
लोक्यन्तलोपिलम्यगर्भोत्तरं सेमधिगम्यनन्निन्धमेतम्॰ अत्यनादुर्गमतरे पथि संचरन्तः श्लाघमवति कथं
चः पुरतः प्रयाताः १ बोधनेन जननीमातृजनार्दनेन वैकुण्ठनाम्नापरतापि भूताश्चेतेन॰ मातर्भवानि करवाणित्या१
पिकाकुमार्गाणां लोकम पतेक्षणाक दाक्षः॥२॥ इति श्रीभगवतीस्तुतिसौन्दर्यलहरीटीका समाप्ता॥ शुभमस्तु॥

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

सौन्दर्यलहरी (सटीका)

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

पु.नं. १६८८२

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu